Σ.Η.μα
Συνδιαμόρφωση Ηθικών Πλαισίων στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης από την Κοινωνία Των Πολιτών

Πακέτο Εργασίας 2:
Προώθηση κράτους δικαίου, συμμετοχικής δημοκρατίας, χρηστής διακυβέρνησης και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης

Παραδοτέο 2.2 Έκθεση Αποτελεσμάτων

Διπλή Έρευνα ανίχνευσης αναγκών ΟΚοιΠ και ετοιμότητας Περιφερειών στην μεταβαλλόμενη πραγματικότητα που επιφέρει η ΤΝ

Αύγουστος 2026

Φορέας Υλοποίησης: Culture for Change

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Διεξαγωγή Έρευνας - Σύνταξη Έκθεσης:

- Όλγα Δασκαλή, Νομικός - Σύμβουλος σε θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης & ΟΚοιΠ
- Σπύρος Τζώρτζης, Σύμβουλος σε θέματα τεχνολογίας και επικοινωνίας

Συντονιστής φορέας του έργου Σ.Η.μα: Culture for Change

Αποποίηση ευθύνης

Το έργο Σ.Η.μα υλοποιείται με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA), του Ιδρύματος Μποδοσάκη ή του Κέντρου Στήριξης ΜΚΟ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA), το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το Κέντρο Στήριξης ΜΚΟ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Το έργο διατίθεται με άδεια Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License. Για να δείτε αντίγραφο αυτής της άδειας, επισκεφθείτε το http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Περιεχόμενα

Εισαγωγή....4
Executive Summary....4
Προοίμιο & Πλαίσιο....5
Ερευνητικό ερώτημα....6
Μεθοδολογία Έρευνας....8
Σχεδιασμός....8
Δείγμα και Ορισμοί για Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚοιΠ)....9
Δείγμα και Ορισμοί για Φορείς Λήψης Αποφάσεων (ΦΛΑ)....12
Διαδικασία έρευνας για ΟΚοιΠ....14
Διαδικασία έρευνας για Φορείς Λήψης Αποφάσεων....16
Χαρτογράφηση αναγκών και αντιλήψεων ΟΚοιΠ....19
Προφίλ Οργανώσεων....19
Ενημέρωση για την Τεχνητή Νοημοσύνη και Ψηφιακός Γραμματισμός....23
Τεχνητή Νοημοσύνη και Κοινωνική Δικαιοσύνη....31
Συμμετοχή σε διαδικασίες χάραξης πολιτικής & ετοιμότητα....43
Συμπεράσματα χαρτογράφησης αναγκών και αντιλήψεων ΟΚοιΠ....49
Αποτύπωση θεσμικής ετοιμότητας Περιφερειών....51
Προφίλ Φορέων που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιο....51
Γνώση και Αντίληψη για την ΤΝ....53
Στρατηγική και Πολιτική Βούληση....55
Οργανωτική Ετοιμότητα....58
Πεδία Πιθανής Αξιοποίησης....62
Ηθική, Διαφάνεια και Δικαιώματα....64
Συμμετοχή Πολιτών και Κοινωνίας των Πολιτών....67
Ποιοτικά δεδομένα από τις ημιδομημένες συνεντεύξεις....69
Συμπεράσματα ανά ερώτηση....70
Δευτερογενής έρευνα....78
Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης 2026-2030....78
Έργα/δράσεις (ενδεικτικά)....79
Ενδεικτικές δημόσιες τοποθετήσεις στις Περιφέρειες....82
Αναφορά στο Εθνικό Πλαίσιο Εφαρμογής του AI Act....88
Συμπεράσματα & προτάσεις....91
Συγκριτική ανάλυση και εντοπισμός κενών (gap analysis)....91
Προτεινόμενες κατευθύνσεις....92
Κατάλογος Νομοθετικών & Πολιτικών Κειμένων Αναφοράς....95

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Εισαγωγή

Executive Summary

Ζούμε σε μια εποχή στην οποία η διάδοση των εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης δημιουργεί **νέες δυνατότητες και ταυτόχρονα σημαντικές προκλήσεις** για την οικονομία, την αγορά εργασίας, την κοινωνική δικαιοσύνη καθώς και τη συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων . (UNESCO 2021[1], ILO & United Nations 2024[2], OECD 2026[3]).

Η παρούσα έρευνα εξετάζει πόσο έτοιμες είναι οι Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και οι Περιφέρειες της χώρας να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων και κοινωνικά δίκαιων πολιτικών για την Τεχνητή Νοημοσύνη, καθώς και την αλληλεπίδραση για το εν λόγω θέμα, μεταξύ τους.

Μεθοδολογικά συνδυάστηκαν ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις και ανάλυση δημόσιων εγγράφων. Συμμετείχαν 67 οργανώσεις και 41 υπηρεσιακά στελέχη και αιρετοί, ενώ πραγματοποιήθηκαν 11 συνεντεύξεις. Με τον συνδυασμό των μεθόδων καλύφθηκαν και οι 13 Περιφέρειες της χώρας.

Από τη μία, οι οργανώσεις χρησιμοποιούν ήδη εργαλεία ΤΝ, κυρίως για επικοινωνία, παραγωγή περιεχομένου, μετάφραση και έρευνα. Οι περισσότερες δεν διαθέτουν σαφείς κανόνες χρήσης ούτε επαρκή γνώση του νομικού και ηθικού πλαισίου. Οι βασικές ανησυχίες αφορούν τα προσωπικά δεδομένα, τις διακρίσεις, τα πνευματικά δικαιώματα και την παραπληροφόρηση. Διαθέτουν γνώσεις συνηγορίας και συμμετοχής σε δημόσιες διαβουλεύσεις.

Από την άλλη, οι Περιφέρειες δείχνουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για εφαρμογές ΤΝ

[1] UNESCO – Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence
https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-ethics-artificial-intelligence

[2] International Labour Organization & United Nations. (2024). Mind the AI Divide: Shaping a Global Perspective on the Future of Work. Geneva: ILO/UN. DOI: 10.18356/9789211066524
https://researchrepository.ilo.org/esploro/outputs/report/Mind-the-AI-divide-shaping-a/995378592502676

[3] OECD. (2026). Artificial Intelligence and the Future of Citizen Participation: Typology of Applications, Opportunities and Challenges for Democratic Innovation. OECD Public Governance Reviews. Paris: OECD Publishing. DOI: 10.1787/a1ee2e0a-en.
https://www.oecd.org/en/publications/artificial-intelligence-and-the-future-of-citizen-participation_a1ee2e0a-en/full-report/executive-summary_5bc213e7.html

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

στη διοίκηση, στην εξυπηρέτηση πολιτών, στην πολιτική προστασία και στην ανάλυση δεδομένων. Οι περισσότερες δεν διαθέτουν ακόμη ολοκληρωμένη στρατηγική, σταθερούς εσωτερικούς κανόνες-πλαίσιο ψηφιακής διακυβέρνησης, επαρκείς υποδομές και εξειδικευμένο προσωπικό. Επιθυμούν να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν να είναι πιο συμμετοχικές και ανοικτές προς τις ΟΚοιΠ για το θέμα συνδιαμόρφωσης πολιτικών για την χρήση της ΤΝ.

Βασικό συμπέρασμα είναι ότι υπάρχει διάθεση και ήδη γίνονται πρώτες εφαρμογές εργαλείων ΤΝ, με την θεσμική και οργανωτική ετοιμότητα να παραμένει περιορισμένη. Προτεραιότητα χρειάζεται να δοθεί στην εκπαίδευση, στους σαφείς κανόνες χρήσης των εργαλείων, στην ανθρώπινη εποπτεία, στην προστασία δικαιωμάτων και στη σταθερή συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών στη διαμόρφωση πολιτικών για την ΤΝ.

Προοίμιο & Πλαίσιο

Η παρούσα έρευνα αποτελεί το **Παραδοτέο 2.2 Έκθεση Αποτελεσμάτων** με τίτλο "Διπλή Έρευνα ανίχνευσης αναγκών ΟΚοιΠ και ετοιμότητας Περιφερειών στην μεταβαλλόμενη πραγματικότητα που επιφέρει η ΤΝ" του **Πακέτου Εργασίας 2 "Προώθηση κράτους δικαίου, συμμετοχικής δημοκρατίας, χρηστής διακυβέρνησης και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης"** του έργου "Σ.Η.μα - Συνδιαμόρφωση Ηθικών Πλαισίων στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης από την Κοινωνία Των Πολιτών".

Το έργο Σ.Η.μα υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος PLATO, με φορέα υλοποίησης το Culture for Change[4]. Το πρόγραμμα "Protecting democracy, human rights and the rule of law through an open civic space" (PLATO) στοχεύει στην ενίσχυση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αξιών της Ε.Ε. και της ευαισθητοποίησης για αυτά μέσω της στήριξης Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚοιΠ) στην Ελλάδα και την Κύπρο που δραστηριοποιούνται σε αυτούς τους τομείς, καθώς και μέσω της ενίσχυσης των γνώσεων, των ικανοτήτων και της βιωσιμότητάς τους. Το PLATO συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του προγράμματος Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το Κέντρο Στήριξης ΜΚΟ με συνολικό ποσό επιχορήγησης €3,1 εκ. Συντονιστής του PLATO είναι το Ίδρυμα Μποδοσάκη[5] (Ελλάδα), σε σύμπραξη με το Κέντρο Στήριξης ΜΚΟ[6] (Κύπρος).

[4] Culture For Change, *Σ.Η.μα – Συνδιαμόρφωση Ηθικών Πλαισίων στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης από την Κοινωνία Των Πολιτών*, https://www.cultureforchange.net/projects/sima
[5] Ίδρυμα Μποδοσάκη, *ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PLATO*, 19 Μαΐου 2025, https://www.bodossaki.gr/draseis-synergasias/thesmikoiforeis/plato-cerv/programma-plato/
[6] NGO Support Centre, *PLATO – Protecting democracy, human rights and the rule of law through an*

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Το θεωρητικό και θεσμικό πλαίσιο της μελέτης στηρίζεται σε καταστατικά κείμενα που έχουν μέχρι στιγμής δημοσιευτεί από διεθνείς, ευρωπαϊκές και εθνικές αρχές, τα οποία ασχολούνται με την ΤΝ, με έμφαση στην ηθική, τη διαφάνεια, την ανθρώπινη εποπτεία και τη συμμετοχική διακυβέρνηση: UNESCO Recommendation on the Ethics of AI[7], EU AI Act[8], Greece's Blueprint for AI Transformation[9], UNESCO Global Report on Cultural Policies[10], European Commission Cultural Compass for Europe[11].

Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει επίσης κατευθύνσεις για την προστασία δικαιωμάτων, την προώθηση ψηφιακών δεξιοτήτων και την ενίσχυση της πολιτιστικής πολυμορφίας. Η έρευνα προσεγγίζει την ΤΝ ως τεχνολογία με πολλαπλές διαστάσεις, τεχνική, νομική, κοινωνική και πολιτιστική και επιδιώκει να συνδέσει τις τοπικές ανάγκες με τις ευρύτερες πολιτικές κατευθύνσεις.

Ερευνητικό ερώτημα

Στόχος του έργου είναι η διαμόρφωση ενός τεκμηριωμένου σχεδίου δράσης που θα ενισχύει τη συμπερίληψη της ΚτΠ στη χάραξη κατευθύνσεων και πολιτικών για την ΤΝ. Το έργο "Σ.Η.μα" επιδιώκει να μετατρέψει την ΚτΠ από παθητικό αποδέκτη τεχνολογικών εξελίξεων σε ενεργό συνδιαμορφωτή των κανόνων που τις διέπουν.

Το ερευνητικό ερώτημα που διαπερνά την παρούσα έρευνα είναι:

Σε ποιο βαθμό και υπό ποιες προϋποθέσεις οι Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον κοινωνικοπολιτιστικό τομέα και οι Φορείς Λήψης αποφάσεων σε επίπεδο Περιφερειών είναι έτοιμοι, πρόθυμοι και ικανοί να συμμετάσχουν σε έναν ουσιαστικό και συμμετοχικό διάλογο για την ηθική και κοινωνικά δίκαιη ενσωμάτωση της Τεχνητής Νοημοσύνης στις δημόσιες πολιτικές;

Με βάση τη γνώση και την ενημέρωσή μας μέχρι και τη δημοσίευση της παρούσας έρευνας, δεν έχουμε εντοπίσει προηγούμενη έρευνα παρόμοιας στοχοθεσίας η

---

open civic space, Μάιος 2025, https://ngo-sc.org/plato/

[7] Recommendation on the ethics of artificial intelligence. (2024, September 26). UNESCO. https://www.unesco.org/en/articles/recommendation-ethics-artificial-intelligence

[8] AI Act. (2026, July 31). Shaping Europe's Digital Future. https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai

[9] Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού – Προεδρία της Κυβέρνησης. (2024, November 25). A Blueprint for Greece' s AI Transformation - Special Secretariat of Foresight. Special Secretariat of Foresight. https://foresight.gov.gr/en/studies/A-Blueprint-for-Greece-s-AI-Transformation/

[10] UNESCO Global Report on Cultural Policies. (2026, March 5). UNESCO. https://www.unesco.org/en/culture/global-report

[11] Culture Compass for Europe. (n.d.). Culture and Creativity. https://culture.ec.europa.eu/policies/culture-compass

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

οποία να επιχειρεί να παρατηρήσει και να ερευνήσει ταυτόχρονα τα εξής τρία “μέτωπα”:

- το οικοσύστημα των ΟΚοιΠ
- τους Φορείς Λήψης Αποφάσεων σε επίπεδο Περιφερειών
- του αν, με ποιόν τρόπο και σε ποιό βαθμό αυτά τα δύο σύνολα επικοινωνούν, και ακόμη περισσότερο, συνδιαμορφώνουν

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Μεθοδολογία Έρευνας

Σχεδιασμός

Η έρευνα υιοθέτησε μικτή μεθοδολογική προσέγγιση (mixed-methods [12],[13]) με παράλληλη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων ώστε να εξασφαλιστεί συγκριτική τεκμηρίωση.

Δύο κύρια σκέλη διαμορφώθηκαν ως (α) ΟΚοιΠ και (β) Φορείς λήψης αποφάσεων στις Περιφέρειες της χώρας. Κάθε σκέλος περιλάμβανε online ερωτηματολόγιο με συμπληρωματική ποιοτική διερεύνηση (ημιδομημένη συνέντευξη) στους Φορείς λήψης αποφάσεων (αναλύονται παρακάτω).

Το χρονικό διάστημα των βημάτων της έρευνας (σχεδιασμός, υλοποίηση, ανάλυση αποτελεσμάτων) διήρκεσε τέσσερις μήνες (τέλη Μαρτίου 2026 έως Ιούλιο 2026).

Τα εργαλεία συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν:

- Ποσοτικά ερωτηματολόγια με ενότητες προφίλ, ενημέρωσης, προβληματισμών, πρακτικών χρήσης, αναγκών υποστήριξης.
- Ημιδομημένες συνεντεύξεις με στελέχη περιφερειακών υπηρεσιών και αιρετούς για εμβάθυνση σε πολιτικές, υποδομές και διαδικασίες.
- Ανάλυση εγγράφων (Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης 2026-2030 των Περιφερειών της Ελλάδας, πρόσφατα έργα και δράσεις τους, δημόσιες τοποθετήσεις όπως εμφανίζονται σε δελτία τύπου) για την αποτύπωση υφιστάμενων πρακτικών.

[12] *Mixed methods research.* (n.d.). Harvard Catalyst. https://catalyst.harvard.edu/community-engagement/mmr/
[13] Banawa, R. (2025, July 29). *Mixed-Methods research: combining qualitative and quantitative data.* Nielsen Norman Group. https://www.nngroup.com/articles/mixed-methods-research/

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Δείγμα και Ορισμοί για Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚοιΠ)

Θεωρούμε σημαντικό να αφιερώσουμε μέρος της εισαγωγής μας στη διατύπωση των βασικών ορισμών της έρευνας ως κομμάτι της μεθοδολογίας μας.

Ορισμός Υπουργείου Εσωτερικών

Σύμφωνα με το Ν.4873/2021[14], ως ΟΚοιΠ ορίζεται:

Η εθελοντική οργάνωση προσώπων που έχει συσταθεί και λειτουργεί στην Ελλάδα ως σωματείο ή αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, με κοινωφελή σκοπό, είναι ανεξάρτητη από κράτη ή κυβερνήσεις, την τοπική αυτοδιοίκηση, τους δημόσιους οργανισμούς δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, τους εμπορικούς, συνδικαλιστικούς και επαγγελματικούς οργανισμούς και ενώσεις, τις πολιτικές οργανώσεις και τα πολιτικά κόμματα. Η ανεξαρτησία αυτή προσδιορίζεται από τη μη συμμετοχή οιουδήποτε νομικού προσώπου που ανήκει στον δημόσιο τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται στην περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α΄ 143), με την εξαίρεση των νομικών προσώπων της υποπαρ. 3 της παρ. 1 του άρθρου 68 του ν. 4235/2014 (Α΄ 32), στη σύνθεση των οργάνων διοίκησής τους και των γενικών συνελεύσεών τους.

Δημόσια Βάση Δεδομένων ΟΚοιΠ (ΔΒΔ)

Ως αφετηρία για την ανάλυση του μεγέθους και των ποιοτικών χαρακτηριστικών του οικοσυστήματος των ΟΚοιΠ χρησιμοποιήσαμε τη δημόσια διαθέσιμη πληροφορία που υπάρχει στη **Δημόσια Βάση Δεδομένων για τις Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών** του Υπουργείου Εσωτερικών[15] (στο εξής ΔΒΔ) όπως αυτή παρουσιαζόταν μέχρι και την **Τετάρτη 15 Απριλίου 2026** και περιελάμβανε **2.294 εγγραφές**.

Από την πρώτη αυτή ανάλυση της ΔΒΔ προέκυψε μια χρήσιμη πρώτη εικόνα για την κατανομή των ΟΚοιΠ γεωγραφικά, ανά τομέα δράσης και ανά νομική μορφή. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζουμε πως υπάρχουν οργανώσεις που πληρούν όλα τα τυπικά κριτήρια αλλά για μια σειρά από λόγους δεν έχουν ακόμη ολοκληρώσει την

[14] Εθνικό Τυπογραφείο, *Τίτλος: Α 248/20212, Τεύχος: Α, Ημερομηνία ΦΕΚ: 16/12/2021.* https://search.et.gr/el/fek/?fekId=623063

[15] Παρατηρητήριο Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών & Λοιπών Φορέων μη Εμπορικής Οικονομικής Δραστηριότητας, https://okoip.gov.gr/CSOIS/home.html

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

εγγραφή τους στη ΔΒΔ.

Τομέας Δράσης

Η ΔΒΔ χρησιμοποιήθηκε από μέρους μας βοηθητικά για να προσδιορίσουμε τον χαρακτήρα και το αντικείμενο της κάθε ΟΚοιΠ σε σχέση με την έρευνά μας δεδομένου ότι αναζητούμε πρωτίστως *"ΟΚοιΠ που δραστηριοποιούνται στον κοινωνικοπολιτιστικό τομέα, Πολιτιστικά σωματεία, σύλλογοι, ΑΜΚΕ κλπ, ΟΚοιΠ με θεματική έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα και την τεχνολογία - από το σύνολο της Ελληνικής επικράτειας."*

Σύμφωνα με τη ΔΒΔ, κάθε ΟΚοιΠ δραστηριοποιείται σε έναν ή περισσότερους Τομείς Δράσης από τους παρακάτω:

Τομέας Δράσης	**Πλήθος ΟΚοιΠ**
Διεθνής Ανθρωπιστική και Αναπτυξιακή Συνεργασία, Βιώσιμη Ανάπτυξη	140
Δικαιώματα του Ανθρώπου, Δικαιοσύνη, Διακυβέρνηση	199
Καταναλωτής	13
Παιδεία, Έρευνα, Πολιτισμός, Πολιτιστικά Σωματεία	**1.407**
Περιβάλλον, Πολιτική Προστασία, Ποιότητα Ζωής	378
Υγεία, Κοινωνική Αλληλεγγύη και Πρόνοια	754
ΣΥΝΟΛΟ	**2.891**

Με βάση τους δηλωμένους Τομείς Δράσης της κάθε ΟΚοιΠ βλέπουμε ότι περίπου 1 στις 4 οργανώσεις έχει επιλέξει παραπάνω από έναν Τομέα, ενώ δεν είναι λίγες οι οργανώσεις που έχουν επιλέξει 3 ή 4 διαφορετικούς. Ενδεικτικά, και οι 13 ΟΚοιΠ που δηλώνουν Τομέα Δράσης "Καταναλωτής" έχουν δηλώσει και αρκετούς επιπλέον Τομείς.

Ο στόχος της έρευνας είναι να καλύψουμε κατά κύριο λόγο τις ανάγκες και τη "φωνή" των ΟΚοιΠ με αντικείμενο την Κοινωνία και τον Πολιτισμό. Ωστόσο, με βάση τα παραπάνω δεδομένα, αλλά και με βάση την εμπειρική παρατήρηση της δραστηριότητας κάθε οργάνωσης, δεν θεωρούμε ότι μπορούμε εκ των προτέρων να αφαιρέσουμε από την οπτική μας ολόκληρους Τομείς Δράσης όπως έχουν καταγραφεί στη ΔΒΔ.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Καταληκτικά, επιβεβαιώνουμε την αρχική μας θέση ότι χρησιμοποιούμε τη ΔΒΔ ως ισχυρή ένδειξη για τον γεωγραφικό προσδιορισμό, αλλά μόνο ως ένδειξη για το αντικείμενο και τη δραστηριότητα της κάθε ΟΚοιΠ.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Δείγμα και Ορισμοί για Φορείς Λήψης Αποφάσεων (ΦΛΑ)

Ως Φορείς Λήψης Αποφάσεων στις Περιφέρειες της χώρας, περιορίσαμε το δείγμα στον δεύτερο (β') και πρώτο (α') βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης, δηλαδή στα νομικά πρόσωπα των Περιφερειών και τους Δήμους της χώρας, ως ουσιαστικούς θεσμούς σε πεδίο πολιτικών κατευθύνσεων και διαχείρισης εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων.

Για την ολότητα της έρευνας στο σημείο αυτό παρουσιάζουμε εν περιλήψει το σύνολο των θεσμών που αλληλεπιδρά με το Περιφερειακό επίπεδο και κατ' επέκταση με το δείγμα το οποίο επιλέξαμε.

Εθνικό επίπεδο

Το καθ' ύλην αρμόδιο **Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης** το οποίο συστάθηκε στις 8 Ιουλίου 2019 έπειτα από την κατάργηση του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης[16].

Το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης είναι υπεύθυνο για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας και για τον συντονισμό της δημόσιας πολιτικής σε θέματα όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η διακυβέρνηση δεδομένων. Μέσω του Υπουργείου ορίζεται το εθνικό πλαίσιο μέσω του οποίου οι περιφερειακές και δημοτικές αρχές αλληλεπιδρούν με τον σχεδιασμό στρατηγικής και την εφαρμογή πολιτικών για την τεχνητή νοημοσύνη

Εντός του Υπουργείου λειτουργεί, επίσης, η εξειδικευμένη **Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων[17],** η οποία συστάθηκε με στόχο τον στρατηγικό σχεδιασμό και τον συντονισμό δράσεων που αφορούν στην Τεχνητή Νοημοσύνη και στη διαχείριση δεδομένων στη χώρα[18]. Για την υλοποίηση της έρευνας ενημερώσαμε το Υπουργείο με το υπ' αριθμ. 13989/20-04-2026 πρωτοκόλλου έγγραφό μας.

---

[16] Εθνικό Τυπογραφείο, *Τίτλος: Α 119/2019, Τεύχος: Α, Ημερομηνία ΦΕΚ: 08/07/2019*. https://search.et.gr/el/fek/?fekId=594941

[17] Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, *Σε Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης μετονομάζεται το Υπουργείο – Τη στρατηγική για την ΤΝ και τη νέα Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων παρουσίασε στο Υπουργικό Συμβούλιο ο Υπουργός Δημήτρης Παπαστεργίου,* 30 Ιουνίου 2025, https://www.mindigital.gr/archives/7693

[18] Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, *Ο Βασίλης Καρκατζούνης Ειδικός Γραμματέας Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων*, 6 Αυγούστου 2025, https://www.mindigital.gr/archives/7831

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Περιφερειακό επίπεδο

Σε περιφερειακό επίπεδο, η έρευνά μας συμπεριλαμβάνει και τις **13 (δεκατρείς) Περιφέρειες της χώρας**, με αυξημένο ενδιαφέρον για τις 3 (τρεις) Περιφέρειες-στόχους του έργου: Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας και Κρήτης.

Η έρευνά απευθύνθηκε στους εκάστοτε **θεματικούς Αντιπεριφερειάρχες** των οποίων το χαρτοφυλάκιο άπτεται του αντικειμένου της έρευνάς μας **ή/και σε διευθυντικά στελέχη των αρμόδιων τμημάτων** των Περιφερειών. Η δομή και το χαρτοφυλάκιο συχνά διαφέρει αρκετά ανά Περιφέρεια αλλά ενδεικτικά μας ενδιαφέρουν χαρτοφυλάκια Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Ψηφιακής Μετάβασης κ.λπ. Σε όλες τις Περιφέρειες εστάλη ερωτηματολόγιο και διενεργήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν, επίσης, τα **Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ),** τα οποία θεσμοθετήθηκαν σε κάθε Περιφέρεια με τους Ν. 4310/2014 και 4386/2016 ως γνωμοδοτικά όργανα υποστήριξης των περιφερειακών πολιτικών έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας. Από την επισκόπηση των διαθέσιμων δημόσιων στοιχείων προκύπτει ότι ΠΣΕΚ έχει συσταθεί, τουλάχιστον μία φορά, και στις 13 Περιφέρειες.

Ωστόσο, η συνέχεια και η ένταση της λειτουργίας τους παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις: σε ορισμένες Περιφέρειες καταγράφονται πρόσφατες συνεδριάσεις, γνωμοδοτήσεις, θεματικές ομάδες και ενεργός συμμετοχή στις διαδικασίες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης[19], ενώ σε άλλες η δημόσια παρουσία τους περιορίζεται κυρίως στην τυπική συγκρότηση ή σε αποσπασματικές δράσεις. Η παρούσα έρευνα δεν συμπεριέλαβε τα ΠΣΕΚ στο πεδίο της, η περαιτέρω μελέτη τους, όμως, θα μπορούσε να αναδείξει τον δυνητικό τους ρόλο ως διαύλου διασύνδεσης της περιφερειακής διοίκησης, της ερευνητικής κοινότητας, των παραγωγικών φορέων και της Κοινωνίας των Πολιτών σε ζητήματα Τεχνητής Νοημοσύνης και υπεύθυνης καινοτομίας.

Άξια αναφοράς είναι και οι κατά τόπους **Αναπτυξιακές Εταιρείες**, και **τα Οικονομικά και Επαγγελματικά Επιμελητήρια.** Οι φορείς αυτοί είναι πολύ πιθανό να κληθούν να υλοποιήσουν κάποιο συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα που σχετίζεται με την Τεχνητή Νοημοσύνη και την Κοινωνία των Πολιτών. Ωστόσο, λόγω περιορισμένου χρόνου και πόρων, δεν συμπεριελήφθησαν ως κομμάτι της έρευνάς μας.

[19] Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, *Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)*, https://www.espa.gr/el/pages/RIS3.aspx

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Δημοτικό επίπεδο

Τέλος, στο πρώτο επίπεδο των ΦΛΑ σε κάθε Περιφέρεια βρίσκονται οι Δήμοι. Οι Δήμοι είναι αυτοί που βρίσκονται πιο κοντά στις ΟΚοιΠ, σε κοινωνικό και πρακτικό επίπεδο. Ως εκ τούτου, είναι πιο πιθανό ένας Δήμος (αντί π.χ. μια Περιφέρεια) να είναι η πρώτη επαφή μιας ΟΚοιΠ για δράσεις συνηγορίας και συνδιαμόρφωσης. Στους όλους τους Δήμους εστάλη ηλεκτρονική πρόσκληση για συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Διαδικασία έρευνας για ΟΚοιΠ

Η έρευνά μας αναπτύχθηκε με άξονα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα που ενσωματώνονται σε κοινό αναλυτικό πλαίσιο.

Για να έχουμε την καλύτερη δυνατή οπτική από πλευράς ΟΚοιΠ σχεδιάσαμε ένα **δομημένο ερωτηματολόγιο** το οποίο συνέλεξε απαντήσεις από πλήθος οργανώσεων, δεδομένου ότι το κοινό-στόχος μας είναι αρκετά μεγάλο και θέλαμε να εξασφαλίσουμε αντιπροσωπευτικό δείγμα.

Οι θεματικές ενότητες του ερωτηματολογίου καλύπτουν:

1. το βαθμό ενημέρωσης και εγγραμματισμού γύρω από την ΤΝ
2. τις ειδικότερες ανάγκες και ανησυχίες σε σχέση με την κοινωνική δικαιοσύνη
3. την εξοικείωση και εμπειρία σε συμμετοχικές διαδικασίες
4. τις προτεραιότητες για ουσιαστική συμμετοχή στη διαμόρφωση πολιτικών.

Πριν την πρώτη δημόσια πρόσκληση για συμμετοχή ΟΚοιΠ στο ερωτηματολόγιό μας έγινε μια **μικρής κλίμακας πιλοτική διανομή του ερωτηματολογίου** σε ΟΚοιΠ με σκοπό τη συλλογή ανατροφοδότησης και παρατηρήσεων οι οποίες ενσωματώθηκαν με επιτυχία.

Η πρώτη επίσημη δημόσια πρόσκληση συμμετοχής στο ερωτηματολόγιο των ΟΚοιΠ έγινε στις 30/04/2026 μέσω του σωματείου Culture For Change, με αντίστοιχες δημοσιεύσεις στους λογαριασμούς κοινωνικής δικτύωσης του δικτύου του σωματείου, στο Facebook, Instagram και LinkedIn.

Στη συνέχεια έγινε **μία ακόμη δημόσια πρόσκληση ως υπενθύμιση** στις 21/05/2026 ξανά στους ίδιους λογαριασμούς στο Facebook, Instagram και LinkedIn.

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε αποστολή ενημερωτικού newsletter στις 11/05/2026

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

προς τα μέλη του Δικτύου Culture for Change, τα οποία ως επί το πλείστον είναι επαγγελματίες στον κλάδο του πολιτισμού, αλλά και ιδρυτές ΟΚοιΠ. Τα μέλη του Δικτύου είναι περίπου εκατό τον αριθμό και δραστηριοποιούνται σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της συμμετοχής των ΟΚοιΠ στην έρευνά μας δημιουργήθηκε **ειδική βάση δεδομένων** με στοιχεία τον τίτλο της κάθε οργάνωσης και τουλάχιστον μία δημόσια διαθέσιμη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email). Οι διευθύνσεις αυτές συλλέχθηκαν μέσω πρωτίστως του πεδίου Email του πίνακα "Στοιχεία Διεύθυνσης και Επικοινωνίας" της Δημόσιας Βάσης Δεδομένων των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών και σε δεύτερο χρόνο με χειροκίνητη συλλογή από τις ιστοσελίδες και τους λογαριασμούς κοινωνικής δικτύωσης των ΟΚοιΠ.

Με βάση αυτές τις πληροφορίες εστάλησαν και **απευθείας email-προκλήσεις συμμετοχής στο ερωτηματολόγιό μας** τις οποίες ακολούθησε ένας ακόμη κύκλος υπενθυμίσεων μέσω email.

Τέλος, έγινε στοχευμένη παρέμβαση επικοινωνίας μέσω συνεργαζόμενων δικτυώσεων, π.χ. με την Ένωση Μικρομεσαίων Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών[20].

[20] Civil Society Alliance, https://civil-society-alliance.gr/

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Διαδικασία έρευνας για Φορείς Λήψης Αποφάσεων

Η έρευνα απευθύνθηκε σε υπηρεσιακά στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης και σε αιρετούς, με αρμοδιότητα ή γνώση σε θέματα ψηφιακής διακυβέρνησης, ψηφιακής πολιτικής, αναπτυξιακού σχεδιασμού και καινοτομίας. Βασικό πεδίο αναφοράς αποτέλεσαν οι 13 Περιφέρειες της χώρας.

Εστάλησαν email τόσο σε υπηρεσιακούς όσο και σε αιρετούς σε όλες τις Περιφέρειες και, όπου χρειάστηκε, έγινε τηλεφωνική επικοινωνία.

Συμπληρωματικά, το ερωτηματολόγιο εστάλη μέσω email και στους 332 Δήμους, καθώς αποτελούν το διοικητικό επίπεδο που βρίσκεται πιο κοντά στους πολίτες και στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Η έρευνα συνδύασε τρεις μεθόδους: δευτερογενή έρευνα (desk research), δομημένο ερωτηματολόγιο και ημιδομημένες συνεντεύξεις.

Δευτερογενής έρευνα

Πριν και παράλληλα με την πρωτογενή έρευνα εξετάστηκαν τα Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης 2026–2030, καθώς και δημόσια διαθέσιμες στρατηγικές, αποφάσεις, έργα και ανακοινώσεις των Περιφερειών.

Η έρευνα επικεντρώθηκε σε θέματα που αφορούν:

- τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την Τεχνητή Νοημοσύνη,
- την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την κυβερνοασφάλεια,
- την προστασία προσωπικών δεδομένων,
- την ψηφιακή ένταξη και την ανάπτυξη δεξιοτήτων,
- τη διαφάνεια και την ανθρώπινη εποπτεία,
- τη συμμετοχή των πολιτών και της κοινωνίας των πολιτών.

Χρησιμοποιήθηκε κοινό πλαίσιο καταγραφής, ώστε να είναι δυνατή η συγκριτική εξέταση των Περιφερειών. Η ανάλυση των επίσημων εγγράφων αξιοποιήθηκε τόσο για τον σχεδιασμό των ερευνητικών εργαλείων όσο και για τη διασταύρωση των ευρημάτων.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Δομημένο ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε 30 ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου, εξετάζοντας το επίπεδο γνώσης και εξοικείωσης με την ΤΝ, την οργανωτική και θεσμική ετοιμότητα, τις υφιστάμενες εφαρμογές και πρωτοβουλίες, τις αντιλήψεις για τους κινδύνους και τα οφέλη, ζητήματα ηθικής, διαφάνειας και δικαιωμάτων, τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, τις ανάγκες και τις μελλοντικές προτεραιότητες.

Η συλλογή των απαντήσεων πραγματοποιήθηκε ηλεκτρονικά από τις 30 Απριλίου έως τις αρχές Ιουνίου 2026. **Συγκεντρώθηκαν συνολικά 41 απαντήσεις**: 6 από αιρετούς, 26 από υπηρεσιακά στελέχη (Διευθυντής ή Προϊστάμενος) και 9 από συμμετέχοντες με άλλη υπηρεσιακή ιδιότητα. Στο ερωτηματολόγιο εκπροσωπήθηκαν 12 από τις 13 Περιφέρειες.

Η επιλογή των συμμετεχόντων ήταν σκόπιμη, καθώς αναζητήθηκαν πρόσωπα που, λόγω της θέσης τους, διέθεταν άμεση γνώση των σχετικών πολιτικών, έργων, διαδικασιών και οργανωτικών δυνατοτήτων. Στους Δήμους ακολουθήθηκε καθολική πρόσκληση και το τελικό δείγμα διαμορφώθηκε από όσους ανταποκρίθηκαν.

Ημιδομημένες συνεντεύξεις

Το ποιοτικό σκέλος περιλάμβανε 11 ημιδομημένες συνεντεύξεις με αιρετούς ή αρμόδια υπηρεσιακά στελέχη Περιφερειών (ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα μας 11 από τις 13 Περιφέρειες). Η μέση διάρκεια των συνεντεύξεων ήταν περίπου 40 λεπτά.

Οι συνεντεύξεις βασίστηκαν σε κοινό οδηγό, ώστε να διατηρείται η συγκρισιμότητα των απαντήσεων, αλλά και η δυνατότητα διερεύνησης των ιδιαίτερων συνθηκών κάθε Περιφέρειας. Εξετάστηκαν: η ύπαρξη σχεδιασμού για την ΤΝ, οι διαθέσιμοι πόροι και υποδομές, οι ανάγκες εκπαίδευσης, τα ζητήματα προστασίας δεδομένων και διαφάνειας, καθώς και οι δυνατότητες συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών.

Παρότι μία Περιφέρεια δεν εκπροσωπήθηκε με ερωτηματολόγιο, πραγματοποιήθηκε κανονικά η ημιδομημένη συνέντευξη.

Επομένως, με τον συνδυασμό των δύο μεθόδων εν τέλει εξασφαλίστηκε η παρουσία και των 13 Περιφερειών στην έρευνα.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Ανάλυση των δεδομένων

Οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου αναλύθηκαν με μεθόδους περιγραφικής στατιστικής, κυρίως με ποσοστά και μέσους όρους. Οι συνεντεύξεις αναλύθηκαν θεματικά, με στόχο τον εντοπισμό κοινών τάσεων, αναγκών, εμποδίων, διαφοροποιήσεων και παραδειγμάτων καλών πρακτικών.

Η έρευνα δεν αποσκοπεί στην αξιολόγηση ή στην κατάταξη των Περιφερειών. Στόχος της είναι να αποτυπώσει τις διαφορετικές αφετηρίες, τις ανάγκες και τις δυνατότητές τους σχετικά με την υπεύθυνη αξιοποίηση της ΤΝ και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

Δεοντολογία και περιορισμοί

Η συμμετοχή ήταν εθελοντική και βασίστηκε στην προηγούμενη ενημέρωση και συναίνεση των συμμετεχόντων. Τα δεδομένα χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά για τους σκοπούς της έρευνας και παρουσιάζονται κυρίως σε συγκεντρωτική μορφή, χωρίς δημοσιοποίηση προσωπικών στοιχείων.

Το δείγμα έχει διερευνητικό χαρακτήρα. Τα ευρήματα αποτυπώνουν τάσεις, ανάγκες και θεσμικά ή οργανωτικά κενά κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

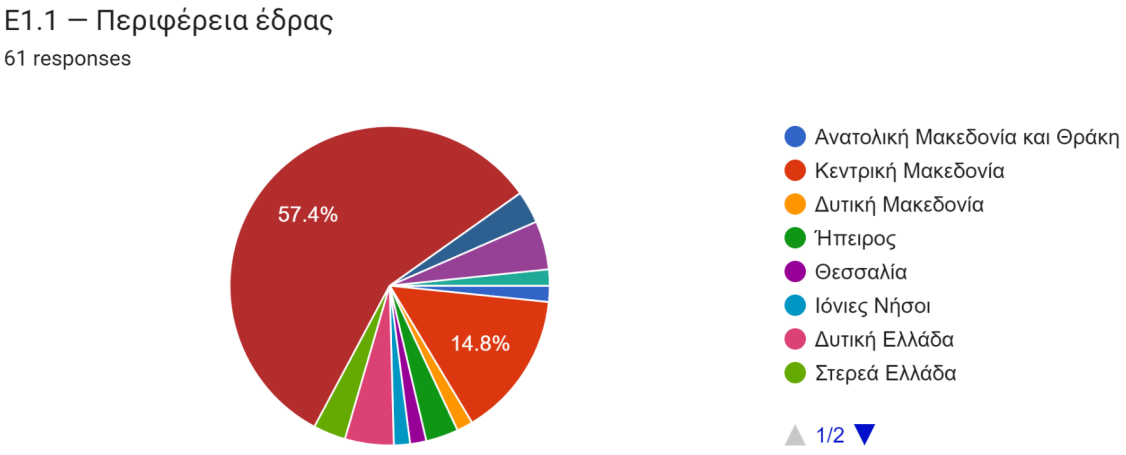
NGO SUPPORT CENTRE

Χαρτογράφηση αναγκών και αντιλήψεων ΟΚοιΠ

Προφίλ Οργανώσεων

1.1 Περιφέρεια έδρας

Από τις συνολικά 67 συμμετέχουσες οργανώσεις στην έρευνα, οι 61 δήλωσαν έδρα τους την Περιφέρεια, ενώ 6 δεν έδωσαν απάντηση. Όπως είναι αναμενόμενο, η Αττική συγκεντρώνει την πλειοψηφία των απαντήσεων (57%) ακολουθούμενη από την Κεντρική Μακεδονία (15%). Αξίζει να αναφέρουμε ότι από την Περιφέρεια Κρήτης, που αποτελεί επίσης Περιφέρεια στόχο για την παρούσα έρευνα, είχαμε 2 απαντήσεις (3,3%). Τέλος, δεν είχαμε συμμετοχή από την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.



1.2 Τομέας / θεματική εστίαση

Οι 67 οργανώσεις δηλώνουν ότι δραστηριοποιούνται σε ένα πολυθεματικό και έντονα επικαλυπτόμενο πεδίο. Η ερώτηση επέτρεπε περισσότερες από μία επιλογές, επομένως τα ποσοστά δεν αθροίζονται στο 100%.

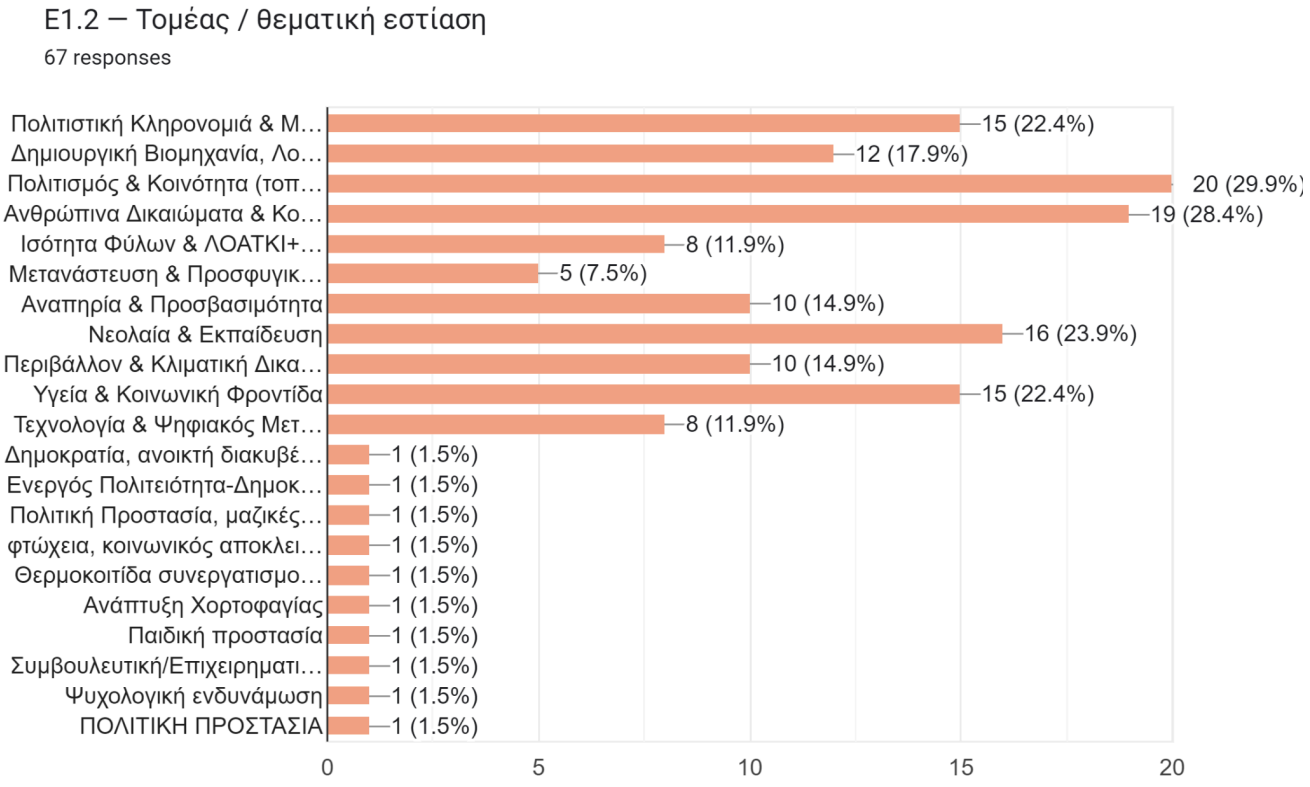
Η συχνότερη θεματική εστίαση είναι **ο Πολιτισμός και η Κοινότητα**, που αναφέρεται από 20 οργανώσεις (30%), ακολουθούμενη από τα **Ανθρώπινα Δικαιώματα** και την

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Κοινωνική Δικαιοσύνη με 19 οργανώσεις (28%). Σημαντική παρουσία έχουν επίσης η Νεολαία και η Εκπαίδευση (24%), η Υγεία και Κοινωνική Φροντίδα (22%), και η Πολιτιστική Κληρονομιά και Μνήμη (22%).

Η πολυθεματικότητα αυτή είναι σημαντική για την έρευνά μας, επειδή εξηγεί γιατί οι αντιλήψεις των ΟΚοιΠ για την ΤΝ συνδέονται τόσο στενά με ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, πρόσβασης, πολιτιστικής εκπροσώπησης, προστασίας δικαιωμάτων και κοινωνικών ανισοτήτων.

Με άλλα λόγια, οι οργανώσεις δεν προσεγγίζουν την ΤΝ ως απομονωμένο τεχνολογικό ζήτημα, αλλά μέσα από τις συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτιστικές αποστολές τους.



1.3 Μέγεθος οργάνωσης

Πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό (31%) οι οργανώσεις αναφέρουν ότι δεν διατηρούν έμμισθο, τακτικό προσωπικό και

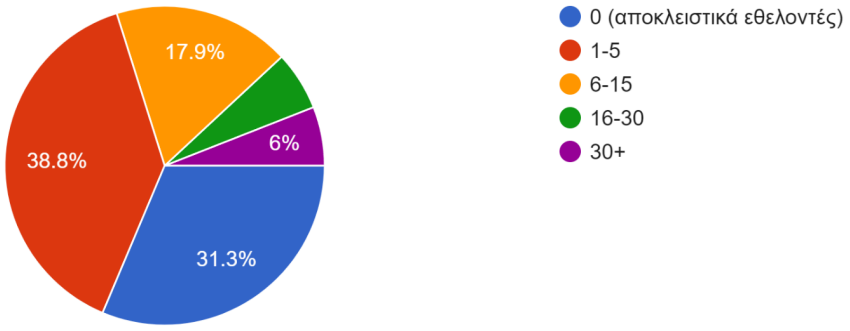
Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

λειτουργούν αποκλειστικά με τη βοήθεια εθελοντών.

Στο μεγαλύτερό τους μέρος (38%) οι οργανώσεις αναφέρουν ότι απασχολούν από 1 έως 5 άτομα ως έμμισθο προσωπικό, στατιστικό το οποίο εκτιμούμε ότι αξίζει να διερευνηθεί περισσότερο.

E1.3 — Μέγεθος οργάνωσης

67 responses

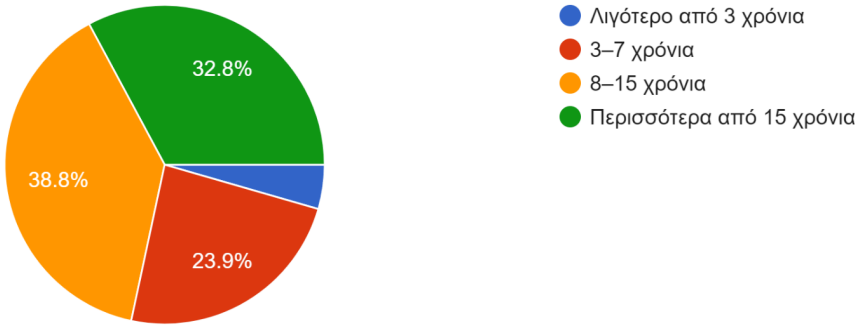


1.4 Έτη λειτουργίας

Σε δείγμα 67 οργανώσεων, μόλις 3 (4,5%) δήλωσαν ότι δραστηριοποιούνται λιγότερο από 3 χρόνια. Οι υπόλοιπες είναι μοιρασμένες μεταξύ 3-7 ετών λειτουργίας (24%), 8-15 ετών λειτουργίας (39%), ενώ 22 οργανώσεις (33%) δηλώνουν ότι δραστηριοποιούνται περισσότερα από 15 χρόνια.

E1.4 — Έτη λειτουργίας

67 responses



Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

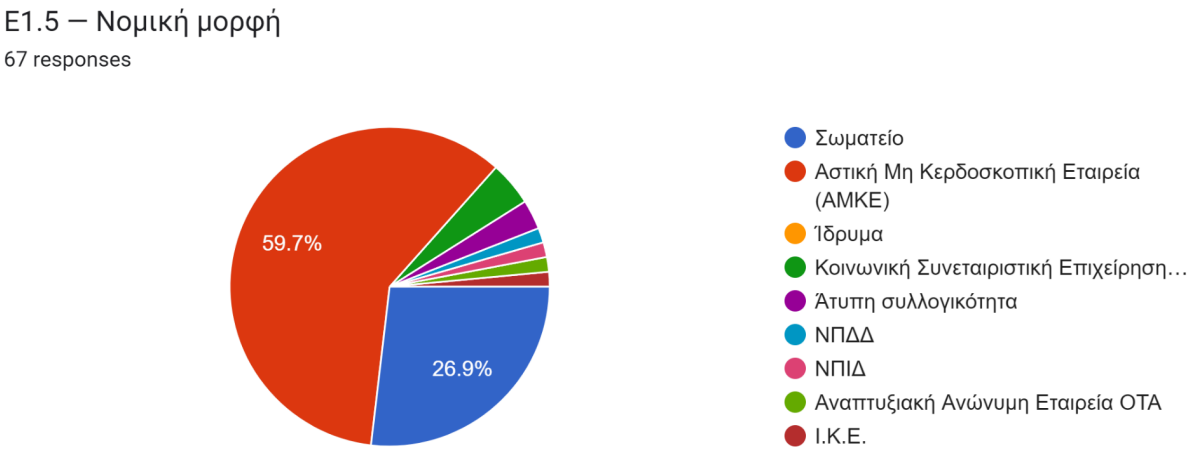
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

1.5 Νομική μορφή

Τέλος, αναφορικά με τη Νομική Μορφή, το δείγμα μας αποτελείται κυρίως από οργανώσεις με τυπική νομική υπόσταση. Η πλειονότητά τους είναι Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες (ΑΜΚΕ) (60%) και Σωματεία (27%). Συνολικά οι δύο αυτές μορφές αντιπροσωπεύουν το 87% του δείγματος.

Στο δείγμα επίσης συμμετέχουν 3 Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝΣΕΠ), 2 άτυπες συλλογικότητες και από μία ΙΚΕ, ΝΠΙΔ, Αναπτυξιακή ΑΕ ΟΤΑ και ΝΠΔΔ.

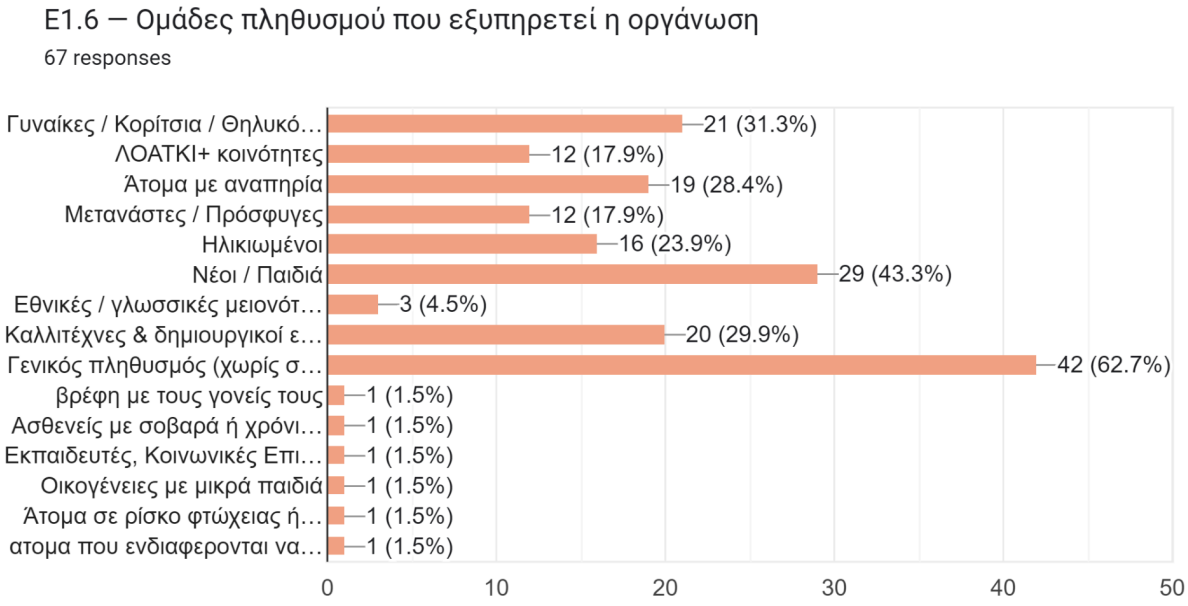


1.6 Ομάδες πληθυσμού που εξυπηρετεί η οργάνωση

Με βάση τις απαντήσεις των οργανώσεων, οι συμμετέχουσες ΟΚοιΠ δεν εκπροσωπούν αποκλειστικά ένα περιορισμένο ή ομοιογενές κοινό, αλλά αντίθετα λειτουργούν ως σημείο επαφής με πολλές και συχνά ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Σίγουρα η απεύθυνση προς τον Γενικό πληθυσμό αποτελεί τη συχνότερη ομάδα-στόχο για τις οργανώσεις (63%), ωστόσο, ακολουθείται από τους Νέους και τα παιδιά (43%), τις Γυναίκες, τα κορίτσια και τις θηλυκότητες (31%), τους Καλλιτέχνες και δημιουργικούς επαγγελματίες (30%) και αμέσως μετά τα Άτομα με αναπηρία (28%) και τους Ηλικιωμένους (24%). Μικρότερη αλλά διόλου αμελητέα παρουσία φαίνεται ότι έχουν οι ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητες (18%) και οι Μετανάστες/πρόσφυγες (επίσης 18%).

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE



Το γεγονός ότι οι ΟΚοιΠ εφάπτονται με πολλές και συχνά ευάλωτες κοινωνικές ομάδες θεωρούμε ότι προσδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στις αντιλήψεις τους σε θέματα όπως η προσβασιμότητα, η μεροληψία, οι διακρίσεις και οι κοινωνικές ανισότητες που μπορεί να δημιουργήσει ή να ενισχύσει η ΤΝ.

Ενημέρωση για την Τεχνητή Νοημοσύνη και Ψηφιακός Γραμματισμός

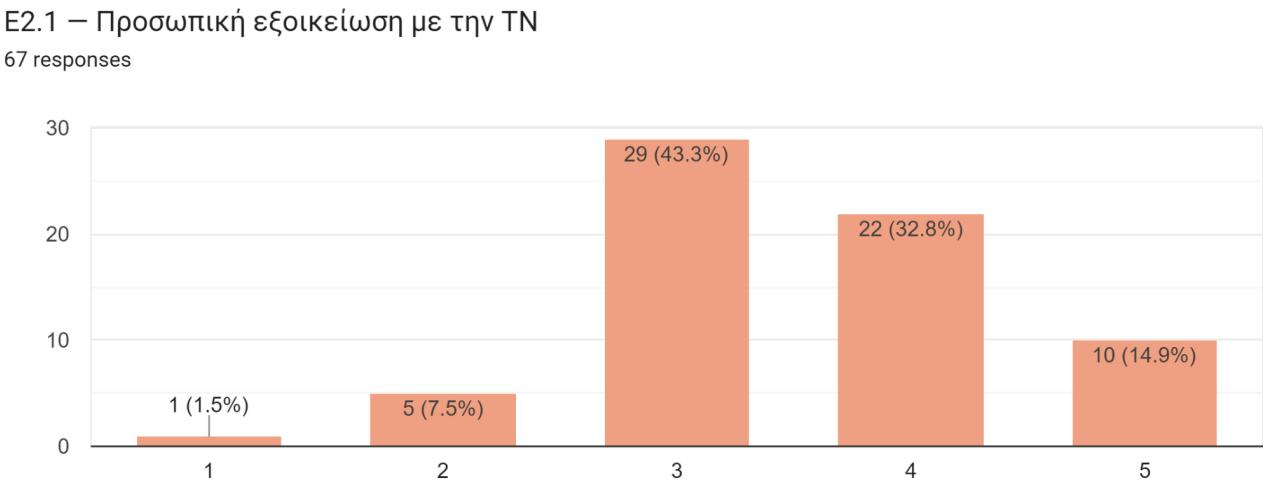
2.1 Προσωπική εξοικείωση με την Τεχνητή Νοημοσύνη

Πώς θα περιγράφατε την προσωπική σας εξοικείωση με την Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) και τις εφαρμογές της;

Οι ερωτώμενοι περιγράφουν την προσωπική τους εξοικείωση με την ΤΝ κατά βάση θετικά, από μέτρια (43%) έως καλή (33%) και έως πολύ καλή (15%). Συνολικά η προσωπική εξοικείωση με την ΤΝ καταγράφεται με ευκρίνεια καλή έως πολύ καλή κατά σχεδόν 50%, σε αντίθεση με την χαμηλή έως καθόλου εξοικείωση

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

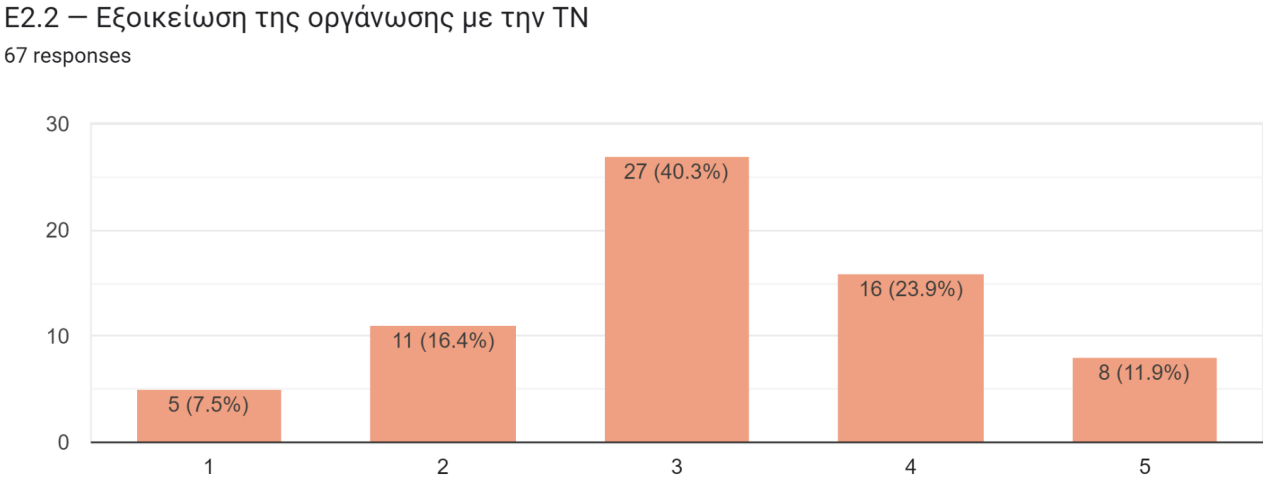
που καταγράφεται μόλις στο 9% των απαντήσεων.



2.2 Εξοικείωση της οργάνωσης με την Τεχνητή Νοημοσύνη

Πόσο εξοικειωμένη θα λέγατε ότι είναι συνολικά η οργάνωσή σας με την ΤΝ;

Αρκετά πιο ισορροπημένα είναι τα αποτελέσματα για την **εξοικείωση σε επίπεδο οργάνωσης**. Εδώ οι καθαρά θετικές απαντήσεις αφορούν το 36% των απαντήσεων, ενώ η χαμηλή έως καθόλου εξοικείωση καταγράφεται στο 24% των απαντήσεων.



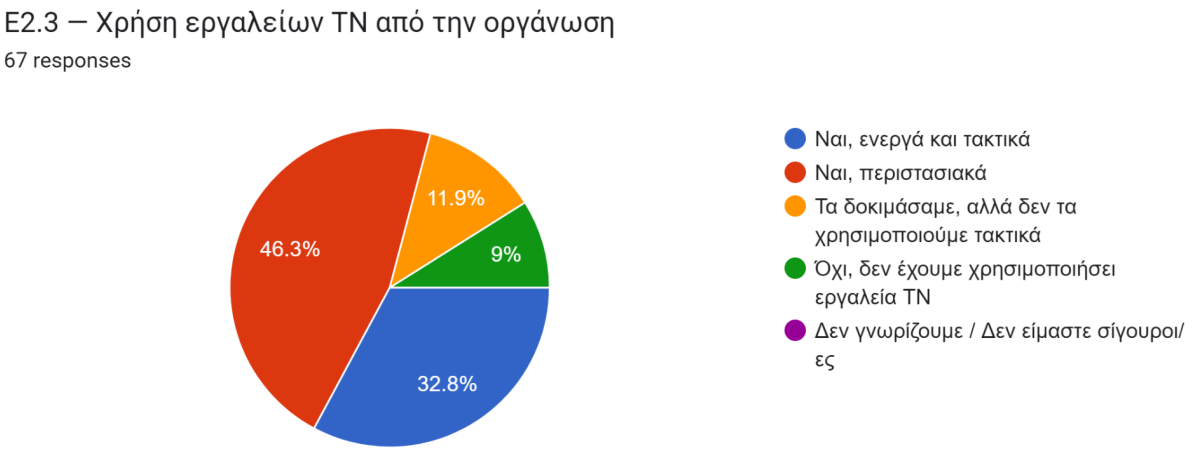
Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

2.3 Χρήση εργαλείων ΤΝ από την οργάνωση

Χρησιμοποιεί η οργάνωσή σας αυτή τη στιγμή εργαλεία ή συστήματα που ενσωματώνουν ΤΝ; (π.χ. δημιουργία περιεχομένου, μετάφραση, εικόνες, αυτοματοποιημένες επικοινωνίες, ανάλυση δεδομένων)

Οι οργανώσεις αναφέρουν ότι πράγματι χρησιμοποιούν εργαλεία ΤΝ, είτε τακτικά (33%) είτε περιστασιακά (46%), ενώ μόλις το 21% αναφέρει ότι δεν τα χρησιμοποιεί αρκετά συχνά ή δεν τα έχει δοκιμάσει καθόλου.

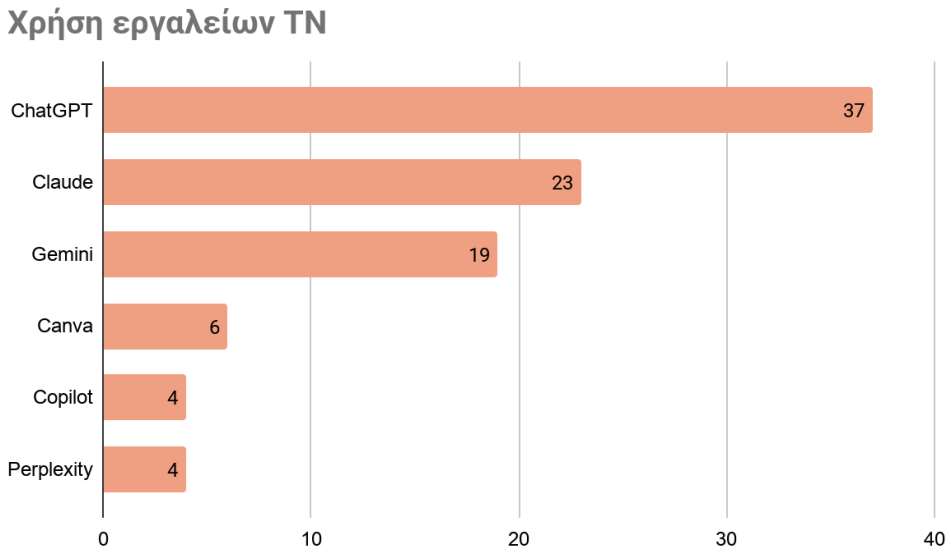
Σημείωση: Η συγκεκριμένη ερώτηση είχε απάντηση ελεύθερου κειμένου ακριβώς για να συλλεχθούν οι αυθόρμητες απαντήσεις και να μην επηρεαστεί το δείγμα. Οι απαντήσεις μπορούσαν να περιλαμβάνουν περισσότερα από ένα εργαλεία, επομένως ακολούθησε επεξεργασία από τους ερευνητές για την ανάδειξη των παρακάτω στατιστικών.



Από πλευράς εργαλείων, το ChatGPT εμφανίζεται κατά πλειοψηφία στο 55% των αυθόρμητων απαντήσεων, ακολουθούμενο από το Claude (34%) και Gemini (28%).

Μακριά από αυτά αλλά παρόντα στις απαντήσεις μας ήταν επίσης εργαλεία όπως το Canva (9%), το Copilot (6%) και το Perplexity (6%), καθώς και εξειδικευμένα εργαλεία με το πολύ μία εμφάνιση στις απαντήσεις μας.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE



2.4 Εσωτερικές πολιτικές και οδηγίες

Έχει η οργάνωσή σας εσωτερικές οδηγίες/πολιτική για χρήση ΤΝ;

Λάβαμε μόλις μία (1) απάντηση (1.5%) οργάνωσης ότι έχει θεσμοθετήσει σαφείς και πλήρεις οδηγίες και πολιτικές για τη χρήση ΤΝ, ωστόσο ακολούθησαν μερικές ακόμη θετικές απαντήσεις (10%) από οργανώσεις που δηλώνουν ότι έχουν έναν βασικό εσωτερικό κανονισμό.

Κατά μεγάλη πλειοψηφία (72%) οι οργανώσεις ανέφεραν ότι αυτή τη στιγμή δεν έχουν αλλά θα ήθελαν να έχουν αναπτύξει αντίστοιχες οδηγίες και πολιτικές. Μόλις το 12% εκτιμά ότι δεν χρειάζεται να αναπτύξει αντίστοιχες οδηγίες και πολιτικές.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

E2.4 — Εσωτερικές πολιτικές και οδηγίες

67 responses



2.5 Ενημέρωση για τις επιπτώσεις της ΤΝ στον τομέα σας

Πόσο ενημερωμένος/η νιώθετε σχετικά με τον τρόπο που οι εξελίξεις στην ΤΝ επηρεάζουν οργανώσεις σαν τη δική σας;

Λάβαμε μόλις 3 πολύ θετικές απαντήσεις (4,5%), στη συγκεκριμένη ερώτηση. Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες δηλώνουν σχεδόν ισόποσα ότι είναι από καθόλου έως μάλλον καλά ενημερωμένοι για τις επιπτώσεις της ΤΝ στη λειτουργία των οργανώσεων στις οποίες συμμετέχουν.

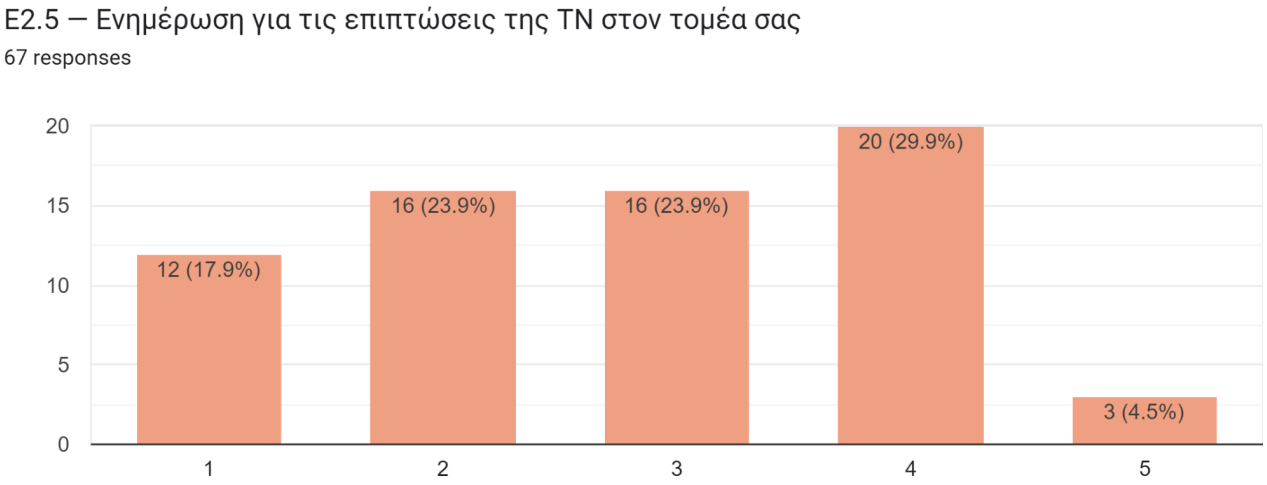
Κατ' εκτίμησή μας, μια ερμηνεία για αυτή την ισοκατανομή μπορεί να είναι ότι οι ραγδαίες εξελίξεις αναφορικά με την ΤΝ έχουν προκαλέσει αυξημένο ενδιαφέρον για δημοσιογραφική κάλυψη, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού και media γενικότερα.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE



2.6 Εξοικείωση με το κανονιστικό πλαίσιο

Πόσο εξοικειωμένη είναι η οργάνωσή σας με καθένα από τα παρακάτω;

Τον Κανονισμό για την ΤΝ της ΕΕ (EU AI Act)

Τη Σύσταση της UNESCO για την Ηθική της Τεχνητής Νοημοσύνης

Την εθνική στρατηγική της Ελλάδας για την ΤΝ (Blueprint for AI Transformation)

Στις τρεις πρώτες ενότητες παρουσιάζεται παρόμοια συμπεριφορά, όπου οι συμμετέχοντες κατά κύριο λόγο δηλώνουν **καμία έως το πολύ μέτρια εξοικείωση**.

Το χαμηλότερο επίπεδο εξοικείωσης αφορά την εθνική στρατηγική της Ελλάδας για την ΤΝ με πτώση από το ~75% (Καθόλου) στο ~5% (Πολύ).

Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της οργάνωσής σας ως χρήστη συστημάτων ΤΝ

Αρκετά πιο ισορροπημένα είναι τα αποτελέσματα σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις σε επίπεδο οργάνωσης, με τη διαφορά να πέφτει από το 56% (Καθόλου) στο ~7,6% (Πολύ) και με ένα ισχυρό μέσο όρο (~36%).

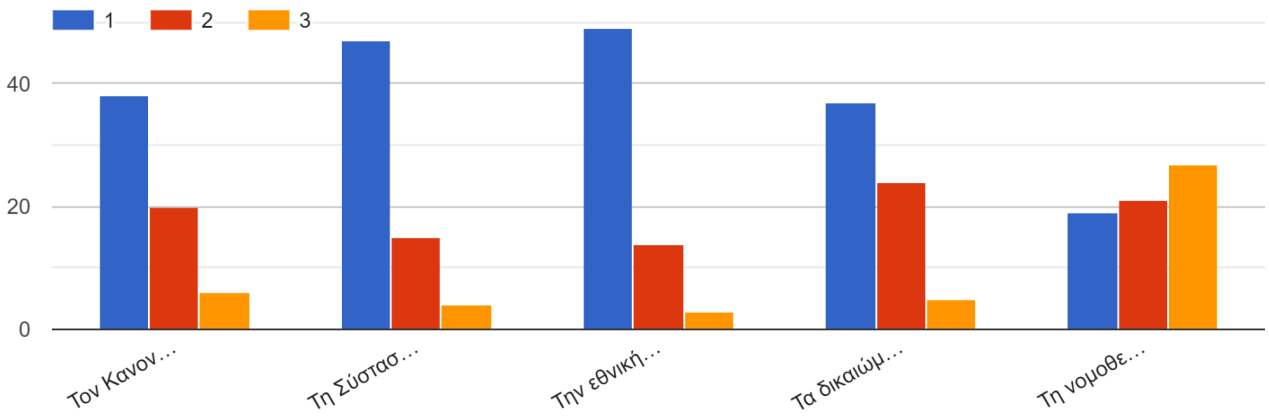
Τη νομοθεσία για την προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας

Η τελευταία ερώτηση της ενότητας έρχεται με πιο ισορροπημένα και θετικά αποτελέσματα, μιας και οι οργανώσεις δηλώνουν κατά πλειοψηφία 40% μεγάλη εξοικείωση με τη νομοθεσία για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, κατά

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

31% μέτρια εξοικείωση και κατά 28% καμία εξοικείωση.

E2.6 — Εξοικείωση με το κανονιστικό πλαίσιο (πίνακας)



2.7 Εμπιστοσύνη στους θεσμούς για τη ρύθμιση της ΤΝ

Πόσο εμπιστεύεστε τους παρακάτω φορείς να διαμορφώσουν κανόνες για την ΤΝ που να προστατεύουν τα συμφέροντα οργανώσεων σαν τη δική σας;

Πολύ μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ευρήματα σχετικά με την εμπιστοσύνη στους θεσμούς, με σημαντικές διαφορές ανάμεσα στους φορείς που εκπροσωπούνται στην έρευνα.

Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο δείκτης εμπιστοσύνης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη διαμόρφωση κανόνων για την ΤΝ κρίνεται μάλλον θετικός με το 45% να την εμπιστεύεται κατά πολύ, το 36% να διατηρεί μέτρια στάση και το 18% να αναφέρει πως δεν την εμπιστεύεται καθόλου.

Ελληνική Κυβέρνηση

Αρκετά διαφορετικά και **μάλλον αρνητικά είναι τα αποτελέσματα αναφορικά με την Ελληνική κυβέρνηση**, όπου το 58% δεν την εμπιστεύεται καθόλου, το 35% διατηρεί μέτρια στάση και μόλις το 8% δηλώνει πως την εμπιστεύεται κατά πολύ.

Περιφερειακοί / δημοτικοί φορείς

Συγκριτικά με την Ελληνική Κυβέρνηση, **ελαφρώς λιγότερο αρνητικά είναι τα αποτελέσματα για τους περιφερειακούς και δημοτικούς φορείς**, όπου το 55% δεν

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

τους εμπιστεύεται καθόλου, το 42% διατηρεί μέτρια στάση και μόλις μία απάντηση (1,5%) δηλώνει πως τους εμπιστεύεται κατά πολύ.

Μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας (Big Tech)

Αρκετά αρνητική είναι και η αντιμετώπιση απέναντι στις μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας. Το 58% δεν τις εμπιστεύεται καθόλου, το 35% διατηρεί μέτρια στάση και μόλις το 8% δηλώνει πως τις εμπιστεύεται κατά πολύ. (Ίδια ακριβώς διαβάθμιση και αποτελέσματα με την Ελληνική Κυβέρνηση).

Ακαδημαϊκά ιδρύματα & ερευνητικά κέντρα

Τελείως διαφορετική εικόνα παρουσιάζουν οι εκτιμήσεις εμπιστοσύνης για το ακαδημαϊκά ιδρύματα και τα ερευνητικά κέντρα, με μόλις 3% να δηλώνει ότι δεν τα εμπιστεύεται καθόλου, το 40% να διατηρεί μέτρια στάση και το 58% να δηλώνει πως τα εμπιστεύεται κατά πολύ.

Στις απαντήσεις μας, **ο ακαδημαϊκός και ερευνητικός χώρος συγκεντρώνει την μεγαλύτερη εμπιστοσύνη**, μιας και έχει τις περισσότερες θετικές απαντήσεις (ισοβαθμεί με τις ΟΚοιΠ) αλλά με χαμηλότερο ποσοστό αρνητικών απαντήσεων (καλύτερο από τις ΟΚοιΠ).

Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών

Παρόμοιο θετικό βαθμό εμπιστοσύνης εκφράζουν οι οργανώσεις που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιό μας για τις ίδιες τις ΟΚοιΠ, με μόλις 5% να δηλώνει ότι δεν τις εμπιστεύεται καθόλου να συνδιαμορφώνουν κανόνες για την ΤΝ, το 38% να διατηρεί μέτρια στάση και το 58% να δηλώνει πως τις εμπιστεύεται κατά πολύ.

Διεθνείς οργανισμοί (UNESCO, ΟΗΕ κ.λπ.)

Τέλος, **κυρίως θετικά είναι τα αποτελέσματα και για την εμπιστοσύνη προς τους διεθνείς οργανισμούς** για τη ρύθμιση θεμάτων σχετικών με την ΤΝ, με το 6% να δηλώνει πως δεν τους εμπιστεύεται καθόλου, ακριβώς το 50% να διατηρεί μέτρια στάση και ένα αρκετά σημαντικό 44% να δηλώνει πως τους εμπιστεύεται κατά πολύ.

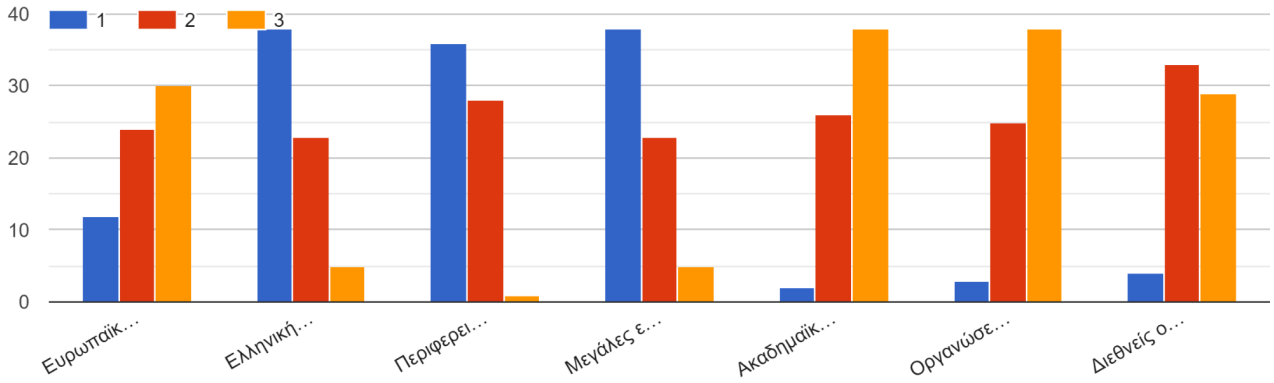
Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

E2.7 — Εμπιστοσύνη στους θεσμούς για τη ρύθμιση της ΤΝ

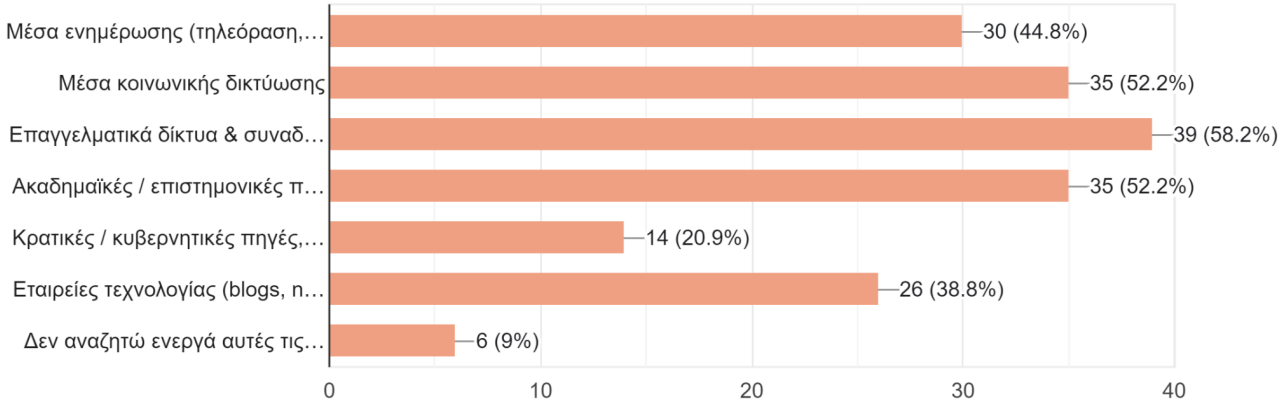


2.8 Πηγή πληροφόρησης για την ΤΝ

Από πού αντλείτε κυρίως πληροφορίες σχετικά με την ΤΝ και την επίδρασή της στη δουλειά σας;

E2.8 — Πηγή πληροφόρησης για την ΤΝ

67 responses



Τεχνητή Νοημοσύνη και Κοινωνική Δικαιοσύνη

3.1 Ευκαιρίες στην Τεχνητή Νοημοσύνη

Πώς αξιολογείτε τη συνολική επίδραση της ΤΝ στις ευκαιρίες που ανοίγει για την οργάνωσή σας;

Με τη συγχρηματοδότηση:

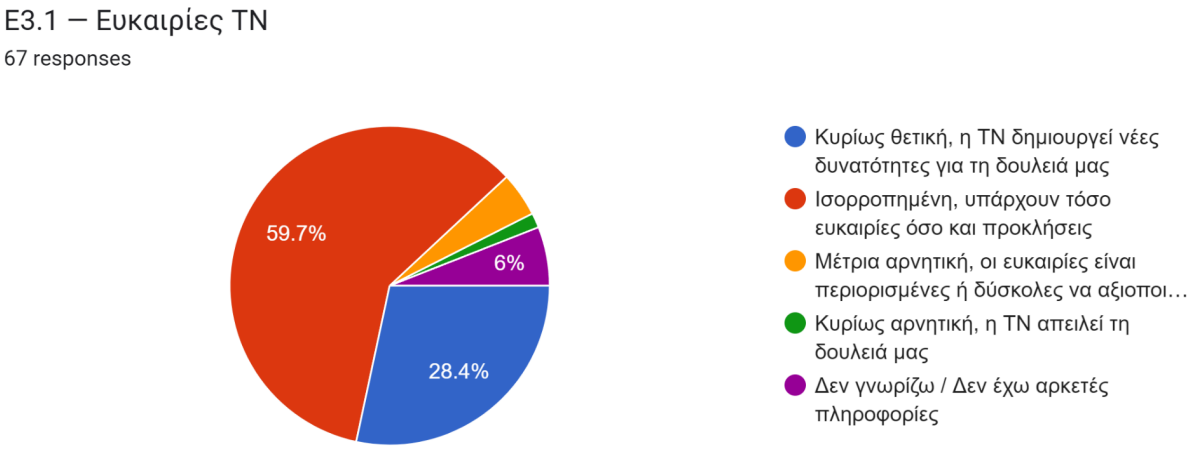
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Η γενική εκτίμηση από πλευράς οργανώσεων για την ΤΝ θα λέγαμε ότι κυμαίνεται μεταξύ μέτριας και θετικής.

Κατά μεγάλη πλειοψηφία (60%), οι οργανώσεις εκτιμούν πως αυτή τη στιγμή η ΤΝ παρουσιάζει τόσο ευκαιρίες όσο και προκλήσεις. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (28%) θεωρεί ότι η ΤΝ δημιουργεί νέες δυνατότητες για τις οργανώσεις, ενώ μόλις ένα 6% διατηρεί αρνητική στάση.

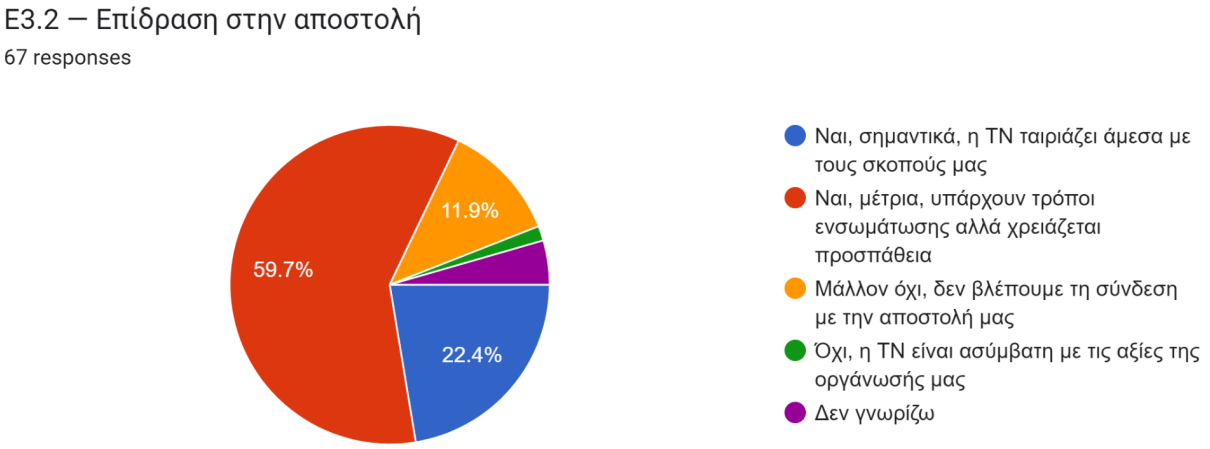


3.2 Επίδραση στην αποστολή

Πιστεύετε ότι η ΤΝ μπορεί να ενισχύσει την αποστολή της οργάνωσής σας στον παρακάτω βαθμό;

Αντίστοιχα θετική είναι και η γενικότερη αίσθηση για το αν η ΤΝ μπορεί να προωθήσει την αποστολή μιας οργάνωσης. Ένα αρκετά ικανό ποσοστό (22,4%) εκτιμά ότι η ΤΝ ταιριάζει άμεσα με τους σκοπούς της οργάνωσης, ενώ ένα πολύ σημαντικό 59,7% εκτιμά ότι υπάρχουν τρόποι ενσωμάτωσης αλλά χρειάζεται προσπάθεια. Συγκριτικά, μόλις το 13,4% εκτιμά ότι δεν υπάρχει σύνδεση της ΤΝ με την αποστολή της οργάνωσης - με μία (1) απάντηση να εκτιμά ότι η ΤΝ είναι ασύμβατη με τις αξίες της οργάνωσης.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE



3.3 Επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης στον τομέα δράσης της οργάνωσής σας

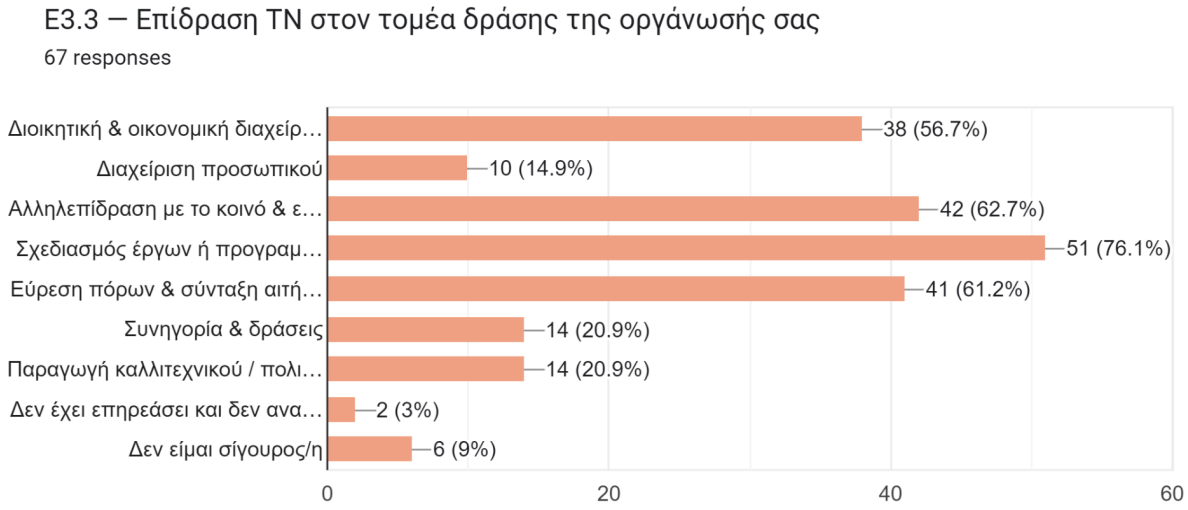
Έχει η ΤΝ επηρεάσει, ή αναμένετε ότι σύντομα θα επηρεάσει την λειτουργία της οργάνωσής σας σε κάποιον από τους παρακάτω τομείς;

Σε αυτή την ερώτηση οι απαντήσεις οργανώνονται κατά βάση σε δύο ομάδες:

- Οι οργανώσεις εκτιμούν ότι κατά κύριο λόγο η ΤΝ θα επηρεάσει ή σύντομα θα επηρεάσει τη λειτουργία της οργάνωσης σε οτιδήποτε σχετικό με το Σχεδιασμό έργων ή προγραμμάτων (76%), την Αλληλεπίδραση με το κοινό & επικοινωνία (63%), την Εύρεση πόρων & σύνταξη αιτήσεων χρηματοδότησης (61%) και τη Διοικητική & οικονομική διαχείριση (57%).
- Σε αρκετά μικρότερο βαθμό οι οργανώσεις εκτιμούν ότι η ΤΝ μπορεί να επηρεάσει οτιδήποτε σχετικό με τη Συνηγορία & τις δράσεις της οργάνωσης (21%), την Παραγωγή καλλιτεχνικού / πολιτιστικού έργου (21%) και τη Διαχείριση προσωπικού (15%).

Μόλις το 3% εκτιμά ότι η ΤΝ ούτε έχει επηρεάσει και ούτε πρόκειται να επηρεάσει κάποιον τομέα δράσης της οργάνωσής τους.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE



3.4 Χρησιμότητα εργαλείων

Χρησιμοποιείτε ή θα θελετε να χρησιμοποιήσετε εργαλεία ΤΝ για κάποιον από τους παρακάτω σκοπούς;

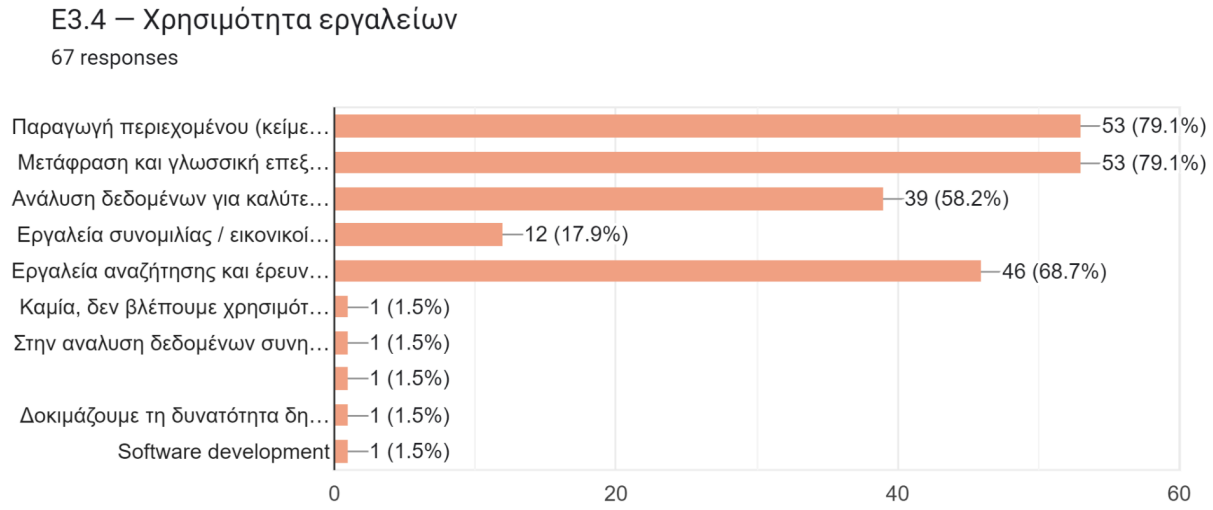
Και εδώ αντίστοιχα οι απαντήσεις μπορούν να οργανωθούν σε δύο ομάδες:

- Παραγωγή περιεχομένου (κείμενο, εικόνα, βίντεο) (79%)
- Μετάφραση και γλωσσική επεξεργασία (79%)
- Εργαλεία αναζήτησης και έρευνας (69%)
- Ανάλυση δεδομένων για καλύτερη λήψη αποφάσεων (58%)

Και στη συνέχεια σαφώς μικρότερη χρήση για πιο εξειδικευμένες εφαρμογές όπως Εργαλεία συνομιλίας / εικονικοί βοηθοί (chatbot) (18%).

Παράλληλα, μέσω της ελεύθερης απάντησης προέκυψαν απαντήσεις που σχετίζονται με την ανάλυση δεδομένων, την ανάπτυξη λογισμικού (software development) αλλά και την παραγωγή ακουστικής περιγραφής εικόνων και εναλλακτικών κειμένων εικόνων με στόχο την βελτίωση της προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρία όρασης.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE



3.5 Γενικά ζητήματα σχετικά με την Τεχνητή Νοημοσύνη

Πόσο απασχολεί την οργάνωσή σας καθένα από τα παρακάτω ζητήματα σχετικά με την ΤΝ;

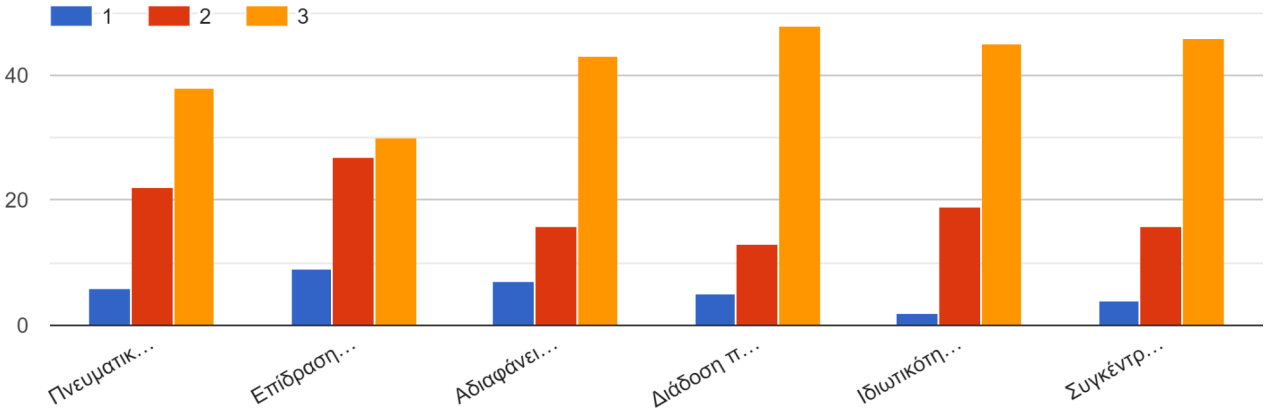
Με βάση τις επιλογές της ερώτησής μας, οι θεματικές που απασχολούν τις οργανώσεις σχετικά με την ΤΝ κατατάσσονται ως εξής:

1. **Η παραπληροφόρηση και τα ψηφιακό παραποιημένα μέσα (deepfake)**
2. **Η ιδιωτικότητα και τα προσωπικά δεδομένα**
3. Η συγκέντρωση ισχύος ΤΝ σε μεγάλες εταιρείες (Big Tech)
4. Η αδιαφάνεια, η μεροληψία και οι διακρίσεις αλγορίθμων
5. Τα πνευματικά δικαιώματα του περιεχομένου που παράγεται ή χρησιμοποιείται από ΤΝ
6. Η επίδραση της ΤΝ στην απασχόληση και στη δημιουργική εργασία

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι απαντήσεις είναι ισοδύναμα κατανεμημένες και κανένα ζήτημα δεν ξεπερνά πραγματικά κάποιο άλλο σε σημαντικότητα.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

E3.5 — Γενικά ζητήματα σχετικά με την ΤΝ



3.6 Πνευματικά δικαιώματα & δημιουργικά δικαιώματα

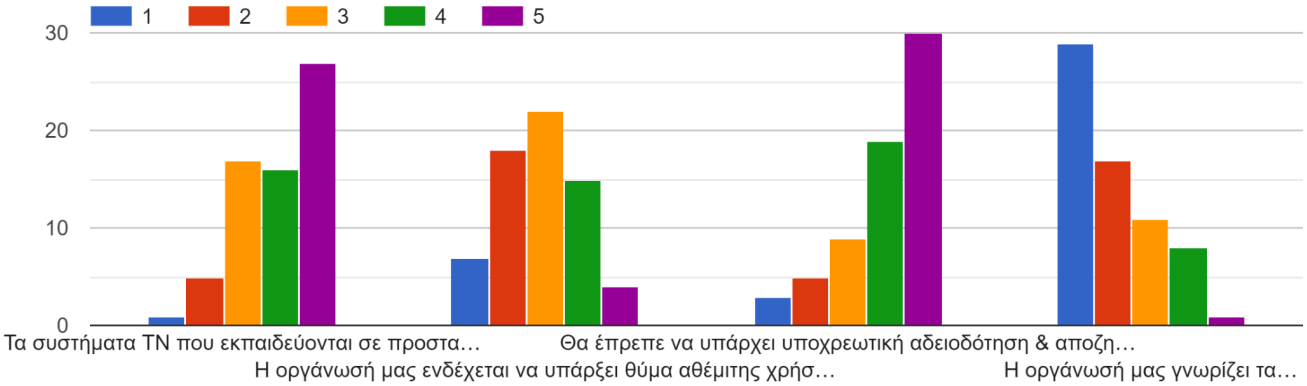
Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις παρακάτω δηλώσεις;

Αρχικά, διακρίνουμε μια **ισχυρή συναίνεση γύρω από την προστασία των δικαιωμάτων των δημιουργών**. Συγκεκριμένα, αναδεικνύεται αρκετά ισχυρή η πεποίθηση ότι τα συστήματα ΤΝ που εκπαιδεύονται σε προστατευμένα έργα χωρίς συναίνεση **παραβιάζουν τα δικαιώματα των δημιουργών**, αλλά και ότι (ή μάλλον, για αυτόν ακριβώς το λόγο) θα έπρεπε να είναι **υποχρεωτική η αδειοδότηση και η αποζημίωση των δημιουργών** για τη χρήση του έργου τους.

Ταυτόχρονα, είναι εξίσου ισχυρή η αίσθηση των οργανώσεων ότι **δεν γνωρίζουν τα δικαιώματά τους** στο πεδίο των πνευματικών δικαιωμάτων, παρότι υπάρχει (σε έναν μέτριο βαθμό) η αντίληψη ότι ενδέχεται [οι οργανώσεις] να έχουν ήδη πέσει θύματα αθέμιτης χρήσης του έργου τους από συστήματα ΤΝ.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

E3.6 — Πνευματικά δικαιώματα & δημιουργικά δικαιώματα



3.7 Απασχόληση & μέλλον της εργασίας

Πώς αξιολογείτε τη συνολική επίδραση/αντίκτυπο/ωφέλεια της ΤΝ στην απασχόληση στον τομέα σας;

Εδώ θα λέγαμε **οι εκτιμήσεις είναι μάλλον αισιόδοξες**, μιας και οι απαντήσεις κυμαίνονται σχεδόν ισόποσα μεταξύ όσων βλέπουν την ΤΝ θετικά, ως ευκαιρία (46%) και όσων διατηρούν μια ουδέτερη στάση (44%). Σαφώς μικρότερο αλλά υπαρκτό είναι το ποσοστό που αξιολογεί την επίδραση της ΤΝ στην απασχόληση κυρίως ως απειλή (8%).

E3.7 — Απασχόληση & μέλλον της εργασίας

65 responses



Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

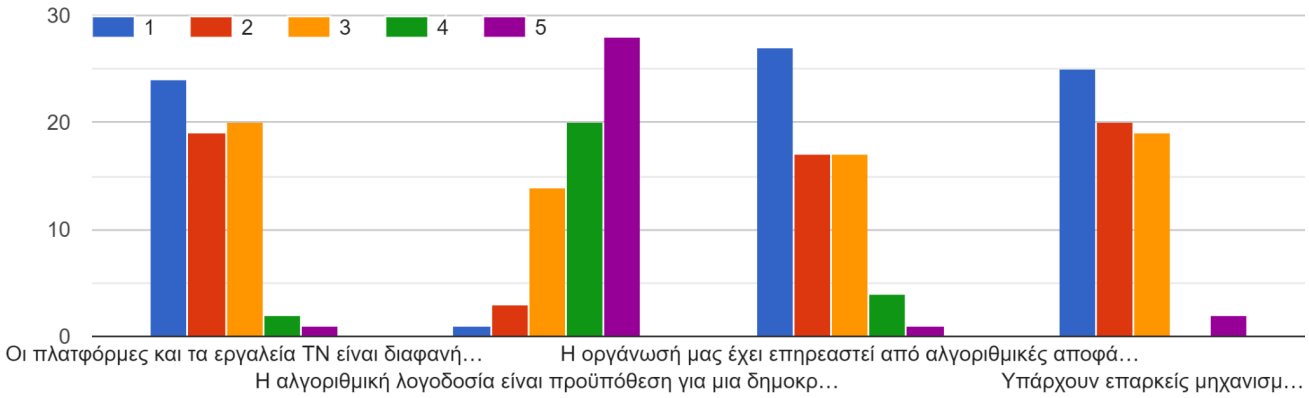
3.8 Αλγοριθμική διαφάνεια & λογοδοσία

Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις παρακάτω δηλώσεις;

*Με βάση τις απαντήσεις, διακρίνεται μια ξεκάθαρη **συναίνεση** ως προς το ότι η **αλγοριθμική λογοδοσία** αποτελεί αναγκαία συνθήκη για μια δημοκρατική λειτουργία της ΤΝ.*

*Παρότι οι περισσότερες οργανώσεις εκτιμούν ότι δεν έχουν επηρεαστεί από αλγοριθμικές αποφάσεις, οι ίδιες πιστεύουν ότι **οι πλατφόρμες και εργαλεία ΤΝ δεν είναι διαφανή** ως προς τη λειτουργία τους, αλλά και ότι **δεν υπάρχουν επαρκείς μηχανισμοί προσφυγής** για όσες επηρεάζονται από αυτές ακριβώς τις αλγοριθμικές αποφάσεις.*

E3.8 — Αλγοριθμική διαφάνεια & λογοδοσία



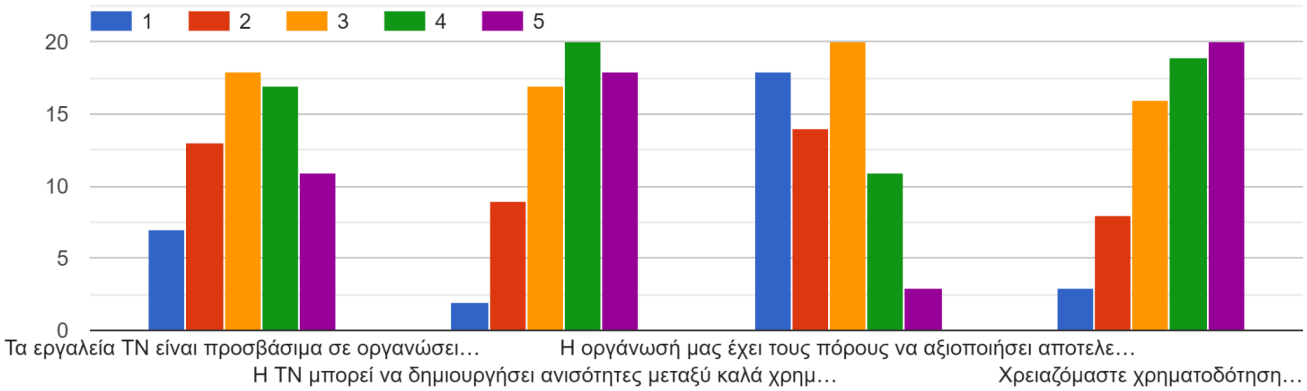
3.9 Πρόσβαση & ψηφιακές ανισότητες

Πόσο συμφωνείτε με τις παρακάτω δηλώσεις;

Παρότι η εκτίμησή τους είναι ότι **τα εργαλεία ΤΝ είναι προσβάσιμα σε οργανώσεις όλων των μεγεθών**, οι ίδιες κατά κύριο λόγο δηλώνουν ότι **δεν έχουν τους πόρους να τα αξιοποιήσουν αποτελεσματικά** και δηλώνουν εμφατικά ότι **χρειάζονται ειδική χρηματοδότηση** για να τα εξερευνήσουν και να εφαρμόσουν όπως πρέπει.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

E3.9 — Πρόσβαση & ψηφιακές ανισότητες



Με βάση τις απαντήσεις, οι ΟΚοιΠ αναγνωρίζουν πως ***η ΤΝ απειλεί να δημιουργήσει ανισότητες*** *ανάμεσα σε καλά χρηματοδοτούμενες και μικρότερες, λιγότερο χρηματοδοτούμενες οργανώσεις.*

3.10 Ανάγκες υποστήριξης

Τι είδους υποστήριξη θα βοηθούσε περισσότερο την οργάνωσή σας να αξιοποιήσει ουσιαστικά την ΤΝ;

Με βάση τις απαντήσεις, μπορούμε να διαχωρίσουμε τις ανάγκες υποστήριξης σε επίπεδα:

Αρχικά, η συντριπτική πλειοψηφία των οργανώσεων αναγνωρίζει την ανάγκη για **εκπαίδευση**, **ανάπτυξη ικανοτήτων** και **νομική ενημέρωση** (βλ. 3.6) για την ΤΝ — ανάγκες που πολύ συνοπτικά θα ονοματίζαμε ως "ανάπτυξη ικανοτήτων" (capacity building).

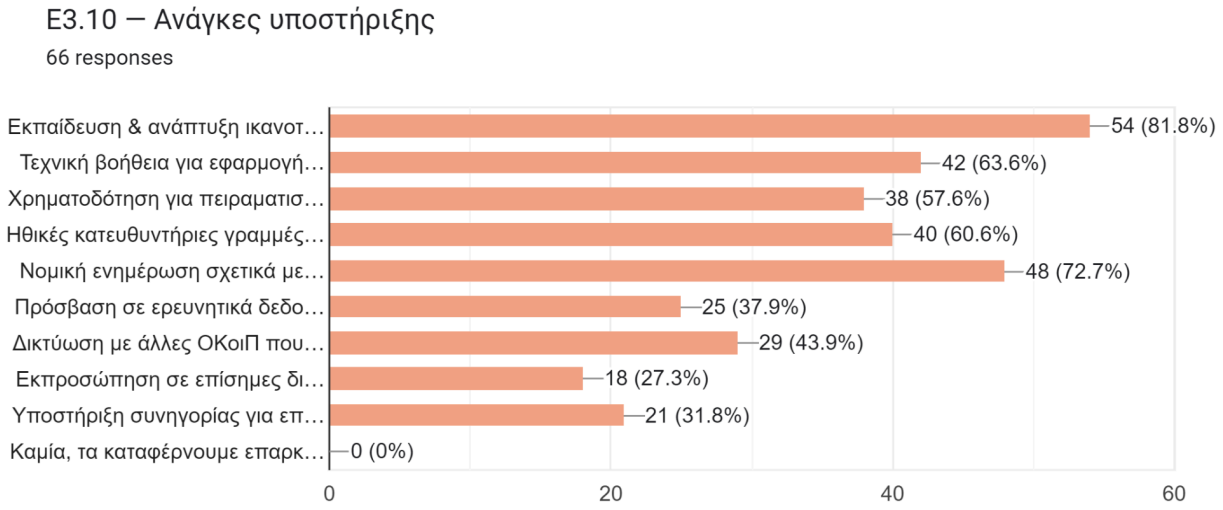
Στη συνέχεια, στο μεσαίο επίπεδο εντοπίζουμε την ανάγκη για τεχνική βοήθεια στη χρήση εργαλείων ΤΝ, η ανάδειξη των ηθικών, κατευθυντήριων γραμμών στη χρήση της ΤΝ και φυσικά η ανάγκη για εξειδικευμένη χρηματοδότηση (βλ. 3.9).

Τέλος, τα ευρήματα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον με πιθανή ερμηνεία να είναι ότι **χαμηλότερη ιεράρχηση δίνεται στη δικτύωση** με άλλες ΟΚοιΠ, **στην**

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

πρόσβαση σε δεδομένα & αναλύσεις, **στη συνηγορία** και **στην εκπροσώπηση** σε πολιτικές διαδικασίες και διαδικασίες διαβούλευσης.

Μια ερμηνεία για τη χαμηλότερη ζήτηση για συνηγορία & εκπροσώπηση είναι ότι οι ΟΚοιΠ πιθανώς να θέλουν πρώτα να μάθουν, να αναπτυχθούν και να αναπτύξουν την εξοικείωσή τους με την ΤΝ προτού νιώσουν έτοιμες να διαβουλευθούν για αυτή στο πεδίο της πολιτικής.



3.11 Πολιτιστική πολυμορφία & αναπαράσταση

Σας ανησυχεί η επίδραση της ΤΝ στις παρακάτω όψεις της πολιτιστικής αναπαράστασης;

Με βάση τις απαντήσεις είναι εμφανές ότι οι ΟΚοιΠ βλέπουν την ΤΝ ως **απειλή για την πολιτιστική ποικιλομορφία**, πρώτα και κύρια ως κίνδυνο ομογενοποίησης (π.χ. απώλεια αυθεντικότητας) και στη συνέχεια ως μέθοδο διαιώνισης στερεοτύπων λόγω της αλγοριθμικής μεροληψίας (algorithmic bias[21]).

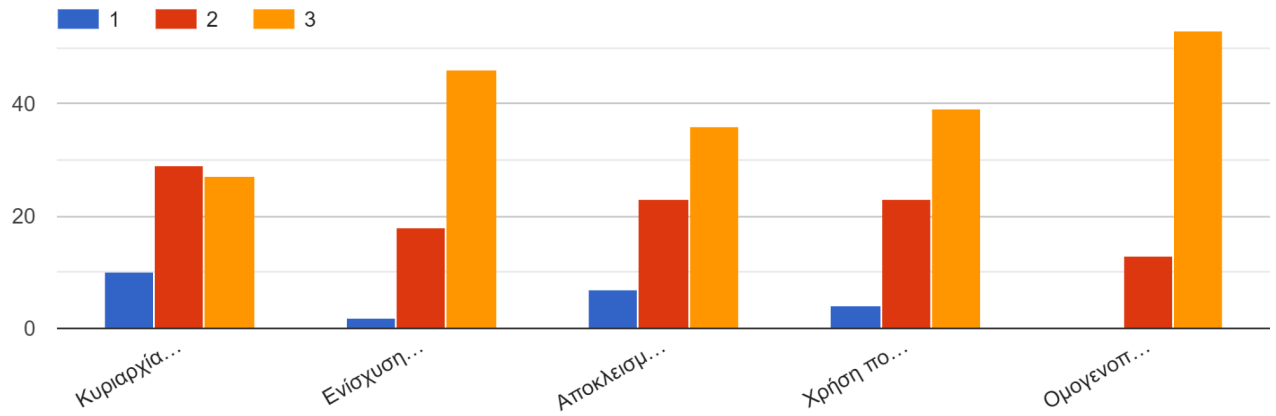
Ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η υπαρκτή μεν, χαμηλότερη δε ανησυχία για την **αγγλόφωνη/δυτική κυριαρχία επίδραση της ΤΝ**.

[21] Ethics Unwrapped. (2025, February 20). Algorithmic bias - ethics unwrapped. https://ethicsunwrapped.utexas.edu/glossary/algorithmic-bias

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Μια ερμηνεία για αυτό πιθανώς να είναι ότι (α) ένα μεγάλο μέρος της επικοινωνίας μιας ΟΚοιΠ μπορεί ήδη να πραγματοποιείται στα Αγγλικά και (β) ένα σημαντικό μέρος της παραγωγής και κατανάλωσης "πολιτισμού" στην Ελλάδα (με τη στενή έννοια: μουσική, ταινίες, σειρές, βιβλία) είναι επίσης στα Αγγλικά.

E3.11 — Πολιτιστική πολυμορφία & αναπαράσταση



3.12 Φύλο, ταυτότητα & ΤΝ

Πιστεύετε ότι η ΤΝ αναπαράγει ή εντείνει ανισότητες που σχετίζονται με τις παρακάτω διαστάσεις;

Οι ΟΚοιΠ φαίνεται να αναγνωρίζουν έναν **χαμηλό βαθμό μεροληψίας** της ΤΝ για ορισμένες από τις διαστάσεις ταυτότητας που παρουσιάζονται στην ερώτηση, χωρίς στατιστικά σημαντικές διαφορές.

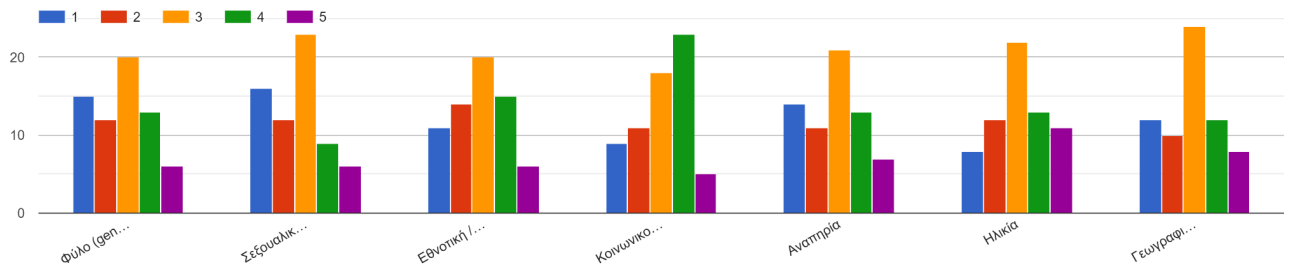
Οι οργανώσεις εκτιμούν πως οι ανισότητες, όπου αυτές εντείνονται, μπορούν να εμφανιστούν σε θέματα όπως η Ηλικία και η Κοινωνικοοικονομική τάξη.

Στη συνέχεια, για μια ευρεία γκάμα θεμάτων, οι απόψεις των οργανώσεων εμφανίζονται περισσότερο μοιρασμένες, όπως στην περίπτωση της γεωγραφικής περιοχής, της εθνοτικής/φυλετικής ταυτότητας και της αναπηρίας.

Ενώ, τέλος, αναφορικά με τα θέματα Φύλου και Σεξουαλικού προσανατολισμού, οι οργανώσεις τείνουν να υποστηρίζουν με μια μέτρια πεποίθηση ότι η ΤΝ δεν ενισχύει τις ήδη υπάρχουσες ανισότητες.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

E3.12 — Φύλο, ταυτότητα & TN



3.13 TN και κοινωνική δικαιοσύνη

Κατά τη γνώμη σας, η TN θέτει ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης που επηρεάζουν άμεσα την οργάνωσή σας; Αν ναι, ποιο είναι το πιο σημαντικό;

Μια κοινή θεματική αρκετών από τις απαντήσεις εδώ είναι η **ανισότητα στην πρόσβαση στην TN** και πώς αυτή μεταφράζεται σε ακόμη μεγαλύτερη ανισότητα συνολικά. Οι οργανώσεις υποστηρίζουν πως οι **μεγάλες εταιρείες και οργανισμοί** αποκτούν εργαλεία TN τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούν για να πετύχουν πολύ καλύτερα αποτελέσματα σε επίπεδα επικοινωνίας, χρηματοδότησης και κοινωνικού αποτυπώματος — με αποτέλεσμα **οι μικρότερες ΟΚοιΠ να μένουν πίσω**. (βλ. 3.9, 3.10).

Μια ακόμη ομάδα θεμάτων που θίγονται έχουν να κάνουν με την **απουσία συμπεριληπτικότητας**, τον αποκλεισμό κοινωνικών ομάδων και, φυσικά, τον ψηφιακό αναλφαβητισμό.

Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αναφορές για τις περιπτώσεις όπου **οι αλγόριθμοι TN συμμετέχουν με μεροληψία στις αποφάσεις** και επηρεάζουν μια σειρά από κρίσιμα ζητήματα: από προσλήψεις, αξιολογήσεις και αμοιβές σε ένα εργασιακό περιβάλλον έως την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων για διαδικασία απόδοσης ασύλου.

*Βρίσκουμε πολύ ενδιαφέρουσα τη συγκεκριμένη ερώτηση μιας και μέσω αυτής **δόθηκε η δυνατότητα στις οργανώσεις να μιλήσουν αυθόρμητα**, από τη δική τους σκοπιά, για αυτό που αποτελεί τον πυρήνα της έρευνάς μας: τη σύνδεση της TN με την κοινωνική δικαιοσύνη.*

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Συμμετοχή σε διαδικασίες χάραξης πολιτικής & ετοιμότητα

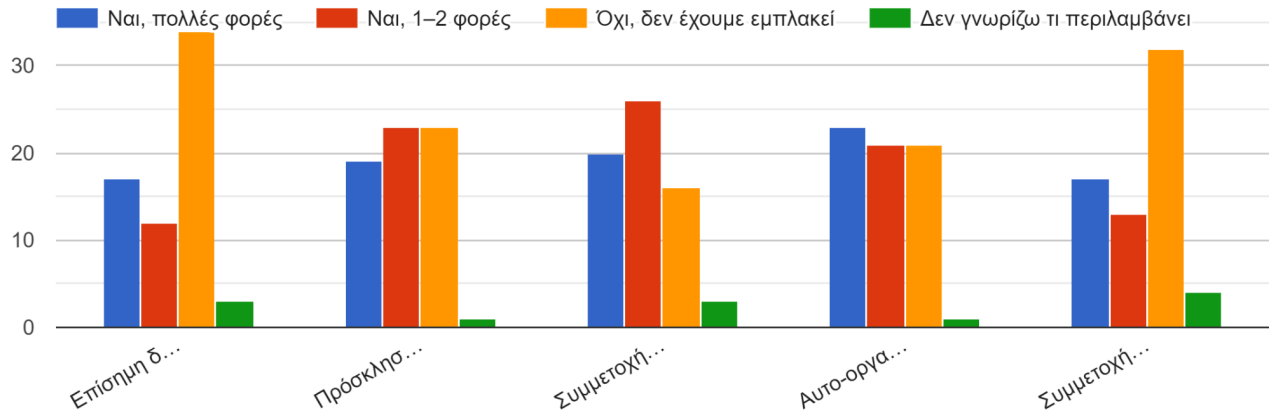
4.1 Εμπειρία συμμετοχικών διαδικασιών

Έχει η οργάνωσή σας εμπλακεί ποτέ σε κάποιον από τους παρακάτω τύπους συμμετοχής;

Με βάση τις απαντήσεις, θα λέγαμε ότι **οι ΟΚοιΠ φαίνεται να έχουν εμπειρία σε συμμετοχικές διαδικασίες συμμετοχής**, κυρίως μέσω Δικτύων και μέσω Αυτοοργανωμένων διαδικασιών.

Ταυτόχρονα, τα **χαμηλότερα ποσοστά** συμμετοχής εμφανίζονται για **Επίσημες διαβουλεύσεις** με δημόσιους φορείς, ή για Συμμετοχή σε **ευρωπαϊκές διαβουλεύσεις ή δίκτυα**.

Δεν μπορούμε παρά να παρατηρήσουμε ότι μια τέτοια συνθήκη αναδεικνύει ακόμη περισσότερο την ανάγκη επαφής και διαβούλευσης των ΟΚοιΠ με τους Φορείς Λήψης Αποφάσεων.



Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

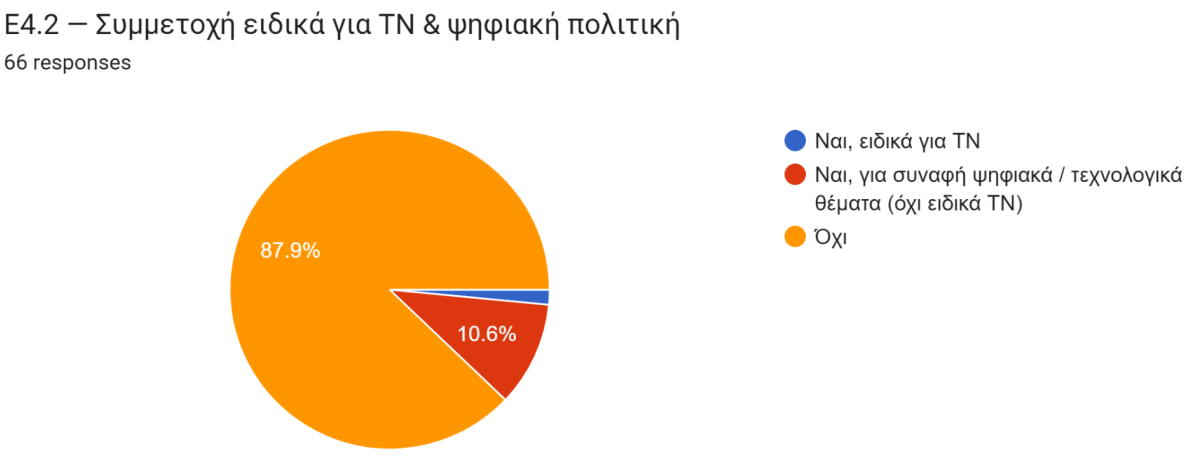
4.2 Συμμετοχή ειδικά για ΤΝ & ψηφιακή πολιτική

Έχει η οργάνωσή σας κληθεί ή συμμετάσχει ποτέ σε διαβούλευση ή διαδικασία ειδικά για θέματα ΤΝ ή ψηφιακής πολιτικής;

Η συντριπτική πλειοψηφία των απαντήσεων εδώ (88%) είναι αρνητική.

Υπάρχει, ωστόσο, ένα 11% που δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει σε διαβούλευση για ψηφιακά/τεχνολογικά θέματα (αν και όχι για την ΤΝ) και επίσης υπάρχει μία (1) μοναδική οργάνωση (1,5%) που δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει σε διαδικασία ειδικά για την ΤΝ.

Ενδεικτικά, στη συμπληρωματική ερώτηση ανοικτού τύπου που ακολουθεί, οι συμμετοχικές διαδικασίες που αναφέρονται συνδέονται κυρίως με δίκτυα της Κοινωνίας των Πολιτών ενώ, επίσης, αναφέρεται και διαβούλευση του Υπουργείου Εσωτερικών.

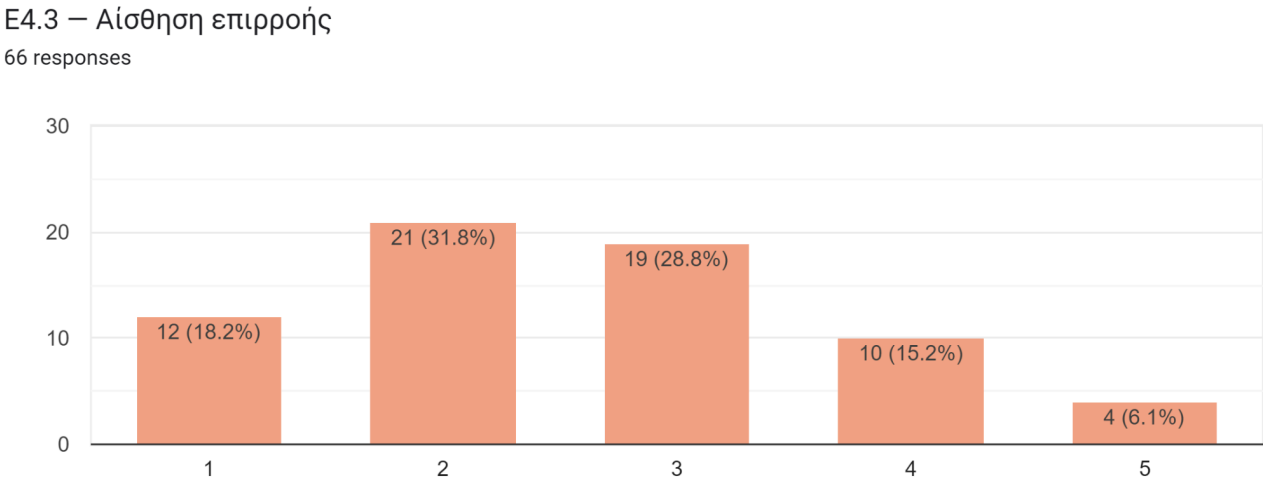


4.3 Αίσθηση επιρροής

Πόσο θεωρείτε ότι οργανώσεις σαν τη δική σας μπορούν να επηρεάσουν αποφάσεις σχετικά με την ΤΝ που επηρεάζουν τη δουλειά σας;

Η γενικότερη αίσθηση επιρροής σε αποφάσεις που σχετίζονται με την ΤΝ θα λέγαμε ότι είναι **μέτρια προς αρνητική**. Αν μπορούμε να ομαδοποιήσουμε τις απαντήσεις θα λέγαμε ότι περίπου **το 20% νιώθει ότι έχει** κάποια επιρροή, ενώ αντίθετα **το 50% νιώθει ότι δεν έχει** ή έχει μόνο μικρή επιρροή.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE



4.4 Εμπόδια συμμετοχής

Υπάρχουν εμπόδια που σας αποτρέπουν ή θα σας αποτρέψουν από το να συμμετάσχετε σε διαδικασίες χάραξης πολιτικής για την ΤΝ;

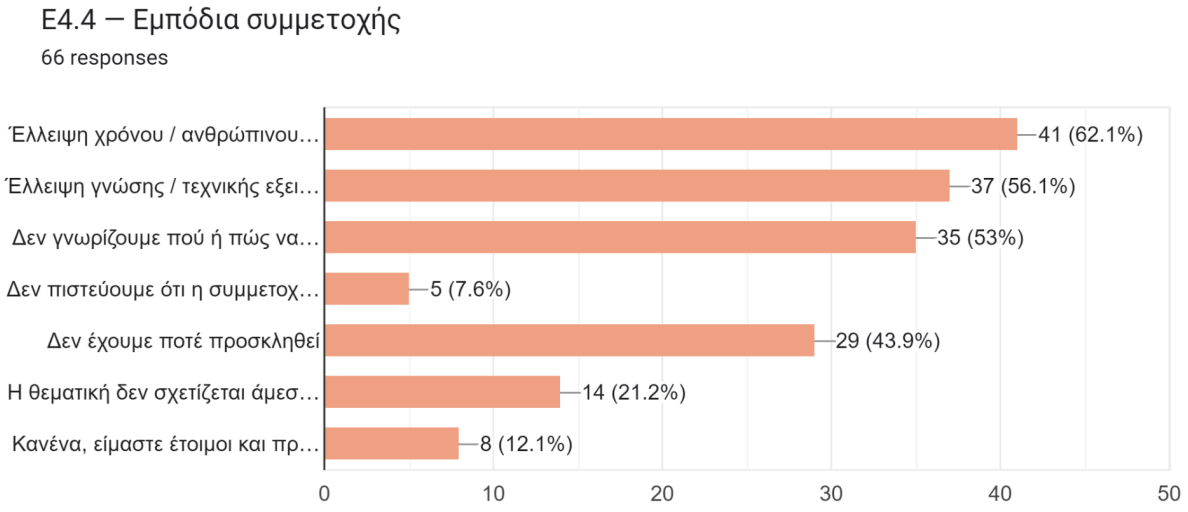
Αυτή η χαμηλή αίσθηση επιρροής που μόλις αναφέραμε προφανώς συνδέεται με μια σειρά εμποδίων που οι ίδιες οι οργανώσεις δηλώνουν ότι αντιμετωπίζουν.

Τα πλέον πιθανά εμπόδια εμπλοκής μπορούν να εμφανιστούν τόσο από τη **δυσκολία εμπλοκής με την ίδια την ΤΝ** (ανεξαρτήτως άλλης διαδικασίας) όσο και με την **απόσταση από διαδικασίες χάραξης πολιτικης εν γένει**.

Κατά κύριο λόγο, οι οργανώσεις δηλώνουν αδυναμία συμμετοχής λόγω Έλλειψης χρόνου και ανθρώπινου δυναμικού (62%). Εξίσου κοινό πρόβλημα είναι η Έλλειψη γνώσης / τεχνικής εξειδίκευσης στην ΤΝ (56%).

Πολύ ενδιαφέρον, όμως, παρουσιάζουν και οι επόμενες δύο, κατά σειρά, κατηγορίες εμποδίων: Δεν γνωρίζουμε που/πώς να συμμετάσχουμε (53%) αλλά και Δεν έχουμε ποτέ προσκληθεί (44%).

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE



4.5 Προθυμία & ικανότητα συμμετοχής

Αν σας δινόταν η ευκαιρία να συμμετάσχετε στη διαμόρφωση πολιτικών για την ΤΝ, θα ήταν η οργάνωσή σας ικανή και πρόθυμη να εμπλακεί;

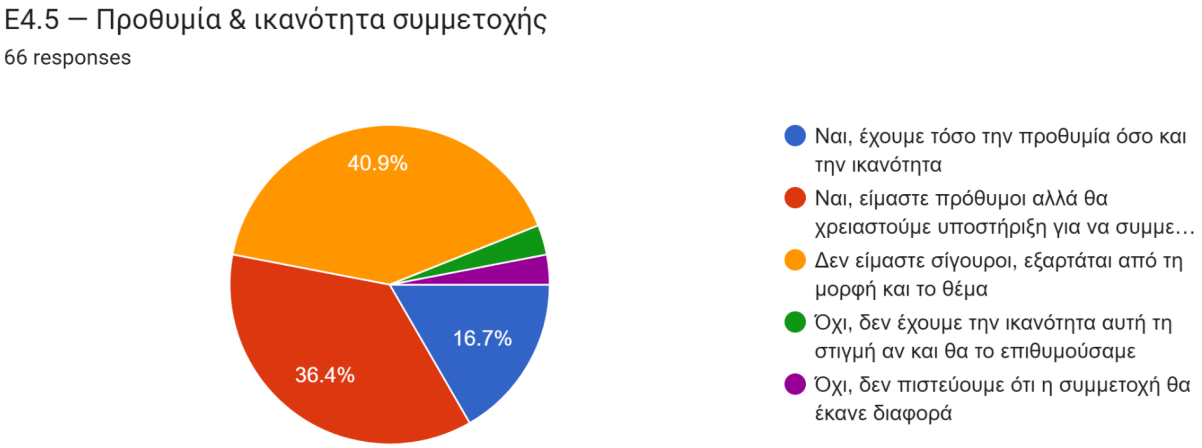
Ουσιαστικά σε αυτή την ερώτηση προσπαθούμε να αποτυπώσουμε τον **βαθμό δέσμευσης** μια οργάνωσης σε μια **μελλοντική συμμετοχική διαδικασία παραγωγής** πολιτικών για την ΤΝ.

Εκτιμούμε θετικά ότι **μόλις 2 απαντήσεις (3%) αναφέρουν ότι δεν θα συμμετείχαν** σε μια τέτοια διαδικασία γιατί πιστεύουν ότι δεν θα έκανε διαφορά.

Από εκεί και έπειτα, **οι απαντήσεις διαβαθμίζονται** από το "Δεν έχουμε την ικανότητα αλλά θα το επιθυμούσαμε (3%), στο "Ναι, είμαστε πρόθυμοι αλλά θα χρειαστούμε υποστήριξη" (36%) μέχρι το "Ναι, έχουμε την προθυμία και την ικανότητα" (17%).

*Καταγράφουμε πολύ ενδιαφέρον το πλειοψηφικό ποσοστό στο "Δεν είμαστε σίγουροι, εξαρτάται από τη μορφή και το θέμα" (41%). Κατά την άποψή μας, αυτή η **κρίσιμη μάζα** αξίζει να διερευνηθεί περισσότερο.*

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE



4.6 Προτιμώμενες μορφές συμμετοχής

Ποιες μορφές συμμετοχής στη διακυβέρνηση της ΤΝ θα ήταν καταλληλότερες για την οργάνωσή σας;

Σχετικά με τις μορφές συμμετοχής, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον με διαφορά εκφράζεται στη συμμετοχή μέσω Εκπαιδευτικών εργαστηρίων & capacity building (71%).

Στη συνέχεια ακολουθούν οι Διαδικτυακές διαβουλεύσεις / ψηφιακές έρευνες (62%), τα δια ζώσης Περιφερειακά στρογγυλά τραπέζια (57%) και οι Ανοιχτοί online διάλογοι (57%).

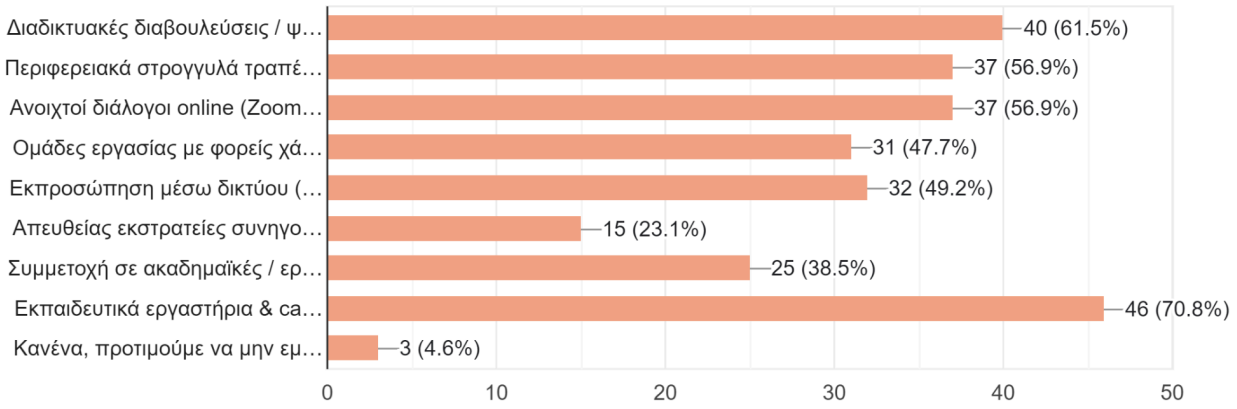
Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η Εκπροσώπηση μέσω δικτύου (49%) και οι Ομάδες εργασίας με φορείς χάραξης πολιτικής (48%) κατατάσσονται πολύ πιο ψηλά στις προτιμήσεις έναντι των Απευθείας εκστρατειών συνηγορίας (advocacy) που προτιμώνται μόλις από το 23% των οργανώσεων.

*Κατά την εκτίμησή μας, οι ΟΚοιΠ φαίνεται ότι είναι πιο εύκολο να συμμετάσχουν σε **μια εκπαίδευση προτού εμπλακούν σε μια πιο απαιτητική διαδικασία συμμετοχής**. Αντίστοιχα φαίνεται να υπάρχει μια σταθερή προτίμηση σε ευρείες, συμμετοχικές διαδικασίες και συμμετοχή σε ομάδες και δίκτυα.*

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

E4.6 – Προτιμώμενες μορφές συμμετοχής

65 responses



Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Συμπεράσματα χαρτογράφησης αναγκών και αντιλήψεων ΟΚοιΠ

Στην έρευνα συμμετείχαν 67 Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, διαφορετικού μεγέθους, νομικής μορφής και θεματικής εστίασης.

Ως προς το μέγεθος, πρόκειται κυρίως για οργανώσεις με περιορισμένη στελέχωση. Η περιορισμένη αυτή οργανωτική δυναμικότητα είναι κρίσιμη για την ερμηνεία αναγκών όπως η έλλειψη χρόνου, ανθρώπινου δυναμικού και τεχνικής εξειδίκευσης.

Παρά το μικρό τους μέγεθος, οι οργανώσεις του δείγματος εμφανίζουν **σημαντική θεσμική και επιχειρησιακή εμπειρία**. Θα λέγαμε με ασφάλεια ότι τα ευρήματα δεν προέρχονται κυρίως από νεοσύστατες πρωτοβουλίες, αλλά από φορείς με μακρόχρονη εμπειρία στις κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες που υπηρετούν.

Οι οργανώσεις απευθύνονται τόσο στον γενικό πληθυσμό όσο και σε συγκεκριμένες ομάδες: άτομα με αναπηρία, νέους και παιδιά, γυναίκες και ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητες, ηλικιωμένους, μετανάστες και πρόσφυγες, καθώς και καλλιτέχνες και δημιουργικούς επαγγελματίες. Αυτή η άμεση επαφή με διαφορετικές κοινότητες προσδίδει **ιδιαίτερη βαρύτητα στις αντιλήψεις τους για την προσβασιμότητα, τη μεροληψία, τις διακρίσεις και τις κοινωνικές ανισότητες που μπορεί να ενισχύσει η ΤΝ.**

Συνολικά, το δείγμα σκιαγραφεί έναν χώρο ώριμο και κοινωνικά ενσωματωμένο, αλλά με **περιορισμένη οργανωτική δυναμικότητα**. Οι οργανώσεις διαθέτουν εμπειρία, γνώση των κοινοτήτων τους και σαφή αντίληψη των κοινωνικών διακυβευμάτων της ΤΝ, αλλά συχνά στερούνται χρόνου, προσωπικού, τεχνικής εξειδίκευσης και πρόσβασης σε θεσμικά κανάλια. Αυτό το προφίλ εξηγεί τη βασική ένταση που διατρέχει τα ευρήματα: **οι ΟΚοιΠ ενδιαφέρονται και θέλουν να εμπλακούν, αλλά δεν αισθάνονται ακόμη επαρκώς προετοιμασμένες για να το κάνουν αποτελεσματικά.**

Η ενότητα «Ενημέρωση για την Τεχνητή Νοημοσύνη και Ψηφιακός Γραμματισμός» αποτυπώνει οργανώσεις που έχουν ήδη περάσει από την πρώτη επαφή στην πρακτική χρήση της ΤΝ, χωρίς όμως να έχουν αναπτύξει αντίστοιχη θεσμική και κανονιστική ωριμότητα. Η προσωπική εξοικείωση των ερωτώμενων είναι αισθητά υψηλότερη από εκείνη των οργανώσεών τους, ενώ το 79% δηλώνει τακτική ή περιστασιακή χρήση εργαλείων ΤΝ, κυρίως για παραγωγή περιεχομένου και επικοινωνία. Συνολικά, η εικόνα είναι εκείνη μιας Κοινωνίας των Πολιτών που

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

χρησιμοποιεί την ΤΝ γρηγορότερα απ' όσο προλαβαίνει να την κατανοήσει, να τη ρυθμίσει εσωτερικά και να την εντάξει με ασφάλεια στη λειτουργία της.

Η ενότητα «ΤΝ, δικαιώματα και κοινωνική δικαιοσύνη» αναδεικνύει οργανώσεις θετικές απέναντι στις δυνατότητες της ΤΝ, αλλά ταυτόχρονα έντονα επιφυλακτικές για τις κοινωνικές, πολιτιστικές και θεσμικές συνέπειές της. Οι ΟΚοιΠ δείχνουν να αναγνωρίζουν με σαφήνεια τους κινδύνους κοινωνικής αδικίας που μπορεί να ενισχύσει η ΤΝ, αλλά δεν αισθάνονται ακόμη επαρκώς ενημερωμένες, προστατευμένες ή εξοπλισμένες για να τους αντιμετωπίσουν.

Η ενότητα «Συμμετοχή σε διαδικασίες χάραξης πολιτικής και ετοιμότητα» αποτυπώνει οργανώσεις με σημαντική εμπειρία σε συμμετοχικές διαδικασίες, κυρίως μέσα από δίκτυα ΟΚοιΠ, αυτοοργανωμένες δράσεις και δημόσιους διαλόγους, **αλλά με ελάχιστη έως σήμερα εμπλοκή σε διαδικασίες ειδικά για την ΤΝ και την ψηφιακή πολιτική**. Οι περισσότερες θέλουν να συμμετάσχουν, χωρίς όμως να αισθάνονται ακόμη πλήρως έτοιμες ή ικανές να επηρεάσουν τις αποφάσεις: βασικά εμπόδια είναι η έλλειψη χρόνου και ανθρώπινου δυναμικού, η περιορισμένη τεχνική γνώση, η έλλειψη ενημέρωσης για το πού και το πώς μπορούν να εμπλακούν και το γεγονός ότι συχνά δεν έχουν προσκληθεί. Οι ΟΚοιΠ φαίνεται να θέλουν να εμπλακούν, αρκεί η συμμετοχή να είναι προσβάσιμη, θεματικά συναφής, υποστηριζόμενη και να συνοδεύεται από σαφείς ενδείξεις ότι η συμβολή τους μπορεί πράγματι να επηρεάσει τις αποφάσεις.

Η ενότητα «Ανάγκες υποστήριξης και κατευθύνσεις παρέμβασης» δείχνει ότι οι ΟΚοιΠ δεν χρειάζονται απλώς περισσότερη πληροφόρηση, αλλά μια σταδιακή διαδρομή από την κατανόηση προς την ουσιαστική συμμετοχή. Πρώτη προτεραιότητα αποτελεί η εκπαίδευση και ανάπτυξη ικανοτήτων στη χρήση της ΤΝ, ακολουθούμενη από νομική ενημέρωση, τεχνική υποστήριξη, ηθικές κατευθυντήριες γραμμές και χρηματοδότηση για πειραματισμό. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η αποτελεσματικότερη παρέμβαση δεν είναι μια μεμονωμένη δράση, αλλά μια κλιμακωτή πορεία υποστήριξης: εκπαίδευση, πρακτική εφαρμογή, δικτύωση, διαβούλευση και τελικά συμμετοχή στη χάραξη πολιτικής, με ολοκληρωμένη ανατροφοδότηση ώστε οι ΟΚοιΠ να βλέπουν ότι η συμβολή τους έχει πραγματικό αντίκτυπο.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Αποτύπωση θεσμικής ετοιμότητας Περιφερειών

Προφίλ Φορέων που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιο

Η γεωγραφική κατανομή των απαντήσεων εξασφαλίζει πανελλαδική κάλυψη, καθώς στο ερωτηματολόγιο συμμετείχαν οι 12 από τις 13 Περιφέρειες της χώρας, με τουλάχιστον μία απάντηση από καθεμία από αυτές. Παρατηρείται μεγαλύτερη συγκέντρωση απαντήσεων στην Αττική, την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, την Κεντρική Μακεδονία και την Κρήτη, γεγονός που προσδίδει μια ορισμένη αστική κλίση στα δεδομένα, εντούτοις το δείγμα εξακολουθεί να αποτυπώνει ευρύ φάσμα περιφερειακών εμπειριών και διαφορετικών επιπέδων ετοιμότητας.

Ως προς το προφίλ των συμμετεχόντων, η πλειονότητα των απαντήσεων προέρχεται από διευθυντικά υπηρεσιακά στελέχη (63,7%), 22% λοιπά υπηρεσιακά στελέχη, ενώ οι αιρετοί εκπροσωπούν το 14,6% του δείγματος. Οι βασικοί τομείς ευθύνης αφορούν πρωτίστως την ψηφιακή πολιτική και ακολουθούν η διοίκηση, ο αναπτυξιακός σχεδιασμός, η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα.

*Η σύνθεση αυτή δείχνει ότι τα ευρήματα αντανακλούν κυρίως μια **τεχνική και διοικητική οπτική**. Επίσης αναδεικνύει ότι η ψηφιακή πολιτική δεν αντιμετωπίζεται ως ένας απομονωμένος τεχνολογικός τομέας, αλλά ως **εργαλείο** διοικητικού εκσυγχρονισμού, αναπτυξιακού σχεδιασμού και ενίσχυσης της καινοτομίας.*

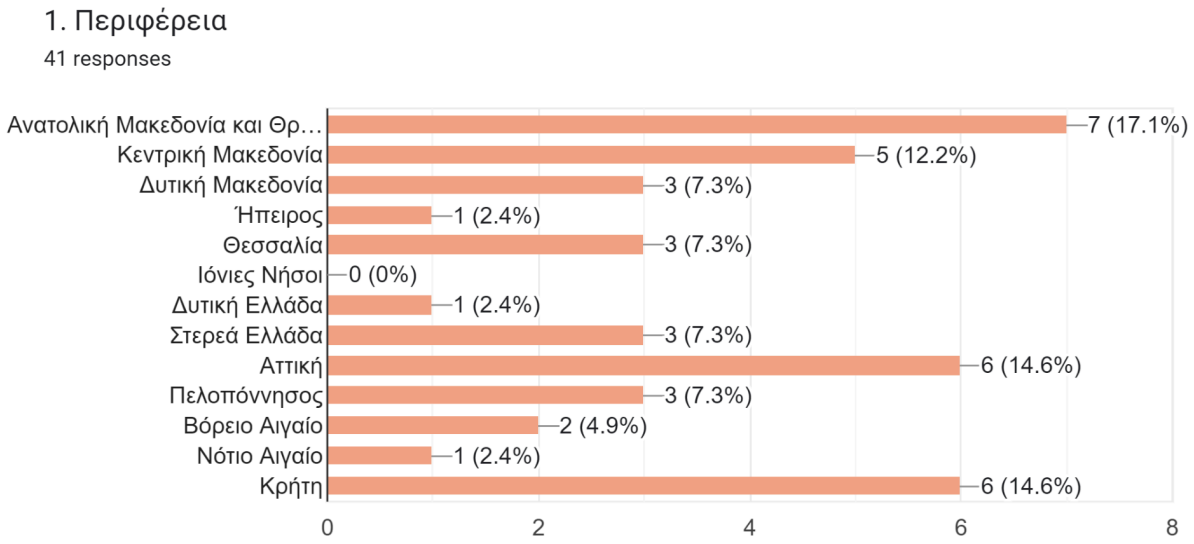
Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

1. Περιφέρεια



2. Ιδιότητα

Οι απαντήσεις δεν μεταφέρονται αναλυτικά στην αναφορά για λόγους προστασίας προσωπικών δεδομένων.

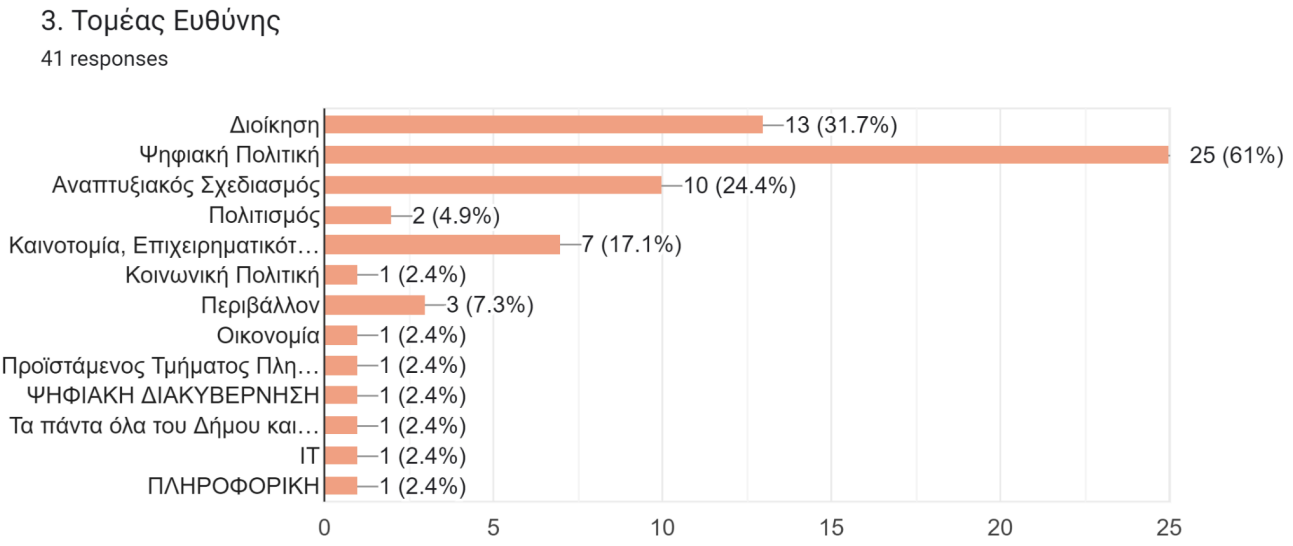
Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

3. Τομέας Ευθύνης



Γνώση και Αντίληψη για την ΤΝ

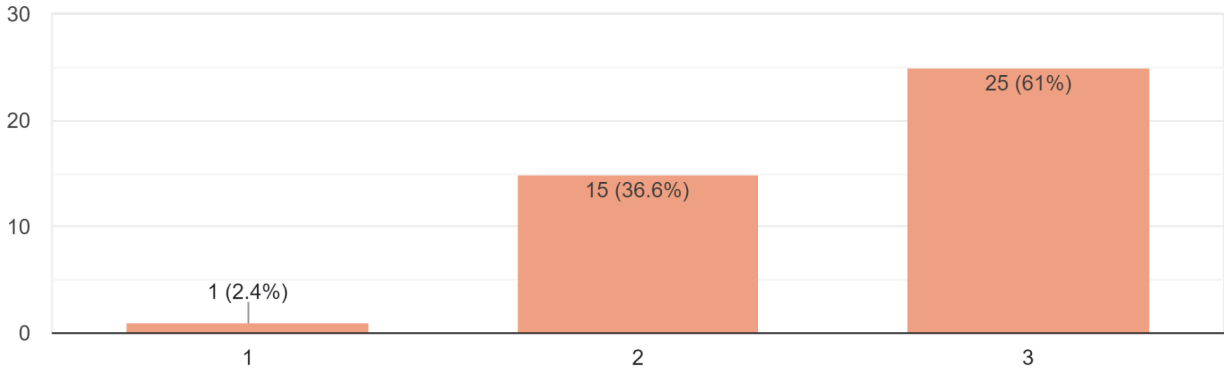
Υπάρχει σαφής αναγνώριση ότι η ΤΝ δεν είναι μακρινό φαινόμενο αλλά άμεσος παράγοντας αλλαγής.

Το 61% θεωρεί ότι η ΤΝ θα επηρεάσει σημαντικά τη λειτουργία τα επόμενα 5 έτη, ενώ το υπόλοιπο 39% θεωρεί ότι θα την επηρεάσει σε μέτριο βαθμό, δηλαδή υπάρχει ευρεία συναίνεση για επίδραση.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

4. Θεωρείτε ότι η ΤΝ θα επηρεάσει σημαντικά τη λειτουργία των Περιφερειών/Δήμων τα επόμενα 5 έτη;

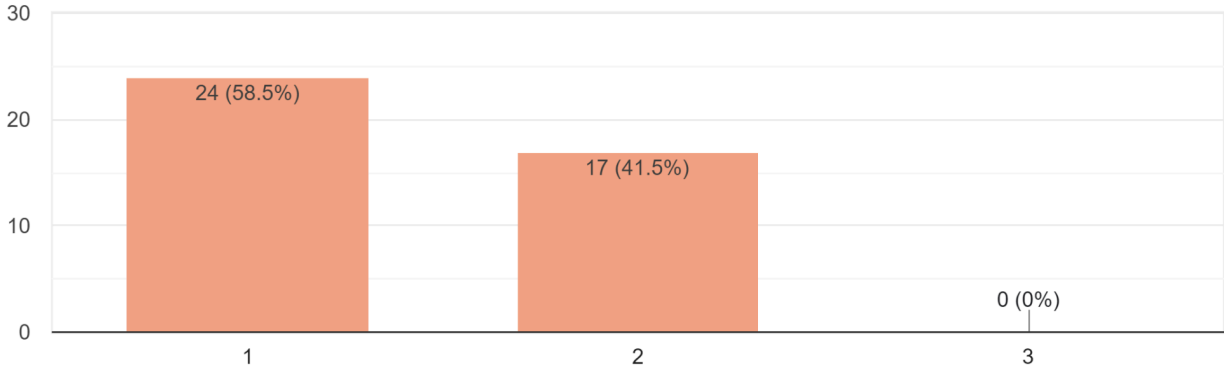
41 responses



Σχεδόν το σύνολο των απαντήσεων δείχνει μερική ή ανεπαρκή ενημέρωση της διοίκησης για την ΤΝ. Συγκεκριμένα το 41% δηλώνει μέτρια ενημέρωση και το 58,4% θεωρεί ότι δεν υπάρχει βασική ενημέρωση της διοίκησης.

5. Θεωρείτε ότι υπάρχει βασική ενημέρωση της διοίκησης για δυνατότητες και κινδύνους των εργαλείων που λειτουργούν με Τεχνητή Νοημοσύνη;

41 responses



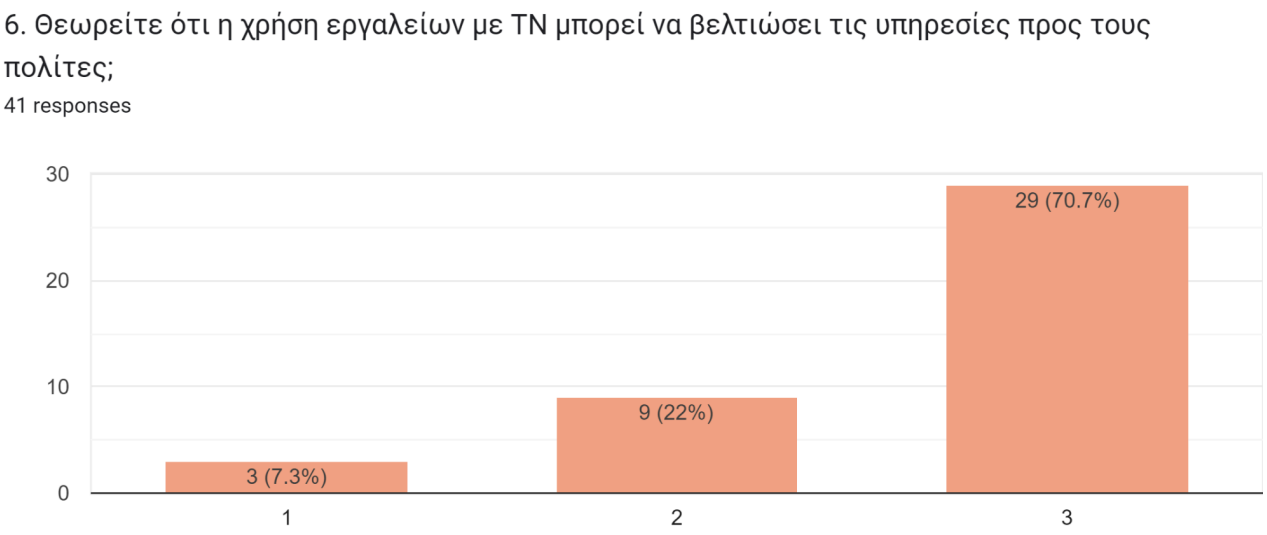
Υπάρχει ισχυρή προσδοκία για οφέλη στην εξυπηρέτηση, στην ταχύτητα και στην εξατομίκευση υπηρεσιών, με το 70,7% να θεωρεί ότι η χρήση εργαλείων ΤΝ μπορεί να βελτιώσει τις υπηρεσίες προς τους πολίτες.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE



Η κύρια προσδοκία από την χρήση της ΤΝ βλέπουμε ότι είναι **η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών προς τους πολίτες**, μέσα από την αυτοματοποίηση επαναλαμβανόμενων και χρονοβόρων διαδικασιών, την εξοικονόμηση χρόνου, την αύξηση της παραγωγικότητας και την ταχύτερη, πιο αξιόπιστη λήψη αποφάσεων.

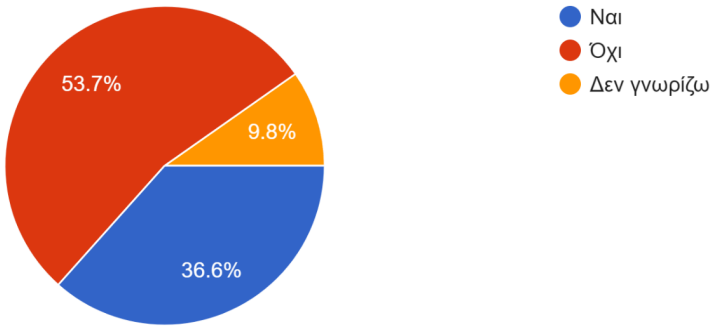
Ως κύρια ανησυχία έχουμε την προστασία προσωπικών δεδομένων, την εμπιστευτικότητα, την κυβερνοασφάλεια, την απουσία σαφούς νομικού πλαισίου. **Πηγή ανησυχίας αποτελεί και το ποιον φέρει ευθύνη σε περίπτωση λανθασμένων οδηγιών**. Υπάρχει επίσης φόβος ότι η ΤΝ μπορεί να οδηγήσει σε απρόσωπες σχέσεις πολίτη–κράτους, σε μείωση προσωπικού, σε υποβάθμιση της ανθρώπινης κρίσης, ή ακόμη και να χρησιμοποιηθεί για αδιαφανή, αυταρχική ή υπερσυγκεντρωτική διοίκηση μέσω αυτοματοποιημένης επιτήρησης ή περιορισμού της ανθρώπινης συμμετοχής.

Στρατηγική και Πολιτική Βούληση

Το 53,7% μας λέει ότι δεν έχει τεθεί επίσημα θέμα αξιοποίησης ΤΝ στην Περιφέρεια/Δήμο του.

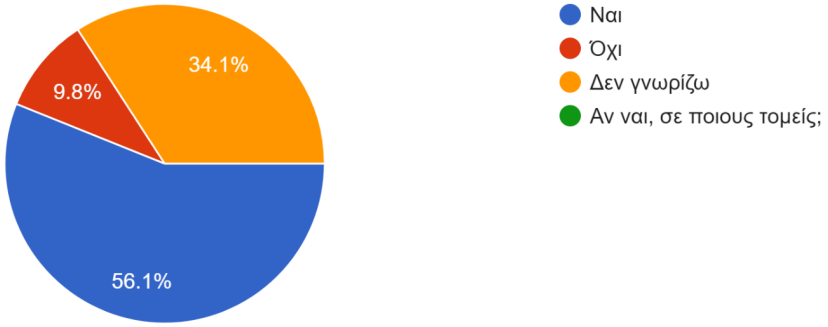
Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

8. Έχει τεθεί επίσημα θέμα αξιοποίησης ΤΝ στην Περιφέρεια/Δήμο σας;
41 responses



Συνολικά, οι Περιφέρειες δείχνουν πρόθεση να αξιοποιήσουν την ΤΝ τόσο για εξωτερικές υπηρεσίες προς τον πολίτη, όσο και για εσωτερική αναβάθμιση της διοίκησης, με στόχο την ταχύτερη, πιο αξιόπιστη και πιο αποτελεσματική λειτουργία τους.

9. Υπάρχει πρόθεση διερεύνησης πιλοτικών εφαρμογών ΤΝ;
41 responses



Το 56,1% δηλώνει ότι υπάρχει πρόθεση διερεύνησης πιλοτικών εφαρμογών με μόλις το 9,8% να μας λέει ότι δεν υπάρχει πρόθεση. Το 34,1% δεν γνωρίζει αν υπάρχει ή όχι πρόθεση. Από τις απαντήσεις ανοιχτού τύπου προκύπτει ότι οι Περιφέρειες ενδιαφέρονται να διερευνήσουν πιλοτικές εφαρμογές ΤΝ κυρίως σε τομείς που συνδέονται με εξυπηρέτηση πολιτών, διοικητική αποτελεσματικότητα, ανάλυση δεδομένων, και λειτουργίες κρίσιμων υπηρεσιών.

Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ενδιαφέροντος αφορά την ψηφιακή εξυπηρέτηση πολιτών, με χρήση chatbot, έξυπνων αναζητήσεων και αυτοματοποίηση αιτημάτων.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Υπάρχει ισχυρή πρόθεση για αυτοματοποίηση εσωτερικών διοικητικών διαδικασιών, όπως διαχείριση εγγράφων, ροές εργασίας, αξιολόγηση υπαλλήλων και επιμερισμός εργασίας.

Σημαντικός τομέας είναι η ανάλυση δεδομένων (οικονομικών, διοικητικών, μέσα από αισθητήρες), για υποστήριξη λήψης αποφάσεων και στρατηγικό σχεδιασμό. Αρκετές Περιφέρειες ενδιαφέρονται για πιλοτικές εφαρμογές σε πολιτική προστασία και διαχείριση έκτακτων αναγκών. Άλλοι τομείς που εμφανίζονται συχνά είναι η αγροδιατροφή, οι μεταφορές, η ενέργεια, η υγεία, η εκπαίδευση, η επιχειρηματικότητα, η επικοινωνιακή πολιτική, καθώς και η ενοποίηση νομοθεσίας και η διοίκηση έργων.

Το 61% δηλώνει ότι στον φορέα τους δεν υπάρχει στρατηγικό σχέδιο ψηφιακού μετασχηματισμού που να περιλαμβάνει ΤΝ, με μόλις το 19,5% να μας λέει ότι υπάρχει.

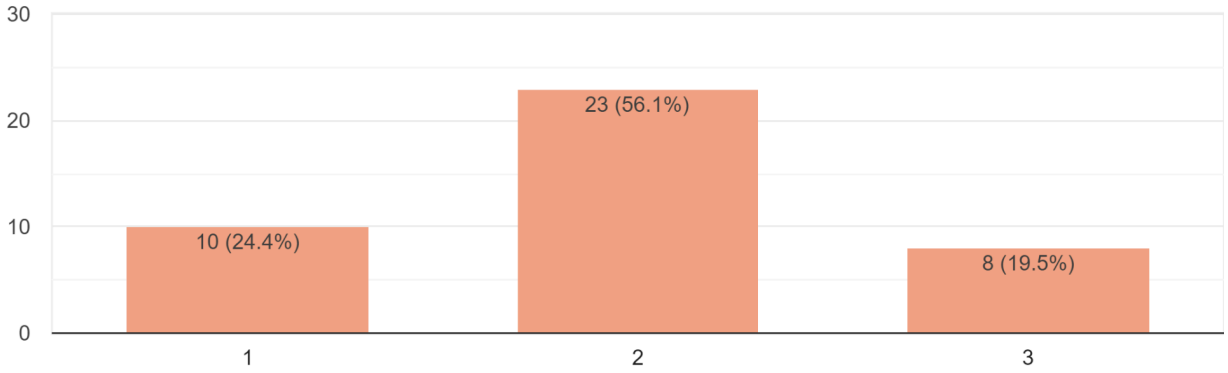


Το 56,1% θεωρεί ότι η ΤΝ αποτελεί μεσαία προτεραιότητα σήμερα για την πολιτική ηγεσία. Την ίδια στιγμή, το 24,4% να θεωρεί ότι δεν αποτελεί καθόλου, και το 19,5% να θεωρεί ότι αποτελεί προτεραιότητα.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

11. Σε ποιον βαθμό θεωρείτε ότι η ΤΝ αποτελεί προτεραιότητα σήμερα για την πολιτική ηγεσία;

41 responses

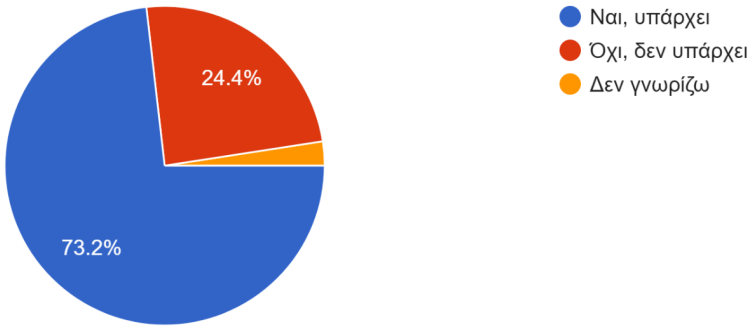


Οργανωτική Ετοιμότητα

Όσον αφορά την οργανωτική ετοιμότητα παρατηρούμε ότι στο 73,2% υπάρχει αρμόδια υπηρεσία ή ομάδα για ψηφιακά έργα, ενώ το 24,4% να μας λέει ότι δεν υπάρχει.

12. Υπάρχει αρμόδια υπηρεσία ή ομάδα για ψηφιακά έργα στον φορέα σας;

41 responses



Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

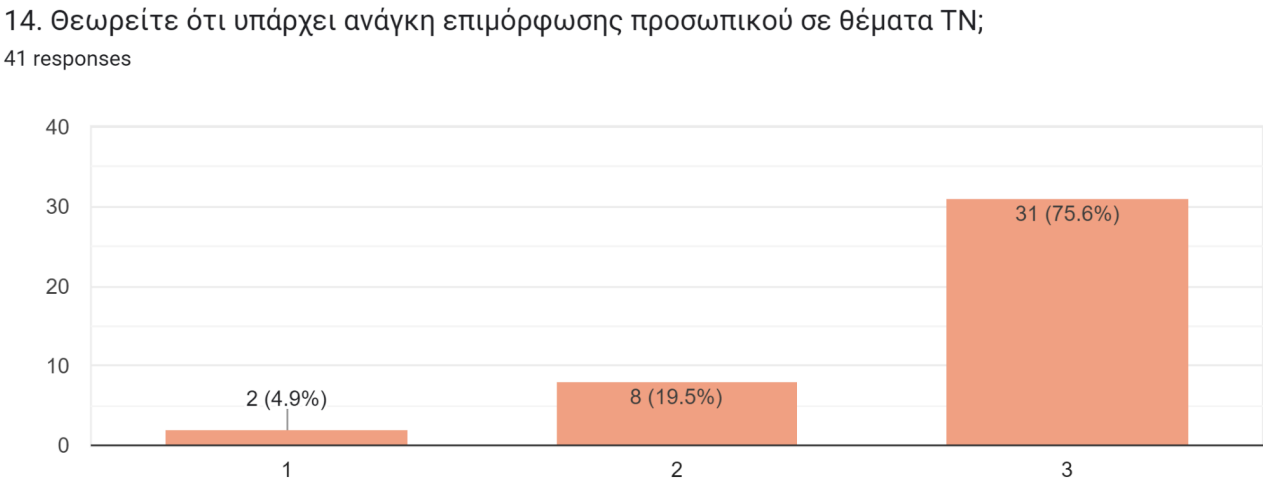
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Αντίστοιχη ανταπόκριση υπάρχει στην ερώτηση αν υπάρχουν στελέχη με σχετικές γνώσεις δεδομένων ή ψηφιακών τεχνολογιών. Το 78% μας λέει ότι υπάρχουν και το 19,5% ότι δεν υπάρχουν.



Το 75,6% αναγνωρίζει ότι υπάρχει μεγάλη ανάγκη για την επιμόρφωση του προσωπικού σε θέματα ΤΝ και το 19,5% ότι υπάρχει μεσαία ανάγκη.

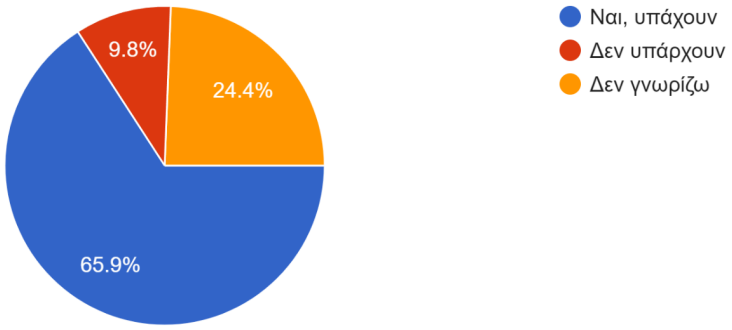


Το 65,9% μας λέει ότι υπάρχουν δεδομένα σε αξιοποιήσιμη μορφή ενώ το 24,4% δεν γνωρίζει αν υπάρχουν.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

15. Υπάρχουν δεδομένα σε αξιοποιήσιμη μορφή;

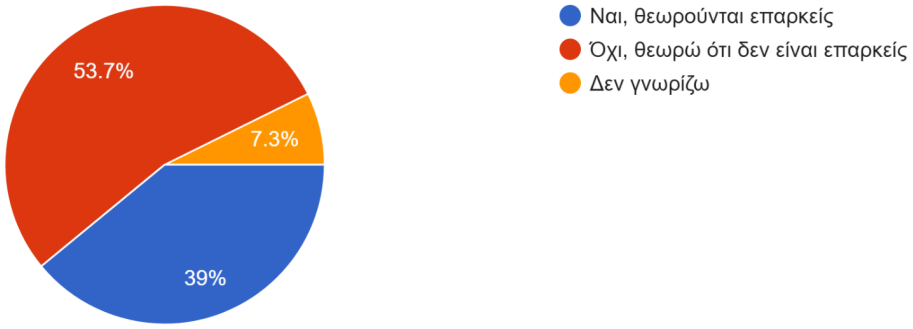
41 responses



Το 53,7% αναγνωρίζει ότι οι ψηφιακές υποδομές του φορέα τους δεν είναι επαρκείς, ενώ το 39% σημειώνει ότι είναι επαρκείς.

16. Θεωρείτε ότι οι ψηφιακές υποδομές του φορέα σας είναι επαρκείς;

41 responses



Το 58,5 % μας λέει ότι ο φορέας δεν έχει χαρτογραφήσει σχετικές δράσεις, σχέδια και τοποθετήσεις στην Περιφέρειά του, ενώ το 24,4% δεν γνωρίζει. Το υπόλοιπο 17,1% μας λέει ότι η χαρτογράφηση που έχει κάνει αφορά εξόρυξη δεδομένων (data mining) και ανάλυση δεδομένων, Ψηφιακές δράσεις έξυπνης πόλης, Αστική κινητικότητα, Προτάσεις ψηφιακού μετασχηματισμού στο αντίστοιχο πρόγραμμα της Περιφέρειας.

Με τη συγχρηματοδότηση:

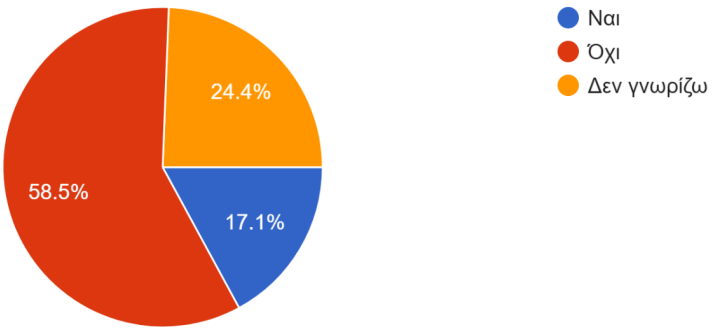
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

17. Έχει χαρτογραφήσει ο φορέας σας σχετικές δράσεις, σχέδια και τοποθετήσεις στην Περιφέρεια σας/ Δήμο σας;

41 responses



Από τις απαντήσεις προκύπτει ότι το μεγαλύτερο εσωτερικό εμπόδιο για την αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης στις Περιφέρειες είναι "η αντίσταση στην αλλαγή, η νοοτροπία, ο ψηφιακός αναλφαβητισμός, η έλλειψη γνώσης και τεχνογνωσίας, η ανεπαρκής εκπαίδευση, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, η ανωριμότητα της διοικητικής κουλτούρας και των διαδικασιών".

Πολλοί αναφέρουν επίσης ως εμπόδιο την "έλλειψη πόρων, τη χρηματοδότηση, την απουσία ώριμων ψηφιακών υποδομών, την αποτελεσματικότητα των εφαρμογών που θα εισαχθούν, αλλά και την επιφύλαξη για την ορθότητα των αποτελεσμάτων της ΤΝ". Εμπόδιο θεωρείται και η αντίδραση των πολιτών στην ψηφιακή αλλαγή.

Αντίθετα, το μεγαλύτερο πλεονέκτημα που αναγνωρίζουν οι Περιφέρειες είναι η εξοικονόμηση χρόνου μέσω της αυτοματοποίησης εργασιών, η μείωση του διοικητικού φόρτου, η αύξηση της παραγωγικότητας, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Η ΤΝ θεωρείται ότι μπορεί να ενισχύσει την ταχύτερη επεξεργασία πληροφοριών, **την ανάλυση μεγάλων δεδομένων, τη διασταύρωση στοιχείων (διαλειτουργικότητα), τον εντοπισμό ασυνεπειών και τη λήψη πιο τεκμηριωμένων αποφάσεων**. Πλεονέκτημα θεωρείται επίσης *"η πολιτική βούληση που υπάρχει σε αρκετές Περιφέρειες, καθώς και η παρουσία υπηρεσιακών παραγόντων με υψηλό επίπεδο γνώσεων που μπορούν να αξιοποιήσουν την ΤΝ"*. Σε ορισμένες απαντήσεις αναφέρεται ότι η ΤΝ μπορεί να λειτουργήσει ως *"πολύτιμο υποστηρικτικό εργαλείο, αρκεί να χρησιμοποιείται με ανθρώπινη εποπτεία, διαφάνεια και σαφή όρια"*.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

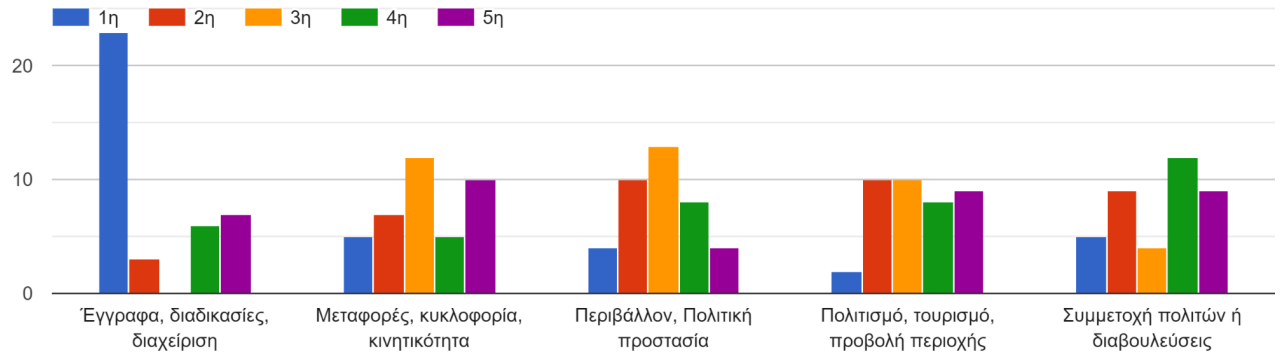
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Πεδία Πιθανής Αξιοποίησης

Στην ερώτημα ποιος τομέας έχει την μεγαλύτερη προτεραιότητα για την αξιοποίηση της ΤΝ, βλέπουμε ότι:

19. Ποιος τομέας έχει τη μεγαλύτερη προτεραιότητα για αξιοποίηση της ΤΝ;



Ο τομέας "Έγγραφα, διαδικασίες και διαχείριση" αποτελεί καθαρά την πρώτη προτεραιότητα μιας και επιλέχθηκε ως τέτοια από το 59% των συμμετεχόντων στην έρευνα (μέσος βαθμός κατάταξης 2,26). Στη δεύτερη θέση βρίσκεται το "Περιβάλλον και πολιτική προστασία" με σχετικά σταθερή κατανομή, αναδεικνύοντάς την ως μια ευρύτερα αποδεκτή δευτερεύουσα προτεραιότητα.

Οι υπόλοιπες τρεις θεματικές αποτελούν μια σχεδόν ενιαία ομάδα, με ελάχιστες διαφορές μεταξύ τους ως προτεραιότητες.

Οι περισσότερες απαντήσεις αναφέρουν ότι δεν εκπονείται αυτή τη στιγμή κάποια οργανωμένη δράση ή θεσμικό σχέδιο ειδικά για την Τεχνητή Νοημοσύνη, με αρκετά στελέχη να δηλώνουν απλώς «Όχι». Παρ' όλα αυτά, ένα σημαντικό μέρος των φορέων περιγράφει μεμονωμένες πρωτοβουλίες, πιλοτικές εφαρμογές ή συμμετοχή σε ευρύτερα προγράμματα ψηφιακού μετασχηματισμού, που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την αξιοποίηση της ΤΝ.

Συγκεκριμένα, αναφέρονται δράσεις όπως:

- Υιοθέτηση συστημάτων ΤΝ για εξαγωγή περιλήψεων και αναζητήσεων από πρακτικά συλλογικών οργάνων, καθώς και ενσωμάτωση chatbot σε δημοτικές ιστοσελίδες.
- Ψηφιακή εξυπηρέτηση πολιτών, με έμφαση σε αυτοματοποιημένες υπηρεσίες.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

- Προγράμματα έγκαιρης ενημέρωσης για πυρκαγιές, πλημμύρες και σεισμούς, που αξιοποιούν ψηφιακά εργαλεία και δεδομένα.
- Ψηφιοποίηση του Κέντρου Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας.
- Προμήθεια εργαλείων generative AI για υποστήριξη διοικητικών εργασιών και σύνταξη εγγράφων.
- Διερεύνηση λύσεων chatbot για ενημέρωση πολιτών.
- Πιλοτική αξιοποίηση εργαλείων ΤΝ σε καθημερινές διοικητικές διαδικασίες.
- Ολοκλήρωση προμήθειας προγράμματος smart cities.
- Εκπόνηση Στρατηγικού Σχεδίου Ψηφιακού Μετασχηματισμού, το οποίο τίθεται σε δημόσια διαβούλευση.
- Πρωτοβουλία για δημιουργία HUB για Ψηφιακούς Νομάδες.
- Συμμετοχή στον Ευρωπαϊκό Κόμβο Καινοτομίας για την Ψηφιακή Διακυβέρνηση (GR digiGOV-innoHUB), που υποστηρίζει την ανάπτυξη προηγμένων δημόσιων υπηρεσιών.

Αρκετά στελέχη δηλώνουν ότι, παρότι δεν υπάρχει επίσημο σχέδιο, έχουν διαμορφώσει σαφή προσωπική θέση: η ΤΝ πρέπει να χρησιμοποιείται αποκλειστικά ως υποστηρικτικό εργαλείο, με ανθρώπινη εποπτεία, διαφάνεια, λογοδοσία, προστασία δεδομένων και απαγόρευση αδιαφανών αυτοματοποιημένων αποφάσεων. Προτείνεται η αρχική αξιοποίηση της ΤΝ σε μη αποφασιστικές λειτουργίες, όπως σύνοψη εγγράφων, εντοπισμός ασυνεπειών και διασταύρωση πληροφοριών.

Ενώ δεν υπάρχει ενιαίο θεσμικό σχέδιο ΤΝ, οι Περιφέρειες έχουν ήδη ξεκινήσει αποσπασματικές αλλά ουσιαστικές πρωτοβουλίες, κυρίως στο πλαίσιο του ψηφιακού μετασχηματισμού και επιδεικνύουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για πιο συστηματική αξιοποίηση της ΤΝ στο μέλλον.

Από τις συνεντεύξεις προέκυψε το ίδιο συμπέρασμα, ότι υπάρχουν Περιφέρειες που προηγούνται, με αναπτυγμένα αντανακλαστικά και συστήματα, τα οποία μπορούν να συμπεριληφθούν ή να ληφθούν υπόψη από τον Εθνικό σχεδιασμό, αλλά και Περιφέρειες που αξιοποιούν μερικές εφαρμογές περιμένοντας τον εθνικό σχεδιασμό και τη νομοθεσία.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

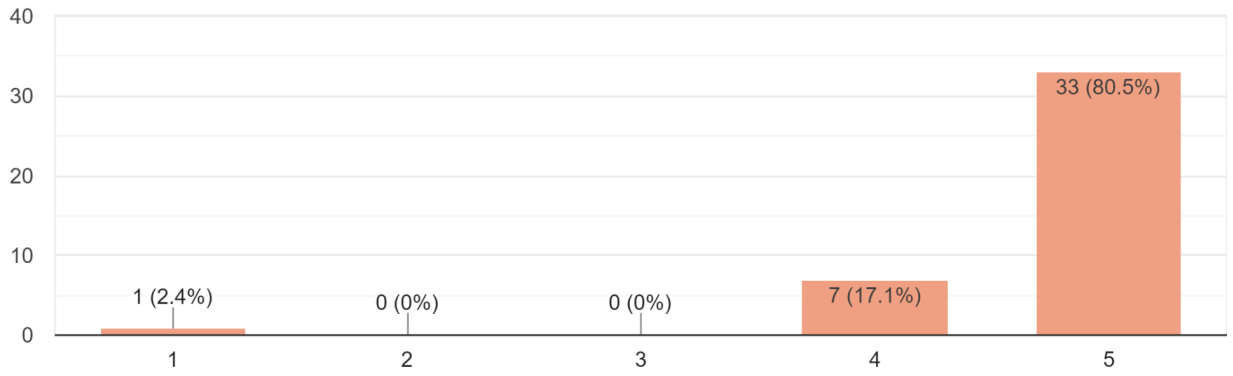
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

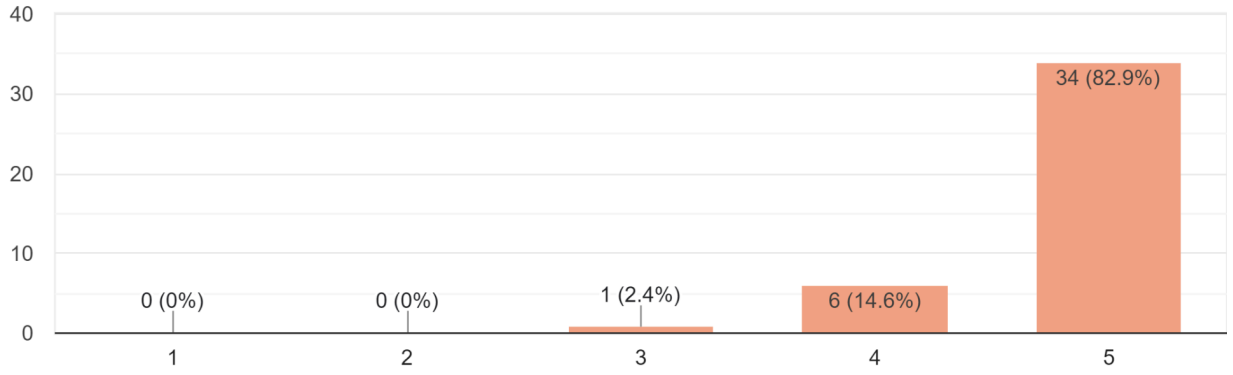
Ηθική, Διαφάνεια και Δικαιώματα

Η συντριπτική πλειοψηφία θεωρεί ότι πρέπει η χρήση ΤΝ να συνοδεύεται από σαφείς κανόνες λειτουργίας (80,5% και 17,1%). Αντίστοιχα είναι υπέρ της ανθρώπινης εποπτείας όταν χρησιμοποιούνται εργαλεία ΤΝ (65,9% + 26,8%), ότι πρέπει να υπάρχει ανθρώπινη εποπτεία στις αποφάσεις που επηρεάζουν πολίτες όταν χρησιμοποιούνται εργαλεία ΤΝ (82,9% και 14,6%) και ότι πρέπει να ενημερώνονται οι πολίτες όταν χρησιμοποιείται ΤΝ (73,2% + 22%):

21. Θεωρείτε ότι πρέπει η χρήση ΤΝ να συνοδεύεται από σαφείς κανόνες λειτουργίας;
41 responses



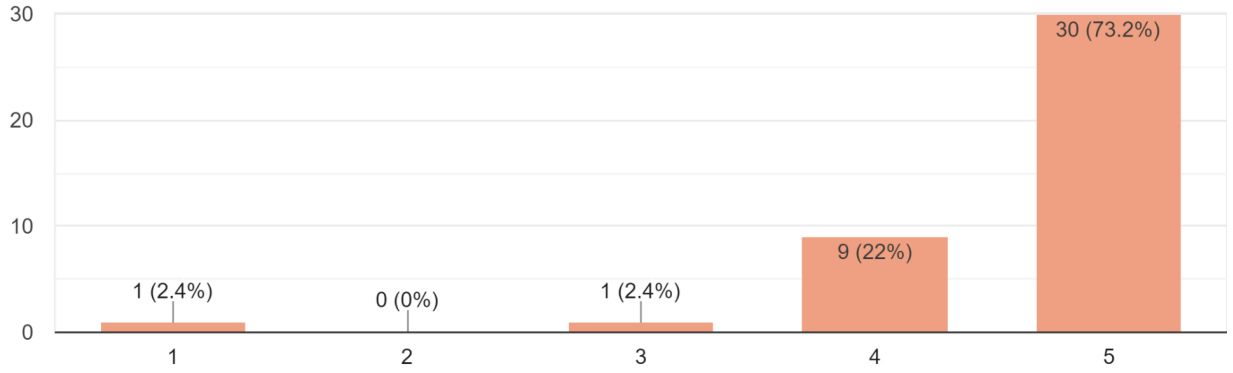
23. Θεωρείτε ότι πρέπει να υπάρχει ανθρώπινη εποπτεία στις αποφάσεις που επηρεάζουν πολίτες όταν χρησιμοποιούνται εργαλεία ΤΝ;
41 responses



Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

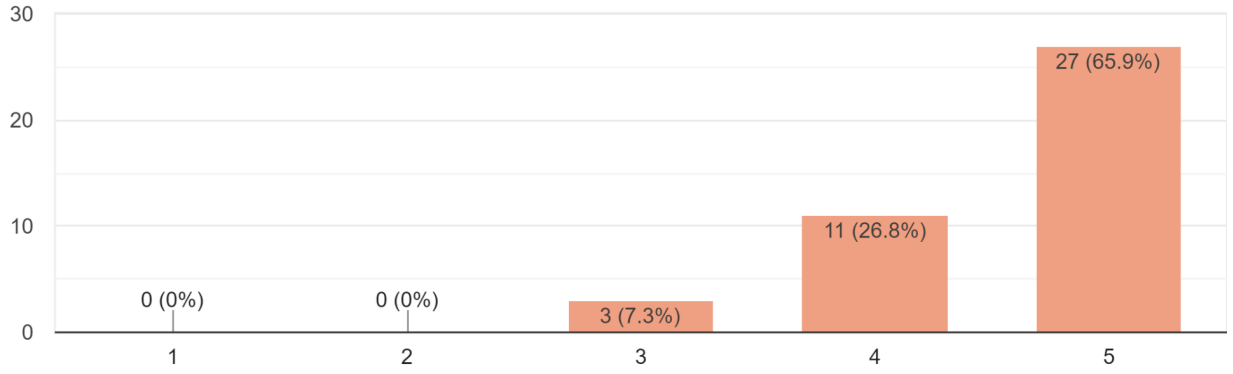
24. Θεωρείτε ότι πρέπει να ενημερώνονται οι πολίτες όταν χρησιμοποιείται ΤΝ;

41 responses



22. Θεωρείτε ότι πρέπει να υπάρχει ανθρώπινη εποπτεία όταν χρησιμοποιούνται εργαλεία ΤΝ;

41 responses



Πολύ σημαντική θεωρείται η προστασία προσωπικών δεδομένων σε κάθε εφαρμογή ΤΝ από το (80,5% + 14,6%):

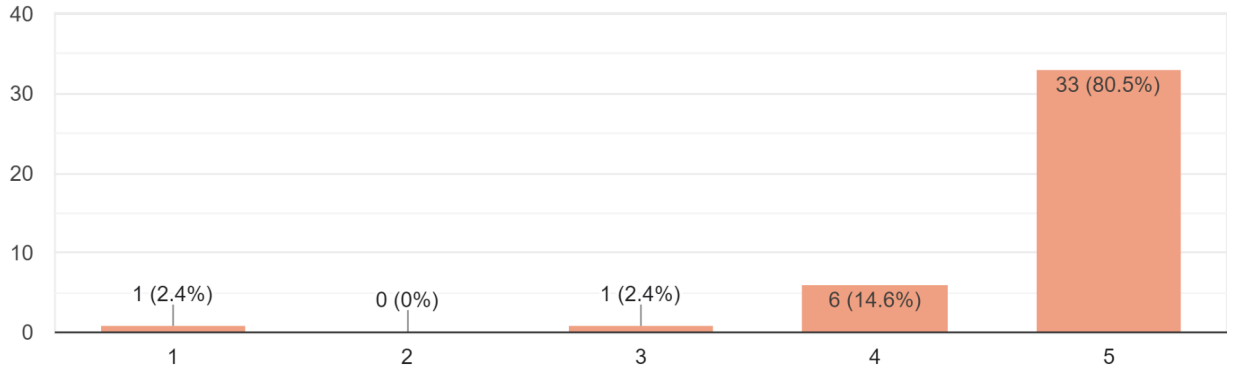
Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

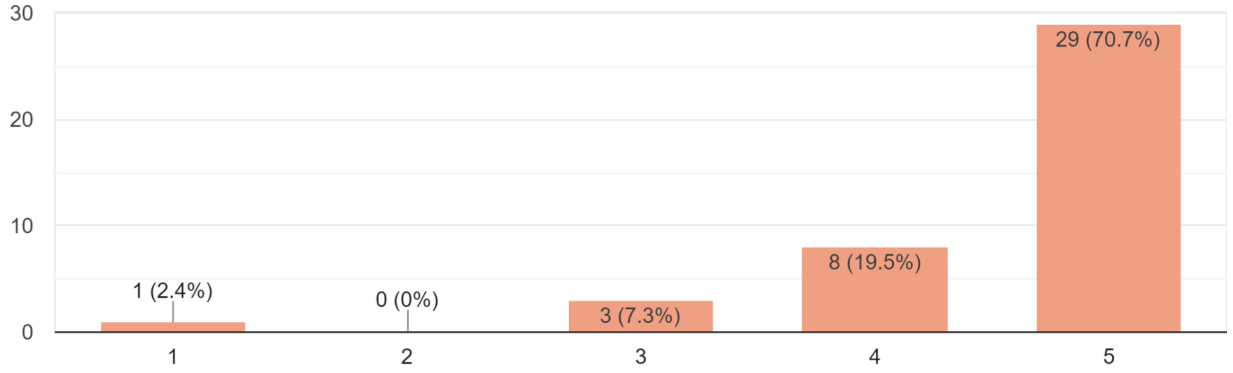
NGO SUPPORT CENTRE

25. Πόσο σημαντική θεωρείτε την προστασία προσωπικών δεδομένων σε κάθε εφαρμογή ΤΝ;
41 responses



Και εξίσου σημαντική θεωρούν την προστασία πολιτιστικής ταυτότητας, γλώσσας και τοπικής κληρονομιάς κατά τη χρήση ΤΝ (70,7% + 19,5%):

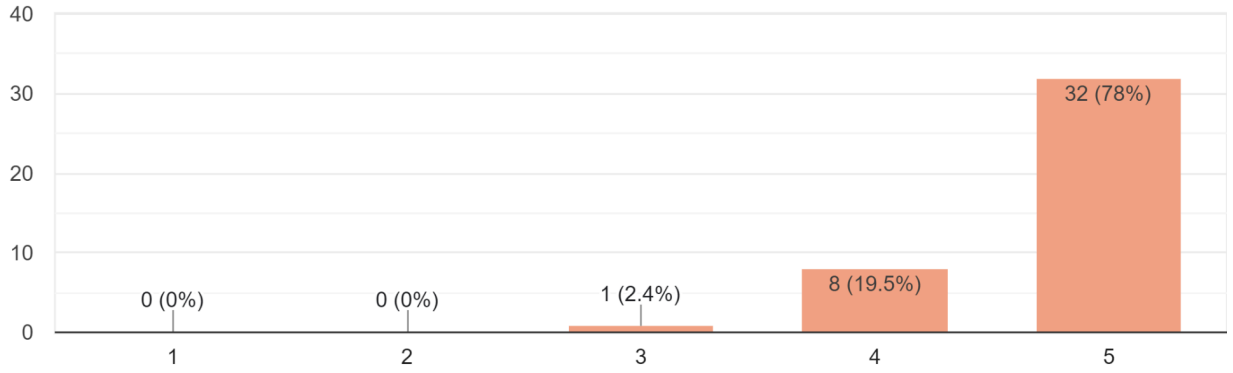
26. Πόσο σημαντική θεωρείτε την προστασία πολιτιστικής ταυτότητας, γλώσσας και τοπικής κληρονομιάς κατά τη χρήση ΤΝ;
41 responses



Σύμπνοια καταγράφεται επίσης για την ανάγκη κώδικα δεοντολογίας για την ΤΝ (78% + 19,5%):

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

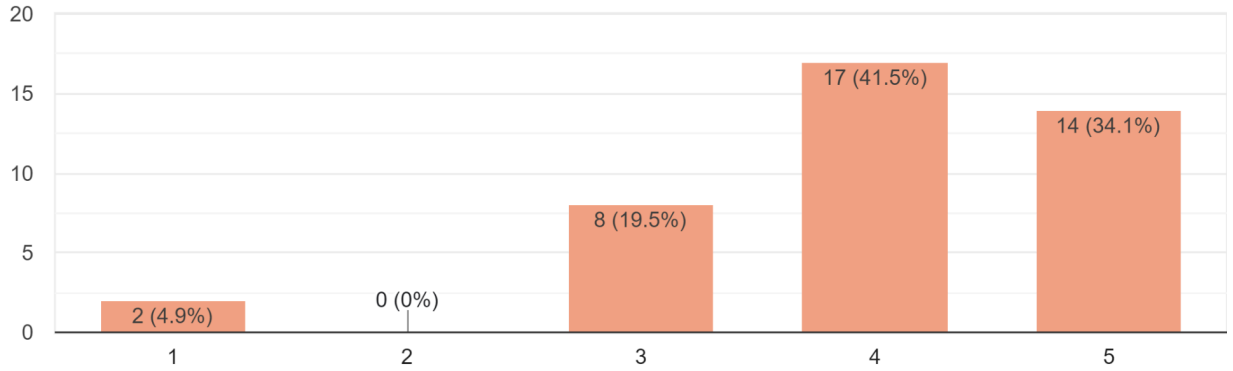
27. Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η ανάγκη κώδικα δεοντολογίας για την ΤΝ;
41 responses



Συμμετοχή Πολιτών και Κοινωνίας των Πολιτών

Μια ισχυρή πλειοψηφία θεωρεί ότι πρέπει να προηγείται η διαβούλευση πριν από σημαντικές εφαρμογές ΤΝ (34,1% +41,5%)

28. Θεωρείτε ότι πρέπει να προηγείται διαβούλευση πριν από σημαντικές εφαρμογές ΤΝ;
41 responses

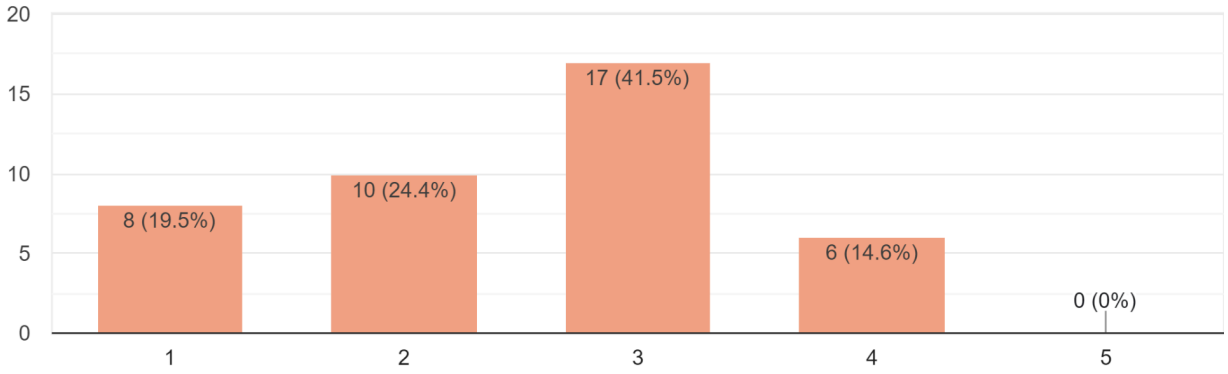


ενώ θεωρούν σε μέτριο επίπεδο (41,5%) και σε ελάχιστο έως καθόλου επίπεδο (24,4 % + 19,5%) ότι υπάρχουν σήμερα δίαυλοι συμμετοχής της κοινωνίας των

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

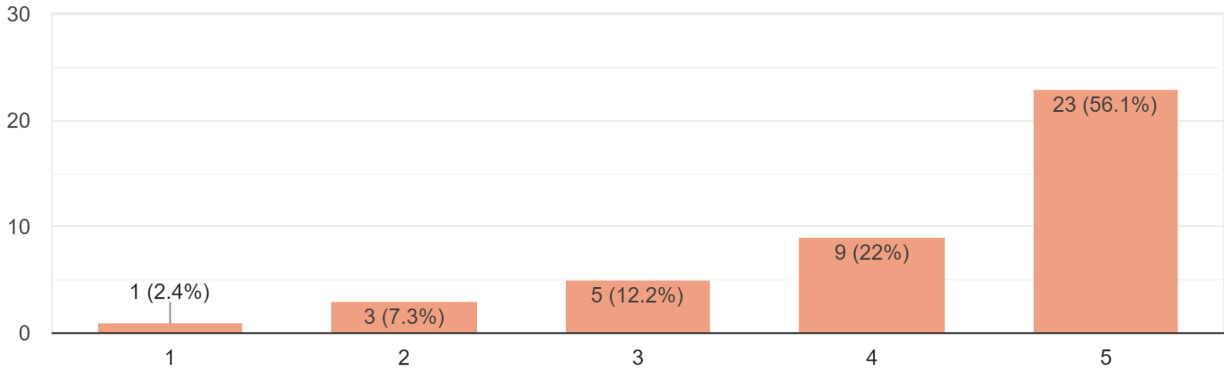
πολιτών στον σχεδιασμό πολιτικής για ψηφιακά θέματα:

29. Θεωρείτε ότι υπάρχουν σήμερα δίαυλοι συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό πολιτικής για ψηφιακά θέματα;
41 responses



Η ενότητα αυτή κλείνει με μεγάλη πλειοψηφία να υποστηρίζει την συμμετοχή πανεπιστημίων, φορέων και συλλόγων στον σχεδιασμό υπεύθυνων πολιτικών για την ΤΝ (56,1% + 22%).

30. Θα υποστηρίζατε συμμετοχή πανεπιστημίων, φορέων και συλλόγων στον σχεδιασμό υπεύθυνων πολιτικών ΤΝ;
41 responses



Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Ποιοτικά δεδομένα από τις ημιδομημένες συνεντεύξεις

Οι Περιφέρειες βρίσκονται σε **διερευνητικό στάδιο** όσον αφορά την Τεχνητή Νοημοσύνη.

Στις 11 συνεντεύξεις που διενεργήθηκαν συμμετείχαν 2 γυναίκες και 9 άνδρες, από τους οποίους εκφράστηκε γενικά θετική αντιμετώπιση. Δήλωσαν ότι πληθαίνουν οι δοκιμές και εμφανίζονται ενδιαφέρουσες εφαρμογές. Στις περισσότερες Περιφέρειες δεν έχουν ακόμη διαμορφωθεί:

- ολοκληρωμένη στρατηγική
- σαφές μοντέλο διακυβέρνησης
- κανόνες χρήσης
- διακριτός προϋπολογισμός ΤΝ
- μετρήσιμοι στόχοι και δείκτες αποτελέσματος.

Συχνή ήταν η αναφορά στην προσπάθεια που γίνεται σε κεντρικό επίπεδο για ενοποίηση και διασύνδεση όλων των διαδικασιών των Περιφερειών μέσω του συστήματος **e-Περιφέρειες** [22],[23]. Παρότι η νέα αυτή πλατφόρμα φαίνεται να αποτελεί ισχυρό ψηφιακό εργαλείο για την εξυπηρέτηση των πολιτών και τη διοικητική οργάνωση των Περιφερειών, η ίδια, στην πράξη, δεν αποτελεί εργαλείο ΤΝ ούτε φαίνεται να φιλοξενεί στο εσωτερικό της αντίστοιχα εξειδικευμένα εργαλεία ΤΝ.

Η πραγματική πρόκληση φαίνεται να είναι η **διοικητική ικανότητα**, η **στελέχωση**, η **αναδιοργάνωση διαδικασιών**, η **διακυβέρνηση των δεδομένων** και η **ύπαρξη κανόνων**.

Παρατηρείται ότι ορισμένες Περιφέρειες εμφανίζονται πιο ενημερωμένες και οργανωμένες, με ήδη λειτουργικά συστήματα και δοκιμαστικές εφαρμογές, ενώ άλλες βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο σχεδιασμού ή υποστελέχωσης.

---

[22] Gov.gr, *Δείτε όλες τις Περιφέρειες*, https://www.gov.gr/el/organizations/regions, ανακατεύθυνση από "https://perifereies.gov.gr/"

[23] Περιφέρεια Αττικής, *Επιτάχυνση της Ψηφιοποίησης των Υπηρεσιών της Περιφέρειας Αττικής*, https://www.patt.gov.gr/perifereia/xorikoi_antiperifereiarxes/grafeio_antip_kt_athinon/epitachynsi-tis-psifiopoiisis-ton-ypiresion-tis-perifereias-attikis/

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις:

- *«Μέσα στο 2027 θα έχουμε δικά μας προγράμματα τεχνητής νοημοσύνης.»*
- *«Δεν υπάρχει κάποιος σχεδιασμός.»*
- *«Έχουν δοθεί οδηγίες για χρήση εργαλείων ΤΝ»*
- *«Δεν έχουν δοθεί οδηγίες για χρήση εργαλείων ΤΝ»*
- «Πώς η κοινωνία των πολιτών μπορεί να συνεισφέρει σε επίπεδο ιδεών και διαβούλευσης στις Περιφέρειες (ρητορική-διερευνητική ερώτηση από διευθυντικό στέλεχος)»
- *«Διαθέτουμε Β*usiness package για ChatGPT σε επίπεδο διεύθυνσης»

Συμπεράσματα ανά ερώτηση

1. Υπάρχει στρατηγικός σχεδιασμός ή οδικός χάρτης;

Στις περισσότερες Περιφέρειες **δεν υπάρχει σήμερα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο για την Τεχνητή Νοημοσύνη** αλλά υπάρχουν ενδιαφέρον, μεμονωμένες πρωτοβουλίες και προθέσεις, σαφής διάθεση για πιλοτικές εφαρμογές, συνεργασίες με πανεπιστήμια και μεγάλους τεχνολογικούς παρόχους. Λείπει μια ενιαία στρατηγική που να συνδέει ανάγκες, δεδομένα, έργα, ανθρώπινο δυναμικό, κινδύνους και χρηματοδότηση με εξαιρέσεις Περιφερειών στις οποίες υπάρχει πιο συγκεκριμένη πορεία προς προγράμματα ΤΝ το 2027.

Εντοπίσαμε:

- Περιφέρεια στην οποία αναφέρεται στρατηγικό σχέδιο ψηφιακού μετασχηματισμού προς δημόσια διαβούλευση και οικοσύστημα που περιλαμβάνει υπερυπολογιστή, data center και συνεργασίες
- Περιφέρεια στην οποία υπάρχει συγκεκριμένη πορεία προς προγράμματα ΤΝ το 2027, με εκπαίδευση, αξιολόγηση εργαλείων και προηγούμενη απλοποίηση των διαδικασιών
- Περιφέρεια στην οποίο ο σχεδιασμός είναι σε εξέλιξη, κυρίως πάνω στη βάση μεγάλων έργων ψηφιοποίησης.

Εκτιμούμε ότι η αναφορά της ΤΝ στα Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης δεν έχει ακόμη μετατραπεί, στις περισσότερες περιπτώσεις, σε περιφερειακή πολιτική ΤΝ.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

2. Υπάρχουν έργα, δίκτυα και συνεργασίες;

Υπάρχουν αρκετές δράσεις που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με ΤΝ, οι οποίες είναι **διασκορπισμένες και ανά θεματική**. Τα συχνότερα πεδία είναι:

Εξυπηρέτηση πολιτών και διοικητική υποστήριξη: chatbot Θέα στην Πελοπόννησο, ψηφιακοί βοηθοί, οδηγοί του πολίτη, αναζήτηση εγγράφων, τηλεφωνική εξυπηρέτηση και πειραματική χρήση ChatGPT ή Copilot.

Πολιτική προστασία: πρόβλεψη και πρόληψη καταστροφών στη Θεσσαλία, πυρανίχνευση, αισθητήρες, κάμερες, μετεωρολογικοί σταθμοί και παρακολούθηση φραγμάτων στη Δυτική Ελλάδα.

Αγροδιατροφή και φυσικοί πόροι: γεωργία ακριβείας, εδαφολογικά δεδομένα, έλεγχος νερού και αναδασμοί.

Επεξεργασία διοικητικού περιεχομένου: διαχείριση εγγράφων, αποδελτίωση περιφερειακών συμβουλίων, ψηφιοποίηση αρχείων και χρήση εργαλείων παραγωγικής ΤΝ.

Τεχνολογικές υποδομές: υπερυπολογιστής και πράσινο data center στη Δυτική Μακεδονία, cloud και δίκτυα στις νησιωτικές Περιφέρειες.

Οι συνεργασίες στρέφονται κυρίως προς **πανεπιστήμια, Υπουργεία, μεγάλους τεχνολογικούς παρόχους, ερευνητικά ιδρύματα και επιμελητήρια**.

3. Υπάρχει πρόθεση για πιλοτικές εφαρμογές και από πού ξεκινά;

Η πρόθεση είναι γενικά **θετική και ευρεία**. Οι Περιφέρειες προτιμούν εφαρμογές:

- μικρής κλίμακας
- χαμηλού ρίσκου
- περιορισμένου κόστους
- με άμεσο και ορατό διοικητικό όφελος.

Οι πρωτοβουλίες προκύπτουν τόσο **από την πολιτική ηγεσία** όσο και από τις **υπηρεσίες**. Στην πράξη, όμως, κρίσιμο ρόλο έχουν επίσης οι προσκλήσεις των

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Υπουργείων, τα ευρωπαϊκά προγράμματα και οι προτάσεις τεχνολογικών εταιρειών.

Ενδεικτικά, η Κεντρική Μακεδονία περιγράφει χαρακτηριστικά μια λογική **«πιλοτικά πρώτα, αξιολόγηση της αξίας και έπειτα κλιμάκωση»**, ενώ στην Αττική γίνονται δοκιμές, υπάρχει demo με κανόνες, chat, οδηγός πολίτη και αναζήτηση εγγράφων.

Διαμορφώνεται ένα μοντέλο **πειραματισμού από τη βάση προς τα πάνω**, χωρίς κοινό - μέχρι στιγμής- μηχανισμό αξιολόγησης και διάχυσης των επιτυχημένων εφαρμογών.

4. Αναμένεται πιο συγκροτημένο σχέδιο στο μέλλον;

Οι περισσότερες Περιφέρειες θεωρούν ότι θα πρέπει να υπάρξει πιο συγκροτημένο πλαίσιο. **Κάποιες το έχουν έτοιμο**, κάποιες **το αναμένουν από το κεντρικό κράτος**, την **Ένωση Περιφερειών Ελλάδος (ΕΝΠΕ)** ή την **Ευρωπαϊκή Ένωση**.

Επαναλαμβάνεται η ανάγκη για: σαφές νομικό πλαίσιο, κοινούς κανόνες χρήσης, πρότυπες διαδικασίες, αποσαφήνιση ευθύνης, κοινές προδιαγραφές για προμήθειες και δεδομένα.

*Αυτή η αναμονή δημιουργεί έναν **φαύλο κύκλο**: μερικές Περιφέρειες δεν θεσπίζουν κανόνες επειδή περιμένουν κεντρική καθοδήγηση, αλλά κάποια εργαλεία ήδη χρησιμοποιούνται ανεπίσημα ή πειραματικά.*

Όπως αναφέρθηκε χαρακτηριστικά σε μία από τις συνεντεύξεις μας:

"Χρειάζεται κοινό εθνικό πλαίσιο, με αρκετή ευελιξία ώστε οι Περιφέρειες να καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες τους" μας επισημαίνουν.

5. Τι εκπαίδευση χρειάζεται το προσωπικό;

Η ανάγκη εκπαίδευσης είναι το πιο καθολικό εύρημα των συνεντεύξεων. Η κατάρτιση δεν πρέπει να περιοριστεί στο «πώς χρησιμοποιείται ένα εργαλείο». Χρειάζεται να καλύπτει τέσσερις διαστάσεις:

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

1. **Πρακτική χρήση:** αυτοματοποίηση, σύνταξη, αναζήτηση, ανάλυση δεδομένων και υποστήριξη εργασιών.
2. **Κατανόηση ορίων:** λάθη, ανακρίβειες, ανθρώπινος έλεγχος και περιπτώσεις όπου η ΤΝ δεν πρέπει να χρησιμοποιείται.
3. **Δεδομένα και ασφάλεια:** ποια δεδομένα επιτρέπεται να εισάγονται, πού αποθηκεύονται και ποιος έχει πρόσβαση.
4. **Διοικητική κουλτούρα:** επανασχεδιασμός της εργασίας και αποδοχή νέων τρόπων λειτουργίας.

Παρατηρούμε διαφοροποιήσεις ανάλογα με την ηλικία, την ψηφιακή ωριμότητα και τη θέση εργασίας. Αναφέρεται ανάγκη για κεντρικά προγράμματα, πιστοποιήσεις και πρακτική εκπαίδευση πάνω σε πραγματικές υπηρεσιακές διαδικασίες.

*Αναδεικνύεται η απαίτηση για **διαρκή και ανά ρόλο εκπαίδευση**, όχι ένα οριζόντιο εισαγωγικό σεμινάριο για όλους.*

6. Είναι το πρόβλημα οι υποδομές ή το ανθρώπινο δυναμικό;

Σε αρκετές Περιφέρειες υπάρχει **ταυτόχρονα έλλειψη στελεχών, δεξιοτήτων και σύγχρονων υποδομών**.

Ενδεικτικά:

- στη Θεσσαλία αναφέρονται 17 στελέχη έναντι 30 προβλεπόμενων θέσεων
- στην Πελοπόννησο δεν υπάρχει ουσιαστική δυνατότητα νέων προσλήψεων
- τα Ιόνια Νησιά αναφέρουν υποστελέχωση
- το Βόρειο Αιγαίο δηλώνει ότι δεν υπάρχουν τα αναγκαία άτομα (υποστελέχωση, έλλειψη ειδικοτήτων)
- στην Κρήτη αναφέρονται παλαιά συστήματα και ανάγκη αναβάθμισης
- στο Νότιο Αιγαίο η γεωγραφική διασπορά των νησιών αυξάνει σημαντικά την πολυπλοκότητα.

Η λύση που εμφανίζεται συχνότερα είναι ο συνδυασμός cloud, κοινών κεντρικών υπηρεσιών, συνεργασιών με πανεπιστήμια και αναδόχων. Αυτό όμως δημιουργεί κίνδυνο **εξάρτησης από εξωτερικούς προμηθευτές και απώλειας εσωτερικής τεχνογνωσίας**.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Το βασικό έλλειμμα παρουσιάζεται ως ένα τρίγωνο: ***στελέχωση*** *–* ***υποδομές*** *–* ***εσωτερική τεχνογνωσία****.*

7. Υπάρχει εσωτερικό ή κανονιστικό πλαίσιο χρήσης ΤΝ;

Σχεδόν παντού η απάντηση είναι αρνητική. Η χρήση εργαλείων γίνεται χωρίς ολοκληρωμένους κανόνες για τα επιτρεπόμενα εργαλεία, τις κατηγορίες δεδομένων, την αποθήκευση, τον έλεγχο των αποτελεσμάτων, την ενημέρωση του πολίτη, την κατανομή ευθύνης.

Υπάρχουν πρώιμες προσπάθειες για:

- Οδηγίες προς τους υπαλλήλους,
- Σύνταξη κανονισμού με συμμετοχή του DPO,
- Επεξεργασία μοντέλου στο οποίο η ΤΝ θα είναι συμβουλευτική και η τελική έγκριση θα παραμένει στον υπάλληλο.

Σε ορισμένες υπηρεσίες χρησιμοποιούνται ήδη Copilot, ChatGPT ή άλλα εργαλεία.

Παρατηρούμε ότι υπάρχει σαφές ***κενό*** *μεταξύ πραγματικής χρήσης και θεσμικής ρύθμισης.*

8. Πώς αντιμετωπίζονται δεδομένα, διαφάνεια και κυβερνοασφάλεια;

Η κυβερνοασφάλεια φαίνεται να είναι πιο ώριμη από τη διακυβέρνηση της ΤΝ. Πολλές Περιφέρειες αναφέρουν πρότυπα: NIS2, GDPR, ISO 27001 ή 27701, υπεύθυνους ή τμήματα κυβερνοασφάλειας, παρακολούθηση συστημάτων, εκπαίδευση προσωπικού.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Ωστόσο, αυτά τα πλαίσια δεν απαντούν αυτομάτως στα ειδικά ζητήματα της ΤΝ:

- τι μπορεί να εισαχθεί σε ένα μοντέλο
- πού αποθηκεύονται τα prompts και οι απαντήσεις
- πώς ελέγχεται η προέλευση των δεδομένων
- πώς εντοπίζεται μια εσφαλμένη ή μεροληπτική απάντηση
- πότε απαιτείται ενημέρωση του πολίτη
- ποιος φέρει την τελική ευθύνη.

Μία Περιφέρεια αναγνωρίζει κενό ασφάλειας σχετικά με τη χρήση και την αποθήκευση δεδομένων ΤΝ, ενώ μία άλλη δηλώνει ότι οι δοκιμές δεν έχουν ακόμη συνοδευτεί από εμβάθυνση στα θέματα αυτά.

Συμπεραίνουμε ότι η συμμόρφωση με γενικά πρότυπα κυβερνοασφάλειας είναι απαραίτητη, δεν αποτελεί όμως από μόνη της διακυβέρνηση ΤΝ.

9. Ποια είναι η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών;

Η συμμετοχή παραμένει περιορισμένη και κυρίως θεσμική. Οι πιο συχνοί συνομιλητές είναι:

- Πανεπιστήμια
- Επιμελητήρια
- Επιχειρήσεις
- Αγροτικοί και επαγγελματικοί φορείς
- Συμμετέχοντες στις διαδικασίες RIS3[24].

Η Κοινωνία των Πολιτών ως φορέας συνδιαμόρφωσης πολιτικής εμφανίζεται λιγότερο. Ορισμένες Περιφέρειες υποστηρίζουν διαβουλεύσεις πριν από τις αποφάσεις, άλλες τις αντιμετωπίζουν ως πολιτικό ζήτημα, ενώ υπάρχουν και επιφυλάξεις για το κατά πόσο τα σχόλια θα είναι χρήσιμα.

[24] Στην επίσημη ιστοσελίδα του ΕΣΠΑ για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) αναφέρεται ότι η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) είναι διαδικασία προσδιορισμού και εξειδίκευσης των προτεραιοτήτων «από τα κάτω» και ότι σε αυτή συμμετέχουν οι φορείς της τετραπλής έλικας. Οι τέσσερις κατηγορίες που κατονομάζονται είναι: Επιχειρήσεις, Ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια, Δημόσιος τομέας, Εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών. https://www.espa.gr/el/Pages/RIS3.aspx

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

Στη Δυτική Μακεδονία υπάρχει το παράδειγμα: *"Στη διαβούλευση καλείται να συμμετέχει κάθε ενδιαφερόμενος, θεσμικοί φορείς (ΟΤΑ Α' βαθμού), ερευνητικοί φορείς του οικοσυστήματος Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας, κοινωνικοί εταίροι, επιχειρήσεις, πολίτες και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (Ο.Κοι.Π.), με προτάσεις και σχόλια."* για το πρόσφατο σχέδιο Ψηφιακής Διακυβέρνησης που έχει τεθεί προς διαβούλευση.

Η Κεντρική Μακεδονία συνδέει τη συμμετοχή με policy design (σχεδιασμό πολιτικών) και μελλοντική διαβούλευση για το κανονιστικό πλαίσιο. Η Θεσσαλία υποστηρίζει διαβούλευση με πραγματική διάδραση, όχι απλή ενημέρωση. Η Δυτική Ελλάδα περιγράφει κυρίως συμμετοχή επιχειρηματικών και παραγωγικών φορέων.

Υπάρχει γενικός προβληματισμός για τη μετάβαση από τη συμβατική διαβούλευση σε **συνδιαμόρφωση με τους χρήστες των υπηρεσιών**, ιδιαίτερα σε εφαρμογές που επηρεάζουν δικαιώματα ή πρόσβαση σε παροχές.

10. Πώς κατανέμονται οι πόροι και ποιες είναι οι πραγματικές προτεραιότητες;

Οι συνεντεύξεις δείχνουν ότι ο προϋπολογισμός του Αναπτυξιακού Στόχου για ψηφιακό μετασχηματισμό και τεχνητή νοημοσύνη (ΑΣ5) **δεν πρέπει να ταυτίζεται με προϋπολογισμό ΤΝ**. Μεγάλο μέρος των πόρων αφορά ψηφιοποίηση αρχείων, βασικές υποδομές, εξοπλισμό και δίκτυα, πληροφοριακά συστήματα, ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων, κυβερνοασφάλεια, συντήρηση υπηρεσιών, καθημερινές λειτουργικές ανάγκες.

Σε αρκετές Περιφέρειες δεν αποτυπώνεται αναλυτικά στα διαθέσιμα δημόσια τεκμήρια ξεχωριστός προϋπολογισμός για ΤΝ. Οι εφαρμογές ΤΝ προβλέπεται να ξεκινήσουν με μικρές πιστώσεις, ίδιους πόρους ή εξωτερική χρηματοδότηση. Χαρακτηριστικά αναφέρονται πιλοτικά ποσά περίπου 40–50 χιλ. ευρώ και μοντέλο σταδιακής επέκτασης. Σε άλλες Περιφέρειες γίνεται επισήμανση ότι οι πόροι εξαντλούνται στην καθημερινότητα λόγω απρόβλεπτων γεγονότων (κυρίως καιρικών φαινομένων), ενώ σε άλλες Περιφέρειες δίνεται προτεραιότητα σε βασικές υποδομές και αναζητούνται συμπληρωματικές πηγές.

Μας επισημάνθηκε ότι υπάρχει σημαντική απόσταση ανάμεσα στον τίτλο «Ψηφιακός Μετασχηματισμός και ΤΝ» και στο τι χρηματοδοτείται άμεσα. Οι Περιφέρειες βρίσκονται ακόμη κυρίως στη φάση δημιουργίας των ψηφιακών προϋποθέσεων.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Όσον αφορά την εικόνα ωριμότητας στις Περιφέρειες και όχι ως επίσημη αξιολόγηση, εκτιμούμε ότι προκύπτουν τρεις ομάδες:

Περιφέρειες με πιο συγκροτημένη στρατηγική πορεία: Διαθέτουν σαφέστερη κατεύθυνση, συνεργασίες, πιλοτική λογική και προβληματισμό για δεδομένα, διαδικασίες και ανθρώπινη εποπτεία.

Περιφέρειες με έργα και πιλοτικές δράσεις χωρίς ενιαία στρατηγική: Έχουν εφαρμογές ή σημαντικές ψηφιακές επενδύσεις, αλλά όχι ολοκληρωμένο σύστημα διακυβέρνησης ΤΝ.

Περιφέρειες σε πρώιμο ή θεμελιακό στάδιο: Η έμφαση παραμένει στις υποδομές, στην ψηφιοποίηση και στην αναμονή κεντρικής καθοδήγησης.

Όπως υπηρεσιακοί και αιρετοί αναφέρουν η μετάβαση σε ώριμη αξιοποίηση της ΤΝ απαιτεί:

1. περιφερειακό σχέδιο με συγκεκριμένες υπηρεσιακές περιπτώσεις χρήσης
2. απογραφή δεδομένων, εργαλείων και ανεπίσημων χρήσεων
3. ενιαίους κανόνες με ανθρώπινη τελική εποπτεία
4. εκπαίδευση προσαρμοσμένη σε ρόλους και υπηρεσίες
5. πιλοτικά έργα με δείκτες κόστους, χρόνου, ποιότητας και ικανοποίησης πολιτών
6. ξεχωριστή παρακολούθηση των πόρων που αφορούν πραγματικά την ΤΝ
7. κοινές υποδομές χωρίς υπερβολική εξάρτηση από έναν προμηθευτή
8. ουσιαστική συμμετοχή εργαζομένων και πολιτών πριν από την υλοποίηση
9. αποφυγή δημιουργίας γραφειοκρατίας στα εργαλεία ΤΝ.

*Συμπερασματικά, οι Περιφέρειες έχουν περάσει από το στάδιο της **περιέργειας** στο στάδιο των **δοκιμών**, αλλά όχι ακόμη στο στάδιο της συστηματικής δημόσιας πολιτικής για την Τεχνητή Νοημοσύνη.*

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Δευτερογενής έρευνα

Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης 2026-2030

Διαβάζοντας τα Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης 2026-2030[25], παρατηρούμε ότι σε όλα υπάρχει ως Αναπτυξιακός Στόχος (ΑΣ5) ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η τεχνητή νοημοσύνη.

Σε μερικές Περιφέρειες η ανάλυση είναι πιο εκτεταμένη, χρησιμοποιώντας την μέθοδο SWOT. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αδυναμίας που επισημαίνεται σε ένα ΠΠΑ είναι το εξής: *"Μικρός αριθμός επενδύσεων σε ευρυζωνικές υποδομές νέας γενιάς, κέντρα δεδομένων, υπολογιστικό νέφος και τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης".*

Ο συνολικός προϋπολογισμός ΑΣ5 των 13 Περιφερειών ανέρχεται σε 48,3 εκατ. €, επί συνολικού προϋπολογισμού 2,5 δισ. €, δηλαδή 1,93%.

Περιφέρεια	Π/Υ ΑΣ5	Συνολικός Π/Υ	Ποσοστό
Αττική	1.000.000€	445.000.000€	0,22%
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	7.500.000€	166.000.000€	4,52%
Δυτική Ελλάδα	4.300.000€	285.000.000€	1,51%
Δυτική Μακεδονία	2.500.000€	115.000.000€	2,17%
Ήπειρος	1.000.000€	133.000.000€	0,75%
Θεσσαλία	900.000€	197.000.000€	0,46%
Ιόνια Νησιά	350.000€	89.000.000€	0,39%
Κεντρική Μακεδονία	12.900.000€	215.000.000€	6,00%
Κρήτη	2.850.000€	200.000.000€	1,43%
Νότιο Αιγαίο	6.000.000€	114.000.000€	5,26%
Πελοπόννησος	1.000.000€	150.000.000€	0,67%
Στερεά Ελλάδα	3.000.000€	275.000.000€	1,09%
Βόρειο Αιγαίο	5.000.000€	116.000.000 €.	4,31%
ΣΥΝΟΛΟ	**48,3 εκατ**	**2,5 Δισ. €**	**1,93%**

[25] Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, *ΠΠ 2026 – 2030*, https://epa.gov.gr/ππ-2026-2030/

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Έργα/δράσεις (ενδεικτικά)

Η εικόνα που προκύπτει, είναι ενός **πεδίου πειραματισμού και σταδιακής ωρίμανσης**. Κάθε Περιφέρεια προσεγγίζει την ΤΝ με βάση τις ιδιαίτερες ανάγκες, τις διαθέσιμες υποδομές, τις συνεργασίες και τις αναπτυξιακές της προτεραιότητες. Ορισμένες ξεκινούν από την εκπαίδευση και τη δημόσια ενημέρωση, άλλες από τις υποδομές, την επιχειρηματικότητα ή την πολιτική προστασία.

Περιφέρεια	Τεκμηριωμένες δράσεις / σχέδια ΤΝ & ψηφιακής μετάβασης
Κρήτη	• Ύπαρξη ειδικής πλατφόρμας «Η Τεχνητή Νοημοσύνη στην Περιφέρεια Κρήτης» (Τεχνητή Νοημοσύνη Κρήτης). Ακόμα δεν έχει αναρτηθεί σχετικό περιεχόμενο, δεικνύει όμως την θεσμική ορατότητα. • Υποστήριξη διαρκούς εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού με **πλατφόρμα ηλεκτρονικής εκπαίδευσης (e-Learning) της Περιφέρειας Κρήτης**. (Δ/νση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Περιφέρειας Κρήτης)
Κεντρική Μακεδονία	• Στη Θεσσαλονίκη ο κύκλος σεμιναρίων «Google AI» με τη συνεργασία της Αντιπεριφέρειας Ψηφιακής Διακυβέρνησης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας) • Ημερίδα με θέμα “Καινοτομία, Τεχνητή Νοημοσύνη και Ηθική” με τη συνδιοργάνωση της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας) • Με πολυθεματικές ημερίδες για την τεχνητή νοημοσύνη, τη ρομποτική και τον ψηφιακό μετασχηματισμό συμμετέχει η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στην έκθεση Beyond 2025 (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας)
Δυτική Μακεδονία	• Υπερυπολογιστής ΤΝ στην Κοζάνη και ψηφιακοί οδηγοί (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας). Έμφαση στους τομείς της Ενέργειας και της Αγροδιατροφής, πρωτοβουλία στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Τεχνητή Νοημοσύνη. • Έναρξη της Δημόσιας Διαβούλευσης για το «Στρατηγικό Σχέδιο Ψηφιακού Μετασχηματισμού της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας» (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας) Διάρκεια διαβούλευσης 10 Ιουλίου - 10 Σεπτεμβρίου 2026. • Διαβούλευση Στρατηγικού Σχεδίου για τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό της Δυτικής Μακεδονίας 2030 (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας) • Η θεματολογία για ΤΝ σε κοινωνικά πεδία χρήσης, όπως περιβάλλον και φυσικές καταστροφές (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας)

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Δυτική Ελλάδα	• Τα κείμενα στρατηγικής αναφέρουν AI, big data, blockchain και IoT ως τεχνολογίες για αποδοτική και προσβάσιμη διακυβέρνηση. (Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας) • Η συμμετοχικότητα εμφανίζεται περισσότερο μέσω RIS3/επιχειρηματικής ανακάλυψης.
Θεσσαλία	• Το Κέντρο Εκπαίδευσης Ψηφιακών Δεξιοτήτων μιλά για υπεύθυνη χρήση AI, για γονείς και εκπαιδευτικούς (Περιφέρεια Θεσσαλίας). • Η ΤΝ ως “ιδιόρρυθμος” συνεργάτης, όχι μόνο ως εργαλείο διοίκησης. Στα “Καφέ της Επιστήμης”. • Στο ιστορικό κτήριο του Εσπερινού Γυμνασίου Καρδίτσας ο διάλογος για την Τεχνητή Νοημοσύνη - Περιφέρεια Θεσσαλίας
Πελοπόννησος	• Το chatbot Thèa και οι αναφορές σε cloud/AI δείχνουν προσπάθεια εφαρμοσμένης αποδοτικότητας και εξυπηρέτησης. (Περιφέρεια Πελοποννήσου)
Αττική	• Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Ανάπτυξη και Ενσωμάτωση της Τεχνητής Νοημοσύνης στην Περιφέρεια Αττικής (ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ) • Με 13, 2 εκατομμύρια € η πρώτη φάση χρηματοδότησης των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων από την Περιφέρεια Αττικής (Περιφέρεια Αττικής) • MedEWSa - Mediterranean and pan-European forecast and Early Warning System against natural hazards (Περιφέρεια Αττικής)
Ήπειρος	• Το συνέδριο “Innovation Ioannina 1.0: AI the day after” θέτει ερωτήματα για την επόμενη μέρα της έρευνας, επιχειρηματικότητας και θεσμικής ενσωμάτωσης της ΤΝ. (Περιφέρεια Ηπείρου)
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	• Τεκμήρια έργων αναφέρονται σε AI για πρόληψη κινδύνων, UAV, έξυπνη παρακολούθηση και επιχειρησιακή ετοιμότητα. Πρόσκληση-ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ-ΑΝΑΘΕΣΗΣ-PM-ΜΕ-ΑΔΑΜ-26PROC018887338.pdf • Ενδιαφέρον στοιχείο: σε απόφαση γίνεται αναφορά στον Κανονισμό ΕΕ 2024/1689 για την ΤΝ, άρα υπάρχει θεσμική επίγνωση κανονιστικού πλαισίου. 34.pdf
Ιόνια Νησιά	• Το Κέντρο Καινοτομίας περιλαμβάνει ρομποτική, AI, XR/VR/AR και Fab Labs. (Περιφέρεια Ιονίων Νήσων)
Βόρειο Αιγαίο	• Η ηθική εμφανίζεται ρητά σε δημόσιο πολιτιστικό λόγο. (Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου) • ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

	ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ | Προγραμματική Περίοδος 2021-2027 (Πρόγραμμα ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ) • ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ | Προγραμματική Περίοδος 2021-2027 (Πρόγραμμα ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ) • ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ΕΤΟΥΣ 2025.pdf (Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου) 26/6/2025, Διαδικτυακό Σεμινάριο του ΕΚΔΔΑ για την Τεχνητή Νοημοσύνη, με τίτλο: «Ενίσχυση της Ηγεσίας και της Παραγωγικότητας με τη χρήση Τ.Ν.».
Νότιο Αιγαίο	• Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, περίπτωση όπου εφαρμογή παραγωγικής ΤΝ χρησιμοποιείται από δομή της ίδιας της Περιφέρειας για την ενημέρωση και εξυπηρέτηση των πολιτών. (Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου) • Ψηφιακές περιηγήσεις σε Ερμούπολη και Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου με χρήση ΤΝ (Money-Tourism.gr) • Ημερίδα για AI και επιχειρηματικότητα με Επιμελητήριο Δωδεκανήσου. Milos AI Socio Lab με κοινωνικό αντίκτυπο, εργαστήρια και ανοιχτό διάλογο. Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης με εργαλεία δεδομένων. (Επιμελητήριο Δωδεκανήσου)
Στερεά Ελλάδα	• Chatbot και σύστημα EW4Fthiotida με αισθητήρες και AI. Δελτίο Τύπου // Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Φθιώτιδας // Παρουσίαση συστήματος EW4Fthiotida για την ενίσχυση της Πολιτικής Προστασίας (Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας)

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Ενδεικτικές δημόσιες τοποθετήσεις στις Περιφέρειες

Στο πλαίσιο της έρευνάς μας εντοπίσαμε μια σειρά από δημόσιες τοποθετήσεις από πλευράς Περιφερειών στις ιστοσελίδες τους οι οποίες θεωρούμε ότι έχουν ενδιαφέρον για τον αναγνώστη της παρούσας έρευνας και δύνανται να συμπληρώσουν την οπτική για την ετοιμότητα των Περιφερειών αναφορικά με την Τεχνητή Νοημοσύνη.

	Ημερομηνία και θεσμικός / υπηρεσιακός φορέας	**Ακριβές απόσπασμα**	**Τίτλος επίσημης πηγής & Επίσημος σύνδεσμος**
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	30/04/2026 - Περιφέρεια ΑΜΘ / Διεύθυνση Διαφάνειας και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	*«...να διατυπώσει ένα Σχέδιο Δράσης για τα Ανοιχτά Δεδομένα... λαμβάνοντας υπόψη... τις τεχνολογικές εξελίξεις (π.χ. Τεχνική Νοημοσύνη).»*	Στρατηγική Ανοιχτών Δεδομένων & Σχέδιο Δράσης 2026–2028 Περιφέρειας ΑΜΘ https://www.pamth.gov.gr/policy_action-plan_opendata/
Αττική	20/04/2026 - Νέα Μητροπολιτική Αττική Α.Ε. – Αναπτυξιακός Οργανισμός της Περιφέρειας	*«...συνεκτικού πλαισίου για την αξιοποίηση της Τεχνητής Νοημοσύνης, με έμφαση στη λειτουργική εφαρμογή, την προστασία των δεδομένων και την υπεύθυνη χρήση των νέων τεχνολογιών.»*	Έναρξη έργου για Στρατηγικό Σχεδιασμό για την Ανάπτυξη και Ενσωμάτωση της ΤΝ στην Περιφέρεια Αττικής https://www.developattica.gr/en/pylonas-ergo/19-erga-psifiaki-epoxi/443-stratigiki_ai
	12/03/2026 Δήλωση αιρετού, Ν.Χ. Περιφερειάρχης Αττικής	*«δεν μπορούμε να δαιμονοποιήσουμε την τεχνολογία. Οφείλουμε, όμως, να τη ρυθμίσουμε με όρους δικαιοσύνης και διαφάνειας, ώστε η καινοτομία να λειτουργεί υπέρ των δημιουργών και όχι εις βάρος τους»*	https://www.patt.gov.gr/6-%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7/6-1-%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CF%81%CE%B1%

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

			CF%86%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%84%CF%8D%CF%80%CE%BF%CF%85/dt-periferειaw-attikhw/nikos-chardalias-sto-mad-forum-2026-to-kentriko-zitima-gia-kathe-dimokratia-einai-ta-oria-ston-psifiako-kosmo/
Βόρειο Αιγαίο	1/8/2025 - Θεσμική διατύπωση στο Δελτίο Τύπου του Περιφερειάρχη, δημόσιος διάλογος, εξωστρέφεια.	*«Με τη θεματική του να αγκαλιάζει την αρχαιολογία, τις τέχνες, την επιστήμη και την τεχνητή νοημοσύνη και την επιχειρηματικότητα...»*	Προβολή της Χίου μέσω του Φεστιβάλ https://www.pvaigaiou.gov.gr/article/δελτία-τύπου-περιφερειάρχη/προβολή-της-χίου-μέσω-του-φεστιβάλ-04-08-2025/
Δυτική Ελλάδα	09/03/2026 - Περιφερειακή Επιτροπή Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	*«...θεσμοθετεί πλαίσιο κανόνων και διαδικασιών που ενισχύουν τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την ανθρώπινη εποπτεία στα συστήματα ΤΝ.»*	Απόφαση 323/2026 – Πρόταση έργου CROSS-AIGOV «Cross-Border AI Governance Framework for Strengthening Public Authorities' Institutional Capacity in Territorial Management and Public Service Delivery», συνολικού προϋπολογισμού 800.000,00€ που υποβλήθηκε στην 7η πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Interreg VI-A Greece-Italy Programme 2021-2027» https://pde.gov.gr/wp-content/uploads/323-Απόφαση_E7XH7Λ6-Λ31.pdf
Δυτική	04/02/2026 - Αντιπεριφέρεια	*«Η Τεχνητή Νοημοσύνη αποτελεί εργαλείο*	«Εισαγωγή στα Εργαλεία Τεχνητής Νοημοσύνης» –

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Μακεδονία	Διαφάνειας, Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης & Ψηφιακού Μετασχηματισμού 10/07/2026 Αντιπεριφέρεια Διαφάνειας, Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης & Ψηφιακού Μετασχηματισμού	*υποστήριξης και όχι υποκατάστατο της ανθρώπινης απόφασης.»* *"Στη διαβούλευση καλείται να συμμετέχει κάθε ενδιαφερόμενος, θεσμικοί φορείς (ΟΤΑ Α' βαθμού), ερευνητικοί φορείς του οικοσυστήματος Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας, κοινωνικοί εταίροι, επιχειρήσεις, πολίτες και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (Ο.Κοι.Π.), με προτάσεις και σχόλια."*	Ψηφιακός Οδηγός https://www.pdm.gov.gr/eisagogi-sta-ergaleia-technitis-noimosynis/ https://www.pdm.gov.gr/diavoulefsi-stratigikou-schediou-gia-ton-psifiako-metaschimatismo-tis-dytikis-makedonias-2030/
Ήπειρος	19/03/2024 - Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας / Περιφερειακή Επιτροπή Περιφέρειας Ηπείρου	*«Το συνέδριο θα καλύψει... τις επιπτώσεις της τεχνολογίας στην κοινωνία και στην εργασία... Θα πραγματοποιηθούν... σεμινάρια, όπως εισαγωγή στην τεχνητή νοημοσύνη.»*	Απόφαση συμμετοχής της Περιφέρειας Ηπείρου στο Tech Fuse 2024 https://php.gov.gr/wp-content/uploads/2024/03/πρακτικο.8ηςσυν.19-03-2024.ψε567λ9-βογ.pdf
Θεσσαλία	Κέντρο Εκπαίδευσης Ψηφιακών Δεξιοτήτων / Διεύθυνση Πληροφορικής και Νέων Τεχνολογιών Δήλωση αιρετού Γ. Α., Αντιπεριφερειάρχης Ψηφιακής Διακυβέρνησης	*«...ενδυναμώνουμε γονείς, κηδεμόνες και εκπαιδευτικούς με σύγχρονες γνώσεις για την ψηφιακή ασφάλεια και την υπεύθυνη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης (AI).»* *«Η Ψηφιακή Εποχή και η Τεχνητή Νοημοσύνη προσφέρει απεριόριστες*	Κέντρο Εκπαίδευσης Ψηφιακών Δεξιοτήτων https://www.thessaly.gov.gr/digital-skills-center Ημερίδα: «Νέοι και Εθισμός στο Διαδίκτυο, Ψηφιακή Νοημοσύνη και Ασφάλεια» https://www.thessaly.gov.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

		δυνατότητες, κρύβει όμως κινδύνους και νέες προκλήσεις.»	gr/enimerosi/deltiotypou/46831
Ιόνια Νησιά	23/03/2026 — Περιφέρεια Ιονίων Νήσων – Κέντρο Καινοτομίας Ιονίων Νήσων	*«Το Κέντρο Καινοτομίας διαθέτει εξοπλισμό για… Τεχνητή Νοημοσύνη (AI)… Σκοπός του είναι… οικοσύστημα γνώσης που συνδέει σχολεία, πανεπιστήμια και τοπικές κοινωνίες.»*	Το νέο Κέντρο Καινοτομίας Ιονίων Νήσων https://pin.gov.gr/?p=54927
Κεντρική Μακεδονία	28/04/2025 - Αντιπεριφέρεια Ψηφιακής Διακυβέρνησης Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 21/10/2025 Δήλωση αιρετού Ν.Τ., Αντιπεριφερειάρχης Ψηφιακής Διακυβέρνησης	*«“Καινοτομία, Τεχνητή Νοημοσύνη και Ηθική” είναι το θέμα ημερίδας που διοργανώνει η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, μέσω της Αντιπεριφέρειας Ψηφιακής Διακυβέρνησης.»* *«Η Τεχνητή Νοημοσύνη δεν είναι πλέον ένα μελλοντικό εργαλείο. Είναι η καθημερινότητά μας. Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας επενδύουμε συστηματικά στη διάχυση της γνώσης…»*	Ημερίδα «Καινοτομία, Τεχνητή Νοημοσύνη και Ηθική» https://www.pkm.gov.gr/imerida-me-thema-kainotomia-techniti-noimosyni-kai-ithiki-me-ti-syndiorganosi-tis-perifereias-kentrikis-makedonias/ https://www.pkm.gov.gr/ekdilosi-me-thema-ai-kai-chrimatodotisi-2-0-me-ti-syndiorganosi-tis-antiperifereias-psifiakis-diakyvernisis-tis-perifereias-kentrikis-makedonias/
Κρήτη	27/01/2025 — Περιφέρεια Κρήτης / φορείς Εκπαίδευσης	*«Ημερίδα επιμόρφωσης με θέμα “Ανθρωποκεντρική Τεχνητή Νοημοσύνη στην εκπαίδευση”… με τη συνδιοργάνωση… της Περιφέρειας Κρήτης… και φορέων της Εκπαίδευσης.»*	Συμμετοχή της Περιφέρειας Κρήτης σε ημερίδα για εκπαιδευτικούς για την ΤΝ https://www.crete.gov.gr/symmetochi-tis-perifereias-kritis-se-imerida-gia-ekpaideytikoys-gia-tin-technit

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

	Ετήσιος απολογισμός 2024	*«…για την αξιόπιστη και ανθρωποκεντρική χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, επωφελή για την κοινωνία, με βάση τον κανονισμό για την τεχνητή νοημοσύνη.»*	i-noimosyni/ https://www.crete.gov.gr/wp-content/uploads/2024/05/Απολογισμός-Περιφέρειας-Κρήτης-2024-Αναρτημένο.pdf
Νότιο Αιγαίο	01–02/03/2026 — Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Νοτίου Αιγαίου	*«…οι προκλήσεις και τα διλήμματα που ανακύπτουν από τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης σε σχέση με την κοινωνική δικαιοσύνη.»*	Milos AI Socio Lab: Διάλογος και βιωματική εκπαίδευση για την ΤΝ στη Μήλο https://socialobservatory.pnai.gov.gr/drash/milos-ai-socio-lab-dialogos-kai-viomatiki-ekpaidefsi-gia-tin-techniti-noimosyni-sti-milo/
Πελοπόννησος	Θεσμική πύλη προβολής της Περιφέρειας Πελοποννήσου	*«Η παραδοσιακή γεωργία συναντά την τεχνολογία αιχμής: αισθητήρες, big data και τεχνητή νοημοσύνη συνδυάζονται… για να προστατεύσουν το περιβάλλον.»*	Brand Πελοπόννησος – Η Καινοτομία στα χωράφια https://brand.ppel.gov.gr/
Στερεά Ελλάδα	12/03/2026 — Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας – Π.Ε. Φθιώτιδας / Πολιτική Προστασία	*«Η Π.Ε. Φθιώτιδας έχει εγκαταστήσει υποδομές αισθητήρων και ευφυών μεθόδων τεχνητής νοημοσύνης για την έγκαιρη ανίχνευση ή πρόβλεψη κινδύνων.»*	Παρουσίαση συστήματος EW4Fthiotida για την ενίσχυση της Πολιτικής Προστασίας https://pste.gov.gr/deltio-typou-antiperifereiarchis-p-e-fthiotidas-parousiasi-systimatos-ew4fthiotida-gia-tin-enischysi-tis-politikis-prostasias/

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Η αποτύπωση των δεκατριών Περιφερειών αναδεικνύει ένα ευρύ πεδίο δραστηριοποίησης γύρω από την Τεχνητή Νοημοσύνη. Άλλες Περιφέρειες έχουν προχωρήσει σε στρατηγικά σχέδια και θεσμικά πλαίσια, ενώ άλλες δραστηριοποιούνται μέσω πιλοτικών εφαρμογών, εκπαιδευτικών δράσεων, ερευνητικών συνεργασιών ή συμμετοχής σε ευρωπαϊκά προγράμματα.

Οι βασικοί άξονες που προκύπτουν είναι η πολιτική προστασία και η πρόβλεψη κινδύνων, η εξυπηρέτηση των πολιτών, η αγροδιατροφή και το περιβάλλον, η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων, η επιχειρηματικότητα και η δημιουργία τοπικών οικοσυστημάτων καινοτομίας.

Παρατηρούμε ότι διαφοροποιείται ο ρόλος των Περιφερειών, οι οποίες μπορεί να λειτουργούν είτε ως φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης είτε και ως χρηματοδότες, εταίροι, συνδιοργανωτές ή υποστηρικτές επιμέρους πρωτοβουλιών.

Τα στοιχεία μας δείχνουν σταδιακή μετακίνηση της Περιφερειακής συζήτησης από την απλή τεχνολογική αξιοποίηση προς ζητήματα υπεύθυνης διακυβέρνησης. Η προστασία των δεδομένων, η διαφάνεια, η λογοδοσία, η ανθρώπινη εποπτεία, η ανθρωποκεντρική χρήση και η κοινωνική δικαιοσύνη εμφανίζονται ρητά σε ορισμένες στρατηγικές, αποφάσεις και δημόσιες δράσεις. Καταγράφεται περίπτωση δημόσιας διαβούλευσης στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, η οποία αποτελεί ένδειξη ανοίγματος της διαδικασίας σχεδιασμού προς τους πολίτες και τους τοπικούς φορείς.

Συνολικά, παρατηρούμε ότι η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών παραμένει ενημερωτική, εκπαιδευτική ή συμβουλευτική και σπανιότερα εμφανίζεται ως σταθερός μηχανισμός συνδιαμόρφωσης και αξιολόγησης.

Αξίζει στο μέλλον να ερευνηθεί αν η επόμενη φάση ωρίμανσης - με τη μετάβαση από τις μεμονωμένες δράσεις σε συνεκτικά περιφερειακά σχέδια, με σαφείς κανόνες διακυβέρνησης δεδομένων, διαδικασίες ελέγχου και αξιολόγησης των κοινωνικών επιπτώσεων - θα έχει μόνιμες δυνατότητες συμμετοχής των πολιτών.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Αναφορά στο Εθνικό Πλαίσιο Εφαρμογής του AI Act

Στις 16 Ιουλίου 2026 υπερψηφίστηκε[26] από την Ολομέλεια της Βουλής το Εθνικό Πλαίσιο Εφαρμογής του ευρωπαϊκού Κανονισμού για την Τεχνητή Νοημοσύνη (AI Act), Ν. 5321 - ΦΕΚ 114 Α'/20.7.2026[27].

Τα σημεία του νομοσχεδίου που είναι άξια προσοχής και συνδέονται με τις ανησυχίες των πολιτών είναι:

1. **η δημιουργία μητρώου συστημάτων ΤΝ** του Δημοσίου (άρθρο 21) με το οποίο οι πολίτες θα γνωρίζουν ποια συστήματα ΤΝ χρησιμοποιεί το κράτος, πράγμα που μπορεί να συμβάλλει στην διαφάνεια, την λογοδοσία και την δυνατότητα ελέγχου από πολίτες, δημοσιογράφους, οργανώσεις. Το AI Act δεν επιβάλλει τέτοιο μητρώο, αφήνει το θέμα στην ευχέρεια των κρατών μελών. Η Ελλάδα επιλέγει την δημιουργία Μητρώου που θα υπάγεται στην Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, μια επιλογή σημαντική που θέτει τις βάσεις και τις εγγυήσεις για δημοκρατική λογοδοσία.

2. ότι ως **κεντρική αρχή εποπτείας της αγοράς ΤΝ ορίζεται η Α.Π.Δ.Π.Χ. (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα)**, η οποία ορίζεται να εποπτεύει απαγορευμένες πρακτικές (άρθρο 5 AI Act), συστήματα υψηλού κινδύνου (Παράρτημα III AI Act), συστήματα με υποχρεώσεις διαφάνειας (άρθρο 50 AI Act). Παρατηρούμε ότι δεν επιλέγεται η δημιουργία νέας αρχής, αξιοποιείται η υπάρχουσα. Η προστασία προσωπικών δεδομένων φαίνεται ότι έχει πρωτεύουσα σημασία και ενισχύεται αφού η ΑΠΔΠΧ έχει τεχνογνωσία και εμπειρία.

3. η **απαγόρευση αφαίρεσης σημάνσεων διαφάνειας για περιεχόμενο βαθυπαρατήρησης** (deepfakes άρθρο 23), η οποία προστατεύει από την

[26] Taxheaven Newsroom. (2026, July 20). Υπερψηφίστηκε το σχέδιο νόμου για την τεχνητή νοημοσύνη (AI Act) - Δείτε το ψηφισθέν κείμενο. Taxheaven. https://www.taxheaven.gr/news/74174/yperpshfisthke-to-sxedio-nomoy-gia-thn-texnhth-nohmosynh-ai-act-deite-to-pshfisoen-keimeno

[27] Εθνικό Τυπογραφείο, Τίτλος: Α 114/2026, Τεύχος: Α, Ημερομηνία ΦΕΚ: 20/07/2026. https://search.et.gr/el/fek/?fekId=802524

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

εξαπάτηση, προασπίζοντας τις δημοκρατικές διαδικασίες και προστατεύοντας τα προσωπικά δεδομένα (μη παραποίηση προσώπων)

4. η **δημιουργία Παρατηρητηρίου ΤΝ** (άρθρο 22), το οποίο θα παρακολουθεί την Εθνική Στρατηγική ΤΝ, συλλέγοντας δεδομένα, παρακολουθώντας επιπτώσεις και ενισχύοντας την δημόσια λογοδοσία.

5. η ρητή **πρόβλεψη προσφυγής κατά αποφάσεων** που εκδίδονται βάσει του AI Act (άρθρο 19), όταν οι πολίτες θεωρούν ότι θίγονται.

6. ότι συστήνεται ενιαίο **σύστημα υποβολής καταγγελιών** (άρθρο 7), με βάση το οποίο οι πολίτες μπορούν να καταγγέλλουν παραβιάσεις του AI Act σε ένα κεντρικό σημείο στην Α.Π.Δ.Π.Χ. Ο πολίτης εμμέσως προστατεύεται έχοντας εύκολη πρόσβαση, κεντρική διαχείρισης του αιτήματος του, διαβίβαση σε αρμόδια αρχή όταν χρειάζεται, ενημέρωση του καταγγέλλοντος για την εξέλιξη. Αυτό είναι σημαντικό για τη δημοκρατική συμμετοχή και την προστασία δικαιωμάτων.

7. ότι προάγεται η **συνεργασία της ΑΠΔΠΧ με άλλες αρχές** (άρθρο 9), με ενίσχυση διαλειτουργικότητας και ανταλλαγής πληροφοριών που στην πράξη σημαίνει καλύτερη εποπτεία συστημάτων ΤΝ που επηρεάζουν προσωπικά δεδομένα (π.χ. υγεία, μεταφορές, ασφάλεια).

8. ότι με βάση το άρθρο 6 γίνεται προβλεψη για **Κέντρο Συντονισμού και Τεχνογνωσίας** το οποίο θα παρέχει τεχνική υποστήριξη στην ΑΠΔΠΧ και εκπαίδευση στις αρχές, με αποτέλεσμα η ΑΠΔΠΧ να αποκτά τεχνική ενίσχυση για να εποπτεύει πολύπλοκα συστήματα ΤΝ.

Ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία του νέου νόμου είναι το **ρυθμιστικό δοκιμαστήριο Τεχνητής Νοημοσύνης (AI Regulatory Sandbox, άρθρα 12-13)**. Ένας προστατευμένος χώρος όπου επιχειρήσεις, ερευνητές και νεοφυείς εταιρείες μπορούν να δοκιμάζουν συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης σε πραγματικές συνθήκες, με την καθοδήγηση των αρμόδιων αρχών. Σαν ένα **"ασφαλές εργαστήριο"** που λειτουργεί μέσα στην αγορά, όχι σε θεωρητικό επίπεδο.

Από τις περιγραφές τόσο στον νόμο όσον και στην αιτιολογική έκθεση, καταλαβαίνουμε ότι η λειτουργία του μπορεί να περιγραφεί ως εξής: **Μια επιχείρηση ή ερευνητικός φορέας** φέρνει ένα σύστημα ΤΝ που θέλει να δοκιμάσει. Το δοκιμάζει **σε πραγματικές συνθήκες**, αλλά **με κανόνες, εποπτεία και**

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

ασφάλεια. Οι αρμόδιες αρχές (ΑΠΔΠΧ, ΕΕΤΤ, άλλες εποπτικές αρχές) παρακολουθούν, δίνουν οδηγίες, βοηθούν στη συμμόρφωση με το AI Act. Το σύστημα βελτιώνεται **πριν κυκλοφορήσει στην αγορά**, ώστε να είναι ασφαλές και νόμιμο.

Από τα παραπάνω προκύπτουν τα εξής θετικά σημεία **για τους πολίτες**:

- Ασφαλέστερα συστήματα ΤΝ στην αγορά, τα οποία περνώντας από sandbox έχουν ήδη ελεγχθεί για: διακρίσεις, παραβιάσεις προσωπικών δεδομένων, κινδύνους για θεμελιώδη δικαιώματα, προβλήματα διαφάνειας. Άρα οι πολίτες δεν γίνονται “πειραματόζωα”.
- Περισσότερη διαφάνεια. Οι αρχές βλέπουν από νωρίς τι αναπτύσσεται και μπορούν να παρέμβουν.
- Προστασία από κακόβουλες ή επικίνδυνες εφαρμογές. Αν κάτι είναι προβληματικό, εντοπίζεται πριν κυκλοφορήσει.
- Καλύτερες δημόσιες υπηρεσίες ΤΝ. Το κράτος μπορεί να δοκιμάζει συστήματα ΤΝ για υγεία, κοινωνική πρόνοια, μεταφορές, δικαιοσύνη, με ασφάλεια και εποπτεία.
- Ενίσχυση της καινοτομίας χωρίς να θυσιάζονται δικαιώματα. Το sandbox επιτρέπει ανάπτυξη νέων υπηρεσιών, αλλά με σεβασμό στα δικαιώματα των πολιτών.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Συμπεράσματα & προτάσεις

Συγκριτική ανάλυση και εντοπισμός κενών (gap analysis)

Η έρευνα δείχνει ότι τόσο οι Περιφέρειες όσο και οι Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών αναγνωρίζουν τη σημασία της Τεχνητής Νοημοσύνης και εξετάζουν τρόπους αξιοποίησής της. Η χρήση της βρίσκεται ακόμη σε αρχικό ή πιλοτικό στάδιο και δεν συνοδεύεται πάντα από σαφή στρατηγική, κανόνες και κατάλληλη υποστήριξη.

Γνώση και εκπαίδευση

Η χρήση εργαλείων ΤΝ έχει ήδη ξεκινήσει, αλλά η γνώση για το νομικό και ηθικό πλαίσιο παραμένει περιορισμένη. Το 72% των ΟΚοιΠ δηλώνει ότι δεν διαθέτει εσωτερικές οδηγίες, αλλά θα ήθελε να αποκτήσει. Αντίστοιχα, το 75,6% των εκπροσώπων των Περιφερειών αναγνωρίζει μεγάλη ανάγκη επιμόρφωσης του προσωπικού.

Στρατηγική και κανόνες

Το 61% των συμμετεχόντων από τις Περιφέρειες δηλώνει ότι δεν υπάρχει στρατηγικό σχέδιο ψηφιακού μετασχηματισμού που να περιλαμβάνει την ΤΝ. Παράλληλα, στις περισσότερες Περιφέρειες δεν υπάρχουν ακόμη σαφείς κανόνες για τα εργαλεία που επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται, τα δεδομένα που μπορούν να εισάγονται και τον έλεγχο των αποτελεσμάτων. Το νέο εθνικό πλαίσιο για την ΤΝ αναμένεται, ωστόσο, να οδηγήσει σταδιακά σε μεγαλύτερη ομοιομορφία και σαφέστερους κανόνες εφαρμογής και σε επίπεδο Περιφερειών.

Υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό

Αρκετές Περιφέρειες αντιμετωπίζουν προβλήματα υποστελέχωσης, έλλειψης εξειδικευμένης γνώσης και ανεπαρκών ψηφιακών υποδομών. Οι μικρότερες ΟΚοιΠ έχουν επίσης περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, τεχνική υποστήριξη και νομική καθοδήγηση.

Συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών

Υπάρχει θετική στάση απέναντι στη συμμετοχή πολιτών, οργανώσεων και

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

πανεπιστημίων στον σχεδιασμό πολιτικών για την ΤΝ. Στην πράξη, όμως, οι σταθεροί δίαυλοι συνεργασίας είναι περιορισμένοι (π.χ. τυπικό στάδιο δημόσιας διαβούλευσης). Η συμμετοχή παραμένει κυρίως ενημερωτική, συμβουλευτική και λιγότερο συνδεδεμένη με τη συνδιαμόρφωση και την αξιολόγηση πολιτικών.

Συμπεράσματα-κλειδιά

- Περιφέρειες και ΟΚοιΠ δεν ξεκινούν από μηδενική βάση. Έχουν ήδη εργαλεία, πιλοτικές εφαρμογές, εκπαιδευτικές δράσεις και συνεργασίες. Η γενική στάση απέναντι στην ΤΝ είναι θετική, με τις αναμενόμενες ανησυχίες για την προστασία προσωπικών δεδομένων, τη διαφάνεια, τις διακρίσεις, τα πνευματικά δικαιώματα και την ανθρώπινη εποπτεία.
- Το βασικό κενό βρίσκεται ανάμεσα στην πρόθεση και στην οργανωμένη εφαρμογή. Για να περάσουν οι Περιφέρειες από τις μεμονωμένες δοκιμές σε μια συνεκτική πολιτική για την ΤΝ, χρειάζονται σαφής σχεδιασμός, εκπαίδευση, κανόνες χρήσης, κατάλληλοι πόροι και ουσιαστική συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών.

Προτεινόμενες κατευθύνσεις

1. Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης

Καταγραφή των εργαλείων ΤΝ που χρησιμοποιούνται, των διαθέσιμων δεδομένων, των υποδομών, των δεξιοτήτων και των αναγκών κάθε Περιφέρειας.

2. Καθιέρωση βασικών κανόνων χρήσης

Διαμόρφωση οδηγιών για τα επιτρεπόμενα εργαλεία, την προστασία των δεδομένων, τον έλεγχο των αποτελεσμάτων, την ενημέρωση των πολιτών και την ευθύνη των τελικών αποφάσεων.

3. Στοχευμένη εκπαίδευση

Προγράμματα κατάρτισης για αιρετούς, υπηρεσιακά στελέχη και ΟΚοιΠ, προσαρμοσμένα στον ρόλο και στις πραγματικές ανάγκες τους. Η εκπαίδευση πρέπει να καλύπτει την πρακτική χρήση, τα όρια των εργαλείων, την ασφάλεια και τα δικαιώματα.

Με τη συγχρηματοδότηση:
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ
NGO SUPPORT CENTRE

4. Πιλοτικές εφαρμογές χαμηλού κινδύνου

Αρχική χρήση της ΤΝ σε υποστηρικτικές λειτουργίες, όπως η αναζήτηση και η περίληψη εγγράφων, η μετάφραση, η προσβασιμότητα και η ενημέρωση των πολιτών. Κάθε εφαρμογή πρέπει να αξιολογείται πριν επεκταθεί.

5. Σταθερή συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών

Δημιουργία τακτικών διαδικασιών διαλόγου και εργαστηρίων συνδιαμόρφωσης με ΟΚοιΠ, πολίτες, εργαζομένους, πανεπιστήμια και τοπικούς φορείς, ιδιαίτερα πριν από εφαρμογές που μπορεί να επηρεάζουν δικαιώματα ή την πρόσβαση σε υπηρεσίες.

6. Παρακολούθηση και δημόσια λογοδοσία

Καθορισμός δεικτών για την ποιότητα των υπηρεσιών, την προστασία δικαιωμάτων, την προσβασιμότητα και τη συμμετοχή. Τα αποτελέσματα των εφαρμογών πρέπει να δημοσιοποιούνται και να χρησιμοποιούνται για την τακτική αναθεώρηση.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Συμπερασματικά, με βάση τα ευρήματα της έρευνας, η μετάβαση προς μια υπεύθυνη αξιοποίηση της ΤΝ φαίνεται να απαιτεί δύο παράλληλες κινήσεις: ένα ***κοινό εθνικό πλαίσιο, με αρκετή ευελιξία ώστε οι Περιφέρειες να καλύπτουν τις ιδιαίτερες ανάγκες τους****, όπως χαρακτηριστικά επισημάνθηκε στις συνεντεύξεις, και ταυτόχρονα σταθερούς τρόπους συμμετοχής της Κοινωνίας των Πολιτών.*

Το ερώτημα που έθεσε διερευνητικά ένα διευθυντικό στέλεχος, ***«Πώς η κοινωνία των πολιτών μπορεί να συνεισφέρει σε επίπεδο ιδεών και διαβούλευσης στις Περιφέρειες;»****, παραμένει κεντρικό.*

Η έρευνα δείχνει ότι η απάντηση βρίσκεται στη δημιουργία σταθερών και ποιοτικών διαύλων, μέσα από τους οποίους οι ΟΚοιΠ θα μπορούν να μεταφέρουν την εμπειρία των κοινοτήτων που εκπροσωπούν.

Αυτό προϋποθέτει όχι μόνο περισσότερες προσκλήσεις για διαβούλευση, αλλά και ***ουσιαστική διάθεση ακρόασης και ευελιξία στις διαδικασίες****, ώστε οι ΟΚοιΠ να μπορούν να αναδεικνύουν κοινωνικές και ηθικές επιπτώσεις και να συμμετέχουν ουσιαστικά στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση πολιτικών για την ΤΝ.*

Η επιτυχία θα κριθεί από το κατά πόσο η χρήση των εργαλείων ΤΝ θα είναι ασφαλής, διαφανής, συμμετοχική και ωφέλιμη για την κοινωνία. Όπως διατυπώνεται στον Κρίτωνα του Πλάτωνα: «Οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν». Δεν έχει σημασία μόνο η χρήση της τεχνολογίας, αλλά κυρίως ο τρόπος και ο σκοπός για τον οποίο χρησιμοποιείται.

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Κατάλογος Νομοθετικών & Πολιτικών Κειμένων Αναφοράς

1. **European Parliament & Council of the European Union. (2024).** *Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act)*. Official Journal of the European Union, L, 12.7.2024. EU AI Act – κείμενο EUR-Lex **Σημείωση:** Για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, χρήσιμα τα **άρθρα 56, 67 και 95**, καθώς και οι σχετικές αιτιολογικές σκέψεις. Το άρθρο 67 προβλέπει συμμετοχή της civil society στο Advisory Forum.
2. **UNESCO. (2021).** *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence.* Adopted by the General Conference of UNESCO, Paris, 23 November 2021. UNESCO – Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence
3. **High-Level Advisory Committee on Artificial Intelligence. (2024).** *A Blueprint for Greece's AI Transformation*. Hellenic Republic, Special Secretariat of Foresight, 25 November 2024. A Blueprint for Greece's AI Transformation – επίσημη έκδοση
4. **UNESCO. (2025).** *UNESCO Global Report on Cultural Policies: Culture: The Missing SDG*. Paris: UNESCO. UNESCO Global Report on Cultural Policies – Culture: The Missing SDG
5. **European Commission. (2025).** *A Culture Compass for Europe.* Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, **COM(2025) 785 final**, Brussels, 12 November 2025. Culture Compass for Europe – EUR-Lex
6. **Ελληνική Δημοκρατία. (2021). Ν. 4873/2021**, *«Προστασία του εθελοντισμού, ενίσχυση της δράσης της Κοινωνίας των Πολιτών, φορολογικά κίνητρα για την ενίσχυση της κοινωφελούς δράσης των Ο.Κοι.Π. και λοιπές διατάξεις»*, ΦΕΚ Α΄ 248/16.12.2021. Ν. 4873/2021 – Βουλή των Ελλήνων
7. **Ελληνική Δημοκρατία. (2026). Ν. 5321/2026**, *«Μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 (Κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη) – Τροποποίηση του ν. 4961/2022 (Α΄ 146) και άλλες διατάξεις»*, ΦΕΚ Α΄ 114/20.7.2026. Ν. 5321/2026 – Βουλή των Ελλήνων
8. **Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. (2026).** *Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2026–2030 των δεκατριών Περιφερειών.*

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE

Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2026–2030. Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης – Περιφερειακά Προγράμματα 2026–2030

9. **International Labour Organization & United Nations. (2024).** *Mind the AI Divide: Shaping a Global Perspective on the Future of Work*. Geneva: ILO/United Nations. DOI: **10.18356/9789211066524**. ILO – Mind the AI Divide DOI
10. **OECD. (2026).** *Artificial Intelligence and the Future of Citizen Participation: Typology of Applications, Opportunities and Challenges for Democratic Innovation*. OECD Public Governance Reviews. Paris: OECD Publishing. DOI: **10.1787/a1ee2e0a-en**. OECD – Artificial Intelligence and the Future of Citizen Participation DOI

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO SUPPORT CENTRE